Fjodor Dostojevskij

Værtinden

og andre fortællinger

Fjodor Dostojevskij

Værtinden og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2024

Værtinden

Ordynov måtte endelig bestemme sig til, så ked han end var af det, at skifte logi. Hans værtinde, en fattig, aldrende embedsmandsenke, der havde lejet ham et værelse, rejste, foranlediget ved uforudsete forhold, til slægtninge et eller andet sted, Gud ved hvor, uden at afvente den første i måneden. Den unge mand, som havde betalt til denne termin, og som ville have noget for sine penge, så sig med beklagelse omkring i sit gamle værelse, som han ikke for alt i verden ville forlade uden tvang. Han var en fattig djævel, og værelset havde han for godt køb, som det sig hør og bør en fattig djævel.

Men værtinden var rejst. Næste dag tog Ordynov sin hue, strejfede rundt i Petersborgs gader og så på "Til leje"-sedlerne, der var slået op på husdørene. Han havde særligt sin opmærksomhed henvendt på sådanne huse, hvis størrelse var iøjnefaldende, og som dertil havde et forfaldent og smudsigt udseende, så at han turde håbe dér at træffe fattige folk, der ville afstå ham et lille hjørne.

Han søgte længe rigtig flittigt; men snart blev han grebet af nye, næsten ukendte følelser. I begyndelsen bekymrede han sig kun om sin forretning: Et logi måtte han jo have; i det højeste så han sig en gang imellem adspredt omkring, og så var det så besynderligt, at gadelivet indvirkede på ham med en ham ukendt fremmed magt, som han ikke formåede at unddrage sig, at hans tanker flagrede og uroligt fløj i alle retninger og fremkaldte en nervøs, pirrende nysgerrighed. De mange mennesker og den larm, de forårsagede og alt det liv, der var ham så nyt, sig selv midt i vrimlen, hvor den ene ikke har

interesse for den anden eller selv vækker interesse – alt det smålige og hverdagslige, som næppe ville have gjort noget indtryk på nogen petersborger, som hele sit liv ivrigt, men uden held, har søgt at skabe sig en eksistens, fremkaldte hos ham en glad og munter stemning. En svag rødme dækkede hans blege kinder, en ny forhåbnings glans strålede ud af hans øjne, og i fulde drag indåndede han den kolde forfriskende luft. Han følte sig så let …

Han havde altid ført et roligt og ensomt liv. For tre år siden, da han lige havde endt sine studeringer og i en vis grad var blevet sin egen herre, gik han til en gammel mand, som han kun kendte af omtale. Han måtte vente længe, før den galonerede kammertjener fandt sig beføjet til at melde ham for anden gang. Han trådte da ind i en høj, øde sal, i hvilken der herskede et halvmørke, og som var så ensformig, som man endnu kan finde det i gamle herskabelige huse, og herinde sad en gammel hvidhåret, med en mængde ordner prydet mand – hans formynder, hans faders forhenværende tjenestekammerat og ven. Hvad manden overrakte ham, var ikke meget: en lille pakke penge – den sidste rest af hans fædrenegods, der på grund af gæld var vandret under auktionshammeren. Ordynov tog pakken, som man tager noget ligegyldigt, sagde den gamle farvel for stedse, og gik ud på gaden. En kold og ubehagelig tåge havde lejret sig over byen. Den unge mand var tankefuld, og dertil havde en vis sørgmodighed bemægtiget sig ham, han vidste ikke selv hvorfor. Han rystede af en let feber. Han havde beregnet, at hans midler ville slå til en to à tre år, og hvis han ville sulte, måske i fire. Det blev mørkt; der faldt en fin regn. Så lejede han det første det bedste værelse, han traf på, og en time

senere var han flyttet ind i sit ny logi. Her levede han som begravet i en klostercelle. I løbet af to år havde han fuldstændig glemt livet omkring sig.

Ja, han havde glemt alt uden at mærke det. Det faldt ham aldrig ind, at der kunne føres noget andet liv – et begærende, larmende, evigt bevæget, evigt skiftende liv. Han havde vel hørt om et sådant; men han var det aldeles fremmed, han ville ikke lære det at kende. Vant til ensomhed havde han allerede været fra barndommen af. Og nu fortæredes han af den stærkeste og umætteligste lidenskab, som udtømmer et menneskes liv; som hos et menneske som Ordynov ikke giver plads for en praktisk virksomheds sfære. Denne lidenskab var videnskaben. Først fortærede den hans ungdom: som en langsom, snigende gift tog den hans nætters ro, den nærende kost og den friske luft, som ikke fandt nogen indgang i hans mørke vrå. I den lidenskabsrus, han befandt sig, mærkede Ordynov det ikke. Han var ung, og foreløbig forlangte han ikke mere. Lidenskaben gjorde ham til et barn for yderverdenen, den gjorde ham det umuligt at skyde andre gode mennesker til side, om nødvendigheden en gang skulle fordre, at han måtte forskaffe sig et eller andet tilflugtssted. For mange er videnskaben en lidenskab. Ordynovs lidenskab var et våben, der var vendt mod ham selv.

Hos ham var det mere ubevist kæmpen, en logisk tydelig begærlighed efter at lære og vide, det havde enhver virksomhed, selv den mindste, som hidtil havde beskæftiget ham, bevist. Allerede som barn fik han ord for at være en særling, idet han slet ikke lignede sine kammerater. Sine forældre havde han aldrig kendt. På grund af en menneskesky karakter måtte han

tåle sine kammeraters spot og ringeagt, hvorved han blev endnu mere menneskesky, endnu mere mørk og indesluttet i sin ensomhed. Men i hans ensomme beskæftigelser var der aldrig plan eller ordning; han kom aldrig ud over kunstnerens første henrykkelse, hans første ild, hans første hede. I hans sjæl udviklede sig efterhånden en uklar, men netop i sin uklarhed forunderlig idé, der fik liv i en ejendommelig strålende form. Denne form trængte frem og pinte hans sjæl. Han følte i sig – vel noget uklart – originaliteten, virkeligheden, selvstændigheden. Han følte i sig kræfter til at skabe noget, og disse kræfter samlede og befæstede sig. Men tidspunktet for deres stræben var dog langt, meget langt borte.

Nu gik han på gaden som en eneboer, der pludselig vender sin ørken ryggen og betræder den larmende stad. Alt syntes ham så nyt, så besynderligt. Men han var så fremmed for den verden, der summede og bruste omkring ham, at han slet ikke tænkte på at undre sig over sine besynderlige følelser. Han bemærkede ikke engang sit menneskesky væsen; der var tvært imod kaldt en slags glade følelser til live i ham, en slags rus som en sultens, som man efter lang tids faste giver noget at spise og drikke, skønt det naturligvis var ejendommeligt, at en så ubetydelig begivenhed som en forandring af logi således kunne omtåge og bringe en petersborger, selv om han var en Ordynov, ud af sig selv.

Han fandt det mere og mere behageligt at gå omkring i gaderne. Han begloede alting som en rigtig dagdriver.

Men hans sjæl læste nu i det billede, der udviklede sig for ham som mellem linjerne i en bog. Alt bevægede ham, intet indtryk gik tabt, og hans tankefulde blik hvilede på de

forbiilende mennesker. Og som han nøje betragtede alt, hvad der drog forbi ham, lyttede han ivrigt til menneskenes samtale ligesom om han ville sammenligne denne med sine egne slutninger, som han var kommet til i sine nætters ensomme ro. Mange ubetydeligheder forundrede ham, bevægede ham, og for første gang ærgrede han sig over, at han havde begravet sig levende i sin celle. Alt gik her hurtigere; hans puls hamrede feberagtigt, og hurtigere og dristigere fløj hans tanker. Hvor fremmed og hvor lokkende var ham ikke det, som han hidtil kun havde anet, med kunstnerens instinkt!

Hans sorgløse betragtninger af det, han så, veg snart pladsen for andre følelser. Uvilkårligt indgød virkeligheden ham en følelse af angst og ærefrygt. Forskrækket af den bølgende flod af ny indtryk begyndte han at trættes ligesom en syg, der glad for første gang er stået op af sengen og falder til gulvet, svækket, overmandet af alt det lys, den glans, den livshvirvel og den for ham sværmende, brogede masse. Han blev angst og sørgmodig til mode, som om han måtte frygte for sin virksomhed, ja endog for fremtiden. En ny tanke berøvede ham fuldstændig sin ro. Pludselig skød det ham gennem hovedet, at han havde tilbragt hele sit liv alene, at ingen elskede ham, og at heller ikke han elskede nogen. Nogle af de forbigående, som han ved begyndelsen af sin spadseretur havde søgt at knytte en underholdning med, betragtede ham forundret, til dels uhøfligt. De anså ham – som han snart bemærkede – for enten en forrykt eller også for en original særling, hvilket jo var ganske naturligt. Han erindrede sig, at folk også tidligere havde følt sig trykkede i hans nærværelse, at han på grund af sin tankefulde, egensindige karakter allerede i sin barndom var

blevet undgået; – hvor havde det ikke den gang pint ham, at han ikke var lige som alle de andre.

Uden at han mærkede det, var han kommet til et lille kvarter i udkanten af byen, og efter at han havde spist lidt i et værtshus, slentrede han videre gennem gader og over torve. Forvitrede grå og gule mure strakte sig overalt; han gik forbi forkrøblede småhuse, og imellem dem lå mægtige fabriksbygninger, røde, men sværtede af røgen fra de høje dampskorstene. Rundt omkring var der så mennesketomt og der så så fjendtligt, så tomt ud; i det mindste syntes Ordynov det. Det var allerede blevet aften. Han gik igennem en lang gade og kom endelig frem til en åben plads, hvor der stod en kirke.

I sin adspredthed gik han ind uden at vide hvorfor. Man havde lige endt gudstjenesten, og kirken var næsten tom. Nær ved indgangen lå to gamle kvinder på knæ. Kirkebetjenten, en gammel mand, slukkede lysene. Den nedgående sols stråler udgød sig i en lysstrøm foroven gennem et smalt vindue i kuplen, mens et hav af guld flimrede på et sidealter. Men snart blev strålerne svagere og svagere, og jo mørkere det blev hen under hvælvingerne, des stærkere glinsede på flere steder de forgyldte helgenbilleder, beskinnede af kirkelamper og lys.

I et anfald af dyb trøstesløshed og trykket af sine egne følelser havde Ordynov lænet sig op til væggen i den mørkeste krog af kirken. Her stod han en tid lang hensunken i dybe tanker. En dump lyd af skridt, der drønede hen under hvælvingerne, vakte hans opmærksomhed. To medlemmer af menigheden var netop trådt ind i det samme. Idet Ordynov så efter disse, bemægtigede en grænseløs og uimodståelig nysgerrighed sig ham. Han så en gammel mand og en ung

kvinde. Den gamle var høj af vækst, endnu ubøjet robust, men han var mager og havde et sygelig blegt udseende. Man kunne anse ham for at være en købmand, der havde sit hjem i en fjerntliggende egn. Den lange sorte pelskaftan, der havde i noget højtideligt ved sig, bar han åben, og under denne havde han en fra øverst til nederst knappet russisk dragt. Om halsen slyngede sig løst et afstikkende rødt tørklæde. I hænderne holdt han en pelshue. Et langt gråt skæg faldt ham ned over brystet. Under de stærke bryn glødede feberagtigt et par stikkende, stolte øjne. Kvinden, der vel kunne være omtrent 20 år, var en pragtfuld skønhed. Hun var iført en med skind kantet, kostbar halspels, og over hovedet havde hun et hvidt atlaskestørklæde, der sirligt var bundet under hagen. Hun gik med sænkede øjne og tankefuld højhed, hvilket fik udtryk såvel i hendes holdning som i hendes barnligt fromme ansigtstræks konturer. Det var et højst ejendommeligt par.

Midt i kirken blev den gamle stående, og skønt de var ganske ene, bukkede han dog til alle sider. Det samme gjorde hans ledsagerske. Derpå tog han hende ved hånden og førte hende hen i nærheden af alteret, foran et billede af Guds moder, i hvis navn kirken var bygget. Hendes med guld og ædelsten besatte klædning funklede og glimtede i lysets glinsende skær. Kirkebetjentens ærbødige hilsen besvarede den gamle med et nik. Kvinden bøjede sig ned mod jorden. Den gamle tog derpå enden af sløret, som hang lige ned til helgenbilledets fod, og indhyllede sit hoved i det. En stærk hulken lød gennem kirken.

Ordynov var i højeste grad overrasket og ventede med utålmodighed slutningen af denne højtidelighed. Efter omtrent to minutters forløb hævede den fremmede kvinde hovedet, og

atter faldt en klar lysglans forskønnende hen over hendes smukke ansigt. Ordynov fo'r sammen og trådte et skridt tilbage. Hun havde allerede rakt den gamle sin hånd, og de forlod langsomt kirken. Fra hendes øjne med de lange øjenvipper rullede tårerne sagte, men ustandselige ned ad hendes kinder. Et smil lå på hendes læber. Men i ansigtet så man spor af barnlig frygt og angst. Hun klyngede sig op til den gamle og man så, at hun skælvede af bevægelse.

Grebet af en ejendommelig følelse fulgte Ordynov efter dem, og i kirkens forhal indhentede han dem. Den gamle så vredt og fjendtligt på ham; også hun så på ham, men med en så adspredt mine, som om hun beskæftigede sig med tanker, som var langt borte. Ordynov fulgte dem i nogen afstand uden at gøre sig regnskab for, hvorfor han egentlig gjorde det.

Det var allerede blevet mørkt.

Den gamle med sin ledsagerske gik gennem en bred gade, der førte hen mod en bom – hvor der var en del småforretninger, melbutikker og vognmandsgårde – og drejede derpå ind i en smal gade med lange gærder ved begge sider, der førte ud til et stort, smudsigt, fireetages stenhus, gennem hvis gård man nåede ind i en anden, ligeledes stor og livlig gade. De nærmede sig allerede stærkt hen imod det omtalte hus. Pludselig vendte den gamle sig om og så ærgerlig på Ordynov. Den unge mand blev stående, som var han fastnaglet Den gamle så sig forsigtigt om endnu en gang, som om han ville overbevise sig om, at hans blik havde gjort virkning, derpå gik de begge – han og den unge kvinde – gennem porten ind i gården. Ordynov vendte om.

Han var i dårligt humør og ærgrede sig over sig selv. Han havde betragtet en ganske almindelig begivenhed som noget sælsomt. Dagen havde han spildt og sluttet den med en temmelig stor dumhed.

Om han end om morgenen havde ærgret sig over sit menneskesky væsen, så følte han dog instinktivt, hvad der kunne adsprede eller bringe hans liv ud af ligevægt. Med sørgmodighed, ja med anger tænkte han på sin uforstyrrede krog. Træt og ude af stand til at samle to tanker, kom han endelig langt om længe ind i sit værelse. Han tændte sit lys, og da alt var så stille omkring ham, trængte billedet af den elskelige pige sig frem for hans stærke indbildningskraft. Indtrykket var så stærkt, de blide træk prægede sig så dybt i hans sjæl; han følte i den grad den hemmelige tillokkelse, at hans øjne formørkedes, og det var ham, som om ild gennemstrømmede hans årer. Denne tilstand var imidlertid ikke af ret lang varighed. Efter forknyttelsen fulgte ærgrelsen, dernæst tankefuldhed og endelig til sidst et afmægtigt raseri. Uden at klæde sig af kastede han sig på sin hårde seng og svøbte sig ligegyldig ind i sit tæppe.

Da han vågnede sent næste morgen, var hans sind nedtrykt. Kun modstræbende bekvemmede han sig til at tænke over sin stilling. Endelig gik han atter ud at spadsere, men i en ganske anden retning, end han den foregående dag var gået. Hos en fattig tysker ved navn Spiesz, der havde en datter hos sig, som hed Katinka, fandt han et kammer, som han netop ville have det. Spiesz modtog lejen, fjernede lejeplakaten fra vinduet og roste Ordynovs kærlighed til videnskaberne. Ordynov sagde, at han allerede ville flytte ind samme aften. Derpå begav han sig

på hjemvejen, kom dog snart på andre tanker og vendte sig i den modsatte retning. I tanken smilede han over, at han var så nysgerrig, og dertil fandt han, plaget af utålmodighed, vejen uendelig lang. Nu havde han nået kirken, hvor han havde været den foregående aften. Der blev læst messe. Han søgte sig en plads, hvorfra han kunne se alle de bedende, men de, han søgte, var der ikke. Efter lang venten gik han bort, og han tvang sig til under gangen at forandre sine urolige tanker. Det faldt ham ind, at det var på tide at spise til middag, og da han følte sig sulten, gik han ind i det spisehus, hvor han havde spist den foregående dag. Så strejfede han atter omkring uden tilsidst at vide, i hvilken del af byen han befandt sig. Han gik gennem livlige gader og mennesketomme stræder, indtil han kom til en ganske øde egn, hvor byen allerede var hørt op, og de gulnede marker udbredte sig. En kold vind blæste, som det ikke sjældent er tilfældet i St. Petersborg, når man er i oktober. Ikke langt borte så han en hytte, ved siden af hvilken der stod to høstakke. Ved siden af stod en tohjulet tarataika og noget borte en gammel udmagret hest, der ligesom henfalden i tanker lod hovedet hænge. Et itubrudt hjul lå på jorden. Gårdhunden gnavede knurrende på et ben. En lille treårs knægt i smudsig skjorte kløede sig i sit lyse, strittende hår og betragtede forbavset den ensomme bybeboer. Marker og køkkenhaver strakte sig omkring og bagved huset. Langt borte så man de mørke skove, og fra den modsatte side opsteg, den ene efter den anden, mørke, plettede skyer, lig en række trækfugle. Hvor var alt roligt og højtideligt, tungsindigt … Længere og længere gik Ordynov; ensomheden trykkede ham. Han vendte om og nærmede sig staden, fra hvilken dybe klokketoner, som kaldte

til aftengudstjenesten, lød ham i møde. Han fremskyndede sine skridt, og snart befandt han sig atter i kirken, der nu var blevet ham så bekendt.

Hans ubekendte var der allerede.

Hun lå på knæ blandt en hel mængde bedende. Gennem en masse tiggere, gamle kvinder i pjalter, syge og krøblinge, der ved kirkedøren ventede på almisser, trængte Ordynov sig frem og knælede snart ved siden af den ubekendte. Hans klæder berørte hendes, han hørte hendes stormende åndedrag, han så, hvor hendes læber bevægede sig, mens hun mumlede en brændende bøn. Også i dag var hendes træk præget af en smertelig andagt. Tårerne rullede uophørligt ned ad hendes kinder, som om hun måtte gøre bod for en skrækkelig gerning. Det sted, hvor de knælede, var næsten ganske mørkt. Kun nu og da kastedes der en flimrende glans hen over hendes ansigt. Det var det matte skær fra lamperne, hvis flammer bevægede sig i vinden, der strøg ind gennem en itubrudt rude. Hvert træk i hendes ansigt prægede sig i ynglingens hukommelse, omtågede hans blik og pinte hans hjerte med en rasende, fortærende smerte. Længe formåede han ikke at udholde disse kvaler, hans bryst sammensnøredes, hulkende pressede han sit hoved ned mod det kolde, hårde stengulv. Han hørte, så og følte intet.

Vel var denne nervøse modtagelighed, denne følelsens åbenbaring forberedt i den kvalfulde ensomhed, i de kvalme, lange, stille ensomme, søvnløse nætter, – det måtte jo gå således: ligesom pludselig på en lummer dag himlen formørkes, og uvejret med regn og ild udgyder sig over den tørstende, sprængtørre jord. Ordynov formåede ikke at fatte, hvad der var foregået med ham, – han var næppe sig selv bevidst.

Han bemærkede næppe, at gudstjenesten var til ende. Han kom først atter til sig selv, da han, følgende sin ubekendte, banede sig vej gennem mængden. Hvert øjeblik standset i trængslen havde hun flere gange vendt sig om, og så mødte hendes klare blik hans, og hun rødmede som morgenrødens blide glød. Pludselig så han også den gamle fra den foregående dag. Han kom og tog pigen ved hånden. Hans blik var så giftigt, så spottende, så ejendommelig ondskabsfuldt. I mørket tabte Ordynov dem snart af syne. Han trængte med magt gennem mængden og kom ud. Den kølige aftenluft forfriskede ham ikke, hans åndedræt standsede, hans bryst var som sammenpresset, hans hjerte bankede heftigt, som om det ville sprænge hans bryst. Og derved udviklede sig i ham en tanke, som formede sig til en af hine planer, der, hvor overspændte de end er, i en sådan stilling som den, han for øjeblikket befandt sig i, bliver resolut udførte og næsten altid fuldstændig lykkes.

Den næste morgen kl. 8 gik han ind i det hus, hvor den ubekendte boede. I en af de smudsige baggårde traf han gårdskarlen; denne holdt inde med sit arbejde, støttede sig til spadeskaftet, betragtede Ordynov fra øverst til nederst og spurgte om, hvad han ønskede. Det var et ungt menneske på omtrent femogtyve år med et gammelagtigt ansigt, lille, af tatarisk herkomst.

"Jeg søger et logi," svarede Ordynov utålmodigt.

"Hvad for noget?" spurgte karlen spottende og betragtede Ordynov med en mine, som om han kendte alle dennes forhold.

"Jeg ville kun leje et værelse."

"Der er ikke ét ledigt i hele huset."

"Måske afstår man mig et," sagde Ordynov og gav karlen en *griwennik* Note 1).

Tataren så på ham, tog pengene og begyndte at arbejde med sin spade. Efter nogen tavshed sagde han: "Nej, intet logi." Men den unge mand hørte ikke længere på ham. Ad de vaklende brædder, som lå i gårdens søle, gik han over til den modsatte fløj af det sorte, smudsige hus, der syntes fuldstændig at drukne i smuds. I nederste etage boede der en fattig ligkistesnedker. Ordynov gik forbi dennes værksted op ad en meget skrøbelig trappe til den øverste etage, famlede i mørket på en med bastklude tildækket dør, fandt håndtaget og åbnede den resolut. Han havde ikke taget fejl. Foran ham stod den gamle fra kirken og stirrede forundret på ham.

"Hvad vil du?" spurgte han kort med hviskende stemme.

"Har I ikke et værelse at leje ud?" spurgte Ordynov. Han var ude afstand til at anvende de forudbestemte talemåder.

Bag den gamles skulder så han sin ubekendte.

Uden at værdige ham et ord mere ville den gamle allerede til at trænge ham ud og lukke døren. Da sagde pludselig den unge kvinde med sin blide stemme: "Vi har et værelse ledigt."

Den gamle slap straks døren.

"Jeg behøver kun et beskedent hjørne," sagde Ordynov, idet han hurtigt trængte ind og vendte sig til den skønne.

Men han blev forundret stående, da han så sin tilkommende vært og værtinde. Den gamle var ligbleg og syntes en afmagt nær. Hans øjne, der ufravendt var fæstet på den unge, skønne kvinde, havde en febervarm, blyagtig glans. Også hun var i begyndelsen bleg, men efterhånden fik hendes ansigt rødme, og hendes øjne lynede så besynderligt.

Hun fulgte Ordynov ind i det tilstødende værelse.

Hele lejligheden bestod af ét, ganske vist meget stort værelse, som ved to spanske vægge var delt i tre dele. Man kom lige ind i det smalle, mørke forværelse; midt i den spanske væg befandt sig en dør, som øjensynlig førte ind i sovekammeret. Til højre lå det rum, som nu blev lejet ud. Det var snævert og trangt og desuden indskrænket af den spanske væg og forskellige genstande, som næsten er uundværlige i en husholdning. Denne krog, om den end efter omstændighederne tog sig temmelig renlig ud, gjorde et overmåde fattigt indtryk. Møblementet bestod af et simpelt, hvidt bord, to dårlige stole og en simpel hylde på hver væg. Et gammeldags helgenbillede med forgyldt krone stod på en hjørnehylde; foran det brændte en lille lampe. I dette kammer og til dels i forværelset stod en stor, grim russisk ovn. Det var i grunden klart, at en sådan lejlighed ikke var indrettet til, at tre mennesker skulle leve i den.

De begyndte at underhandle, dog uden sammenhæng, så at de næppe en gang forstod hinanden. Ordynov bemærkede den ubekendtes sælsomme uro. Endelig blev de dog enige. Den unge mand erklærede, at han straks ville flytte ind. Han betragtede værten. Den gamle var endnu lige så bleg som før, men et roligt, tankefuldt smil lå på hans læber. Når han mødte Ordynovs blik, formørkedes hans åsyn atter.

"Har du også et pas?" spurgte han pludselig med høj, afbrudt stemme, idet han åbnede døren til forværelset.

Ordynov bekræftede det studsende.

"Hvem er du?"

"Vasilij Ordynov, adelsmand, har ingen ansættelse, passer mine egne anliggender," svarede han, idet han så godt som muligt efterlignede den gamles tone.

"Jeg ligeledes," sagde den gamle; – "Ilja Murin, småborger. Er det dig nok? Gå ..."

Efter en times forløb var Ordynov i sit ny logi. Tyskeren lod han beholde de penge, han havde fået. Hvorledes det egentlig var gået til, forstod han ikke selv, og han *ville* heller ikke forstå det.

Det løb ham rundt i hovedet, det sortnede for hans øjne. Mekanisk begyndte han at anbringe sin tarvelige ejendom. Han åbnede bundtet med de nødvendigste klædningsstykker, lukkede kassen med bøger op og bar disse hen på bordet. Men snart var det ham umuligt at beskæftige sig med dette arbejde. Billedet af den skønne kvinde viste sig i strålende glans for hans tilslørede blik. Opfyldt af en indre uro holdt han op med det, tog sit pas og bar det ind til værten i det håb at få hende at se. Murin åbnede kun døren på klem, tog papiret og sagde: "Godt! lev i fred!" Derpå lukkede han døren. En pinefuld følelse greb Ordynov. Han vidste ikke selv, hvorfor det var ham så utåleligt og uudholdeligt at se på den gamle mand.

I tre dage havde han nu levet i en hvirvel, som var en sælsom kontrast til hans tidligere stille tilværelse. Alt forskød sig i hans eksistens, han følte, at hans liv var delt i to halvdele.

Han trak sig tilbage i sit lille kammers ensomhed. Ved ovnen, hvor man kogte mad, havde en lille gammel kone noget at gøre. Det var en så smudsig, i væmmelige lapper klædt person, at det var en jammer at se på hende. En hæsligere tjenestepige kunne man ikke tænke sig. Ordynov talte til hende, men hun svarede

ham ikke. Endelig kom spisetiden. Den gamle tog kålsuppen, pirogerne og flæsket af ovnen og bar det ind til værten og værtinden. Det samme blev bragt ind til den ny logerende. Efter middagsmaden var der dødsstilhed over alt.

Ordynov tog en bog og bladede i den, idet han forsøgte at tænke over det, han allerede flere gange havde læst. Han kastede den dog snart bort og forsøgte at ordne sit tøj. Utålmodigt tog han sin hue og overfrakke på og gik ud på gaden. Gående på lykke og fromme og uden at bekymre sig om vejen søgte han at samle sine tanker for at tænke en smule over sin stilling. Denne grublen bragte ham i en smertelig ophidselse. Kulde og hede bemægtigede sig ham på skift, og undertiden bankede hans hjerte så voldsomt, at han måtte stå stille og læne sig op mod en mur.

"Hellere dø, hellere dø!" mumlede han med brændende læber.

Længe vankede han omkring. Endelig mærkede han, at det skylregnede, så at han blev gennemvåd til skindet; – hurtigt vendte han tilbage til sit logi i den skumle gård. Ikke langt fra huset fik han øje på gårdskarlen. Han syntes, at tataren stirrede nysgerrigt på ham.

Ordynov talte til ham.

Karlen grinede.

"Har du været her længe, karl?"

"Længe."

"Min vært er småborger?"

"Småborger, hvis han har sagt det."

"Hvad bestiller han?"

"Han er syg, beder – nå?"

"Er hun hans kone?"

"Hvilken kone?"

"Min Gud, hende som lever hos ham."

"Kone, hvis han har sagt det. Farvel, herre!"

Det var næppe nok, at tataren berørte sin hue, idet han slentrende gik ind i sit hundehul.

Ordynov gik ind i sit kammer. Brummende lukkede det gamle fugleskræmsel op, lukkede atter døren og krøb hen til ovnen, hvor hun hendrømte sit liv. Det mørknede allerede. Ordynov gik for at hente lys og bemærkede, at værtens og værtindens dør var lukket. Han kaldte på den gamle, der rejste sig på albuen og betragtede ham vredt, åbenbart vred over, at han havde søgt at åbne den tillukkede dør. Tavs og mut tilkastede hun ham en æske tændstikker. Han vendte tilbage til sit kammer og tog vel for hundrede gang sine bøger og andre sager frem. Han følte sig meget angreben, og han følte sig så forunderligt til mode, at han måtte sætte sig på bænken; det forekom ham, at han sov ind. Flere gange kom han til sig selv og mærkede, at det ikke var søvn, men at det var en kvalfuld, sygelig afmagt. Han mærkede, at døren bevægede sig, og det faldt ham ind, at det var værtens, der kom tilbage fra aftenmessen. Det fo'r ham gennem hovedet, at han måtte ind til dem angående noget meget vigtigt, som han for øjeblikket ikke kunne erindre, hvad var. Han rejste sig, og han var også overbevist om, at han gik ind til dem, men han snublede og faldt over en bunke træ, der af den gamle var lagt midt i værelset. Fra det tidspunkt af vidste han aldeles intet mere. Da han efter lang, lang tids forløb åbnede øjnene, bemærkede han, at han lå på bænken, og at den skønne kvinde bøjede sig over ham med et sørgmodigt ansigt, som var vædet af stille,

moderlige tårer. Han var dækket varmt til, hans hoved hvilede på en pude, og en blød hånd lagde sig lindrende på hans hede pande. Han ville takke, han ville gribe denne hånd, føre den til sine fortørrede læber, han ville græde på denne hånd, kysse den i en hel evighed. Han ville sige meget, men hvad ville han sige? – Han vidste det ikke selv. Der lå ligesom en tung byrde på ham, hans hænder var så tunge, og de rørte sig slet ikke. Og han lyttede, og han mærkede, at hans blod rullede i årerne. Han rejste sig, kun lidt ... Man gav ham vand ... Atter faldt han i en tung, dyb afmagt.

Henad kl. 8 næste morgen vågnede han atter.

Gennem de grønne ruder spredte solen en gylden stråleregn. En uendelig salig følelse gennemfo'r hans legeme. Han syntes, at der var nogen ved hovedenden af bænken. Hvor glad ville han ikke omfavne vennen, for første gang i sit liv ville han sige: "Vær hilset, min elskede."

"Hvor du har sovet længe," sagde en blid, kvindelig stemme. Ordynov så sig omkring, og venligt som solen smilede hans værtindes kønne ansigt til ham.

"Og hvor du har været syg længe, men nu er det nok, stå nu op. Stå op, for friheden er sødere end brødet, skønnere end solen. Stå op, min ven!"

Ordynov trykkede hendes hånd, det var ham, som om han endnu drømte.

"Vent, jeg har lavet te. Vil du have te? Drik dog, det vil gøre dig godt, jeg ved det, for jeg har også været syg."

"Ja, giv mig noget at drikke," sagde Ordynov og stod op. Han følte sig endnu meget svag, kulden fo'r ham ned ad ryggen, hans lemmer var som brudte. Men i hans hjerte var der lys. Han

følte, at et nyt liv var begyndt for ham. Det var nær ved at svimle for ham.

"Man kalder dig Vasilij?" spurgte hun. "Er det ikke rigtigt? Herren kaldte dig Vasilij i går, så jeg tager vel ikke fejl."

"Ja, Vasilij. Og hvad hedder du?" Ordynov nærmede sig hende og formåede derved næppe at holde sig oprejst.

Hun greb hans hænder og smilede.

"Katharina," sagde hun og betragtede ham med sine store, blå øjne.

"Har du noget at sige mig?" spurgte hun derpå.

"Jeg ved det ikke," svarede han, og hans blik formørkedes.

Hun bemærkede straks forandringen i hans ansigt. "Vær rolig, min ven, vær rolig sørg ikke, vredes ikke! Sæt dig her i solen. – Gå ikke efter mig," tilføjede hun, da hun så, at den unge mand gjorde en bevægelse, som om han ville holde hende tilbage. "Jeg skal straks være hos dig igen, så kan se dig mæt på mig."

Hun kom også igen efter nogle få øjeblikke, bragte te og satte den på bordet og satte sig selv lige overfor ham.

"Drik," sagde hun. "Smerter dit hoved dig?"

"Nej, nu smerter det ikke," sagde han; "jeg ved ikke, måske smerter det dog ... jeg ved ikke, hvordan jeg har det ..." Han sagde det tungt åndende; han søgte hendes hånd: "Det sortner for mine øjne." Han hulkede; gråden sammensnørede hans hals.

"Stakkel! Du har vel aldrig levet sammen med et godt menneske? Er du alene? Har du ingen slægtninge?"

"Ingen. Jeg er alene ... hvad gør også det! Nu har jeg det bedre. Jeg føler mig så rask!" Ordynov fantaserede. Værelset

syntes at dreje sig rundt med ham.

"Heller ikke har jeg i mange år haft nogen sjæl. Hvor du ser på mig!"

"Hvordan? Hvordan?"

"Det er mig, som om dine øjne varmede mig. Ved du, når man elsker ... jeg har dig, fra første gang, jeg så dig, indesluttet i mit hjerte. Hvis du bliver syg, vil jeg atter pleje dig. Men du skal ikke atter blive syg, nej! Vi vil leve som broder og søster, ikke sandt? En søster er jo vanskelig at få."

"Hvem er du? Hvorfra kommer du?" stammede Ordynov mat.

"Jeg er ikke her fra. Hvad angår det dig? Ved du – folk fortæller om tolv brødre, som levede i den mørke skov, og om en køn pige, som forvildede sig. Hun kom til de tolv brødre, holdt deres hus i stand og beviste dem sin kærlighed i et og alt. Så kom brødrene en dag og mærkede, at søsteren havde været hos dem, og de bad hende om at blive. Brødrene kaldte hende for deres søster, og alle var lige. Kender du det eventyr?"

"Ja, jeg kender det," sagde Ordynov i en blid tone.

"Hvor det er herligt at leve! Er du glad ved livet?"

"Ja, leve, leve en evighed," svarede han drømmende.

"Jeg ved ikke," sagde Katarina tankefuldt, "jeg er også beredt til at dø. Det er skønt at have livet kært og at elske gode mennesker ... men se, nu er du atter bleg, hvid som mel."

"Jeg bliver svimmel ..."

"Vent, jeg bringer dig mine tæpper og puder. Når du så sover ind, drømmer du om mig. Og så hører dine lidelser op. Vor gamle er også syg."

Allerede mens hun talte, lavede hun sengen i stand, og smilende så hun imens på Ordynov over skulderen.

"Så mange bøger du har," sagde hun, idet hun rykkede kufferten til side.

Atter nærmede hun sig ham, fik ham i seng og dækkede ham til.

"Man siger, at bøger fordærver menneskene," vedblev hun tankefuldt og rystede på hovedet. "Holder du af at læse i bøgerne?"

"Ja," svarede Ordynov uden at vide, om han sov eller var vågen. Han trykkede Katharinas hånd fastere for at forvisse sig om, at han ikke sov, men var lysvågen.

"Min herre har mange bøger. Han siger, de er hellige. Han læser altid af dem for mig. Jeg skal siden hente dig nogle."

"Fortæl," sagde Ordynov dæmpet.

"Beder du gerne?" spurgte hun efter en kort, forlegen pause. "Ved du, hvad jeg altid frygter ...?"

Hun talte ikke til ende og syntes ligesom at overveje. Ordynov førte hendes hånd op til sine læber.

"Hvad? kysser du min hånd?" Hun rødmede let, og stadig rødmende sagde hun: "Kys den kun," og hun holdt begge hænder henimod ham. Derpå frigjorde hun den ene, lagde den på hans pande og begyndte blidt at glatte hans hår. Hun rødmede mere og mere, satte sig ned på gulvet og lænede sin kind til hans. Hendes varme ånde strøg kærlighedsvækkende hen over hans ansigt. ... Pludselig mærkede Ordynov, at der flød tårer fra hendes øjne og vædede hans brændende kinder. Han blev stadig svagere og svagere, hånden formåede ikke længere at holde ham vågen.

Der hørtes en lyd; det raslede stærkt henne ved døren.

Ordynov mærkede, at den gamle, hans vært, trådte ind. Han så, at Katharina rejste sig uden dog at skynde sig særligt, og uden forvirring, og idet hun sagte gik ud, slog hun korsets tegn over ham. Han lukkede øjnene. Et glødende kys brændte på hans læber … Han udstødte et svagt skrig og tabte bevidstheden.

Der begyndte nu en forunderlig tilværelse for ham.

I hans uklare bevidsthed forekom det ham, at han var dømt til at leve i en endeløs drøm, fuld af frygtelig uro og lidelser. Undertiden påkom der sig ham en følelse af overvældende lykke, som man føler den, når det hele livsindhold hæver sig, og man i lyse øjeblikke drømmer om en gylden, strålende fremtid. Da faldt han atter hen i bedøvelse og alt, hvad der var sket med ham i de sidste dage, trak i forvirrede, utydelige billeder forbi ham. Atter et andet billede dukkede op for den syge: Hvad der var sket med ham, havde han glemt, og han undredes over, at han ikke var i sit gamle logi og endnu boede hos sin gamle værtinde. Han forstod ikke, hvorfor ikke den gode, gamle kone kom til ham, som hun plejede … altid kom hun om aftenen til ovnen, som overgød værelset med et svagt, glinsende lys, og hun blev der for at varme de skælvende, magre hænder, til ilden var slukket; og så snakkede hun om dit og dat og betragtede betænkeligt sin underlige lejer, som hun anså for at være overspændt af den megen læsen i bøgerne. En anden gang erindrede han, at han var flyttet, hvorfor dette var sket, vidste han dog intet om. Hvor førte alle disse kvælende tanker ham hen? Hvem kastede denne utålelige brand ind i hans sind, som fortærende og ødelæggende rasede i hans blod? Han spekulerede for at finde et svar, forgæves. Ofte hørte han lyden

af lette skridt og en hvisken, der lød for ham som musik, mens en sød ånde strøg hen over hans ansigt; – mærkede, hvorledes man bøjede sig hen over hans leje, og hede tårer faldt ned på hans brændende kinder. Hvorledes et kys pressedes mod hans læber, … og nu stønnede det atter omkring ham, og han faldt atter hen i en navnløs pine. Han syntes, hans egen tilværelse, den hele verden stod stille, nattens evighed udbredte sig og dækkede alt …

Han havde vel ligget en times tid med åbne øjne uden at røre et eneste lem, aldeles livløs og stiv. Forsigtigt rejste han sig endelig, en glad følelse bemægtigede sig ham, da han mærkede, at sygdommen dog ikke havde kunnet bryde hans kraft. Han så, at han endnu var påklædt således som ved sin samtale med Katharina; det kunne altså ikke være længe siden, at hun var gået fra ham. Han gramsede omkring med fingrene og fik fat i et stort søm, som var slået ind i den spanske væg ved siden af sengen. Han holdt fast i det og lod hele sin legemsvægt hvile på det, og opdagede på denne måde en lille åbning, gennem hvilken der trængte sig en næppe synlig lysstråle ind i hans kammer. Han lagde øjet til åbningen.

I et hjørne af det andet værelse var opstillet en seng. Foran denne stod et tæppebelagt bord, hvorpå lå en mængde store, tykke bøger. Et helgenbillede, gammeldags, ligesom det i Ordynovs værelse, stod i det andet hjørne, foran dette brændte en lampe. På sengen lå den gamle Murin, dækket med et pelstæppe, med en opslået bog på knæene, afkræftet af smerte og bleg som lærred. Katharina sad ved siden af ham på en lille bænk. Hendes arm omslyngede hans bryst, og hendes hoved lå ved hans skulder. Hun så på ham med opmærksomme, barnligt

forundrede øjne og syntes nysgerrigt at lytte til hans ord. Nu og da hævede fortællerens stemme sig, og hans blege ansigt oplivedes. Han trak brynene sammen, hans øjne begyndte at funkle og Katarina skælvede af angst og stor ophidselse, Nu listede sig noget som et smil hen over den gamles ansigt, og Katharine smilede nu også stille. Pludselig sås der tårer i hendes store smukke øjne. Den gamle klappede blidt hendes hår, som om hun var et barn, og hun omslyngede ham inderligere med sine dejlige, bløde, snehvide arme. Overvældet af bevægelse sank hendes hoved til hans bryst.

Ordynov troede næsten, at det hele var en drøm, og dog steg blodet ham til hovedet og hamrede smertelig spændt oppe i tindingens årer. Han gav slip på sømmet og stod ned af sengen. Vaklende, lig en søvngænger, nærmede han sig døren. Denne sprang op. Med støj og larm stod han pludselig i sin værts sovekammer. Han så, hvorledes Katarina sprang op og fo'r sammen. Han så, hvor ondskabsfuldt den gamles øjne lynede under de buskede bryn. Han så, hvorledes den gamle, der ikke havde øjnene fra ham, med famlende hænder søgte den bøsse, der hang på væggen. Han så, hvor det glimtede i mundingen, som den gamle med usikker hånd rettede mod hans bryst ... Et skud ... Så et vildt, gennemtrængende og næsten umenneskeligt skrig ... Da krudtrøgen trak til side, overraskedes Ordynov af et skrækkeligt syn. Skælvende over hele legemet bøjede han sig over den gamle. Murin lå sammenkrøbet på gulvet med ansigtet pinefuldt fortrukket af smerte og med frådende læber. Den ulykkelige lå, som om han havde fået et heftigt, stærktvirkende anfald af den faldende syge Note 2). Sammen med Katarina søgte han at komme ham til hjælp.

Natten forløb uroligt. Til trods for sin feberstand gik Ordynov dog tidligt ud næste morgen. I gården traf han atter den tatariske gårdskarl. Denne hilste ham allerede langt borte og betragtede ham nysgerrigt. Han betænkte sig dog, tog atter fat på sin kost og skelede til Ordynov, der langsomt nærmede sig.

"Nå, har du ikke hørt noget i nat?" spurgte Ordynov.

"Jo, jeg har."

"Sig mig en gang, hvad er han for et menneske? Hvad bestiller han?"

"De har jo selv lejet, så må De jo vide det. Jeg ved det ikke."

I dette øjeblik råbte nogen på karlen fra den anden gård, og straks viste sig en lille mand i en lang pels. Ravende og stønnende gik han og mumlede for sig selv. Han gjorde indtryk af at være et menneske, der er blevet skørhovedet af alderdom.

"Husværten! Husværten!" mumlede karlen, nikkede til Ordynov og løb den gamle i møde. Dennes ansigt syntes Ordynov bekendt, han syntes, at han for ikke længe siden havde set ham et sted. For øvrigt fandt han intet usædvanligt i det og forlod gården. Sneen røg ned i flager, morgenen var uhyggelig og kold. Den unge mand følte sig overvældet af en febergysen. Det var ham, som om jorden svandt bort under hans fødder. Pludselig hørte han en stemme, som ønskede ham god morgen.

"Jaroslav Iljitch!" sagde Ordynov.

Foran ham stod en rødkindet mand, omtrent tredive år gammel, ikke stor, og med grå øjne; klædt ... nå ja, klædt, som Jaroslav Iljitch altid er klædt. Han rakte ham hånden på den mest forekommende måde. Ordynov havde gjort hans bekendtskab for netop et år siden, ganske tilfældigt, næsten på

gaden. Ordynov var den rette mand for Jaroslav Iljitch, der havde en overordentlig tilbøjelighed til at omgås med noble folk, i det mindste med dannede folk, der ved talent og opførsel var værdige til at tilhøre det højeste selskab.

"Hvor går det til, at jeg træffer Dem her?" råbte Jaroslav Iljitch med et udtryk af virkelig glæde.

"Jeg bor ikke langt her fra, i Koschmarovs hus."

"Deres husvært kender jeg. En prægtig gammel fyr! Uden at rose mig selv kan jeg sige, at vi næsten, *næsten* siger jeg, er intime venner. En nobel sjæl. – Har De Deres egen lejlighed?"

"Nej, jeg har lejet mig ind."

"Hos hvem? Måske er jeg så heldig at kende Deres vært?"

"Hos småborger Murin, en temmelig høj, gammel mand ..."

"Murin, Murin ... ja så, tillader De, i baggården, oven over ligkistesnedkerens værksted?"

"Ja, i baggården."

"Hm! Har De det roligt der?"

"Jeg er først for ganske nylig flyttet derind."

"Hm ... jeg ville kun sige, hm ... har De ikke bemærket noget besynderligt? Det vil sige, jeg er overbevist om, at De vil få det godt hos ham, når blot lejligheden tiltaler Dem ... Hvad synes De om den gamle?"

"Han lader til at være meget svagelig og overordentlig syg."

"Ja, han er meget lidende. Har De ellers ikke mærket noget? Har De slet ikke talt noget med ham?"

"Kun meget lidt, han er så underlig menneskesky."

"Hm ...!" Jaroslav Iljitch faldt i tanker.

"Ulykkeligt menneske!" sagde han efter en stunds tavshed. "Ulykkeligt og sært menneske! Men for øvrigt, når han ikke

fornærmer Dem ... Tilgiv, at jeg henleder Deres opmærksomhed på en sådan genstand, men ser De, jeg var selv nysgerrig ..."

"De har også pint min nysgerrighed. Jeg ville meget gerne vide, hvem han egentlig er."

"Ja, ser De, man siger, at denne mand har været meget rig. Han har været købmand, som De sandsynligvis allerede har haft lejlighed til at høre andetsteds. Forskellige ulykker brød ind over ham og forarmede ham. Flere ladede skibe forliste, og fabrikken, som stod under en slægtnings ledelse, brændte. Man siger, tænk Dem, at slægtningen ankom i flammerne. De må tilstå, at det var et stort og skrækkeligt tab. – Hvordan han tog det? Ja, ... han henfaldt i en beklagelig sindsstemning – man frygtede med rette for hans forstand. Og virkelig, i en strid med en anden købmand, der også ejede volgaskibe, opførte han sig så ejendommeligt, at ingen tvivler om, at der er noget galt fat i hovedet på gamle Murin. For øvrigt kommer der nu en anden skæbnesvanger begivenhed, som ikke kunne andet end have en uheldig indflydelse på hele hans skæbne."

"Fortæl endelig."

"Man siger, at han en gang, drevet af galskab, forøvede et attentat på en ung købmand, som han tidligere havde haft ualmindelig kær. Ham selv gjorde gerningen et sådant indtryk på, at han var i færd mod at tage livet af sig selv. I det mindste fortæller man det. Hvad der kom ud af sagen, ved jeg ikke, men så meget er vist, at han i flere år måtte gøre kirkebod. Han har været et forstandigt menneske, man ser endnu spor af fortidens stormende liv på hans ansigt. Et interessant menneske! – Og hvor belæst han er!"

Sneflagerne fløj omkring, forvirrede som fluer i en flaske.

Inde i Ordynovs tankemylder var der også forvirring over alt, hvad han havde hørt; men endnu mere forbavset blev han ved samtalens fortsættelse, da han svarede Jaroslav Iljitch:

"Ja, Murin synes kun at læse kirkelige bøger!"

"Ja. Han er mystiker."

"Hvad?"

"Mystiker! Ingen har dog hørt det; jeg siger Dem det i al hemmelighed. I hemmelighed vil jeg også sige Dem, at han en tid lang stod under opsigt. Dette menneske har en enorm indflydelse på andre."

"Hvilken da?"

"Ja, det er næppe troligt, men jeg ved eksempler. En ung kornet, en højtstående families håb, smilede – lo ikke, nej, smilede ham ind i ansigtet. 'Hvad, ler du?' råbte den gamle ærgerlig. 'Om tre dage vil du selv være *det*.' Han lagde sine hænder over kors, idet han på denne måde antydede døden."

"Nå? Videre!"

"Jeg vover ikke at tro på det, ser De, men man siger, at forudsigelsen indtraf. Han har den evne, Vasilij Michailovitch ... De smiler og tror, at det er en overspændt fortælling. Jeg ved, De er mere oplyst end jeg, men jeg tror på den. Pusjkin har nævnt noget lignende."

"Hm! Jeg modsiger det ikke. De kan vist sige mig, hvem det er, som bor sammen med ham?"

"Et kvindeligt væsen?"

"Ja."

"Jeg tror, det er hans datter."

"Hans datter vel ikke."

"Eller hans kone."

"Besynderligt."

Den unge mand henfaldt i dybe tanker. Jaroslav Iljitch betragtede ham med ømhed, så tog han afsked.

Ordynov følte sig så mat, at han knapt kunne flytte fødderne. Med møje slæbte han sig de få skridt, han havde hjem. I gården traf han atter karlen, der havde set, at Jaroslav Iljitch havde taget afsked med ham. Den unge mand gik forbi uden at lægge mærke til ham. På trappen mødte han en lille gammel skikkelse med nedslagne øjne, som netop kom ud fra Murins lejlighed.

"Tilgiv mig mine synder, o Gud!" mumlede personen, og ved disse ord sprang han til side med en props elasticitet.

"Har jeg måske stødt Dem?"

"Nej, takker meget for opmærksomheden ... o Gud, o Gud!"

Stønnende, pustende og af og til udtalende bibelsprog vaklede mandslingen videre ned ad trappen. Det var husværten, som gårdskarlen var så bange for. Nu huskede Ordynov også, at han var truffet sammen med ham hos Murin, den dag han søgte logi.

Han sank ned på sengen, som var redt, og begyndte at lytte. Han hørte tydeligt to menneskers åndedræt i værelset ved siden af. Snart var det ham, som om han hørte Katharina hulke; snart lød det som bøn. Han vidste, at hun lå på knæ foran helgenbilledet og vred sine hænder ... Hvem er hun? for hvem beder hun? hvilken lidenskab raser i hendes hjerte? hvorfor smerter det og giver sig udslag i så hede, håbløse tårer? Han lukkede øjnene. Et ur slog. Det var sent, og tusmørket begyndte at indfinde sig.

Pludselig forekom det ham, at hun atter havde bøjet sig ned over ham, som om hun med sine forunderlige klare øjne havde

set ind i hans, – ind i sjælen. Der lå som en højtidelig ro udbredt over hendes ansigt. Hendes smil talte om skønne, hjertevarme forsikringer. Med en sådan medfølelse, med en så barnlig tilbøjelighed lænede hun sig til hans skulder, at en glad stønnen trængte frem fra hans beklemte bryst. Hun ville sige ham noget, betro ham noget … Hun stod for ham, bøjet over hans ansigt, bleg, med tårer i øjnene og skælvende af ophidselse. Hun sagde ham noget, bad ham om noget … han holdt hende i sine arme, hun skælvede ved hans bryst.

"Hvad er der i vejen med dig?" spurgte Ordynov.

Hun hulkede stille og sænkede øjnene.

"Jeg ved det ikke," sagde hun endelig med næppe hørlig stemme og åndede tungt. "Jeg ved jo ikke, hvorfor jeg egentlig er kommet til dig." Hun omfavnede ham med heftighed og kyssede ham. Som i fortvivlelse dækkede hun sit ansigt med hænderne og sank i knæ. Da Ordynov rejste hende op og satte hende ved sin side, brændte hendes ansigt i den dybeste rødme. Hendes øjne tiggede om tilgivelse, og et smil, som hun med magt tvang frem på sine læber, syntes kun at ville bryde en ny følelsens magt.

"Måske har en ond drøm ængstet dig, stakkels barn," sagde Ordynov. "Måske har *han* forskrækket dig … han fantaserer og ved ikke, hvad han gør … måske har han sagt noget, som du ikke skulle høre … Har du hørt noget?"

"Jeg sov ikke," svarede Katharina; hun bekæmpede med magt sin bevægelse. "Søvnen kom ikke til mig. Han tav, kun én gang kaldte han på mig; jeg gik hen og talte til ham; jeg var så bange; han vågnede ikke og hørte mig ikke. Gid Gud bringe ham hjælp, for han er meget lidende! En bitter sørgmodighed greb mig. Jeg

bad hele tiden, hele tiden bad jeg ... Hør," råbte hun pludselig, "har du haft en kæreste?"

"Nej ... ikke før dig!"

"Før mig ... kalder du mig din kæreste?"

Med forundring betragtede hun ham, hun ville sige noget, men tav alligevel og sænkede hovedet. En stærk rødme overfløj atter hendes ansigt, og hendes øjne, der endnu var fugtige af tårer, lyste klarere. Et spørgsmål syntes at svæve hende på læberne.

"Jeg vil ikke være din første kærlighed, – ikke jeg," gentog hun og rystede tankefuldt på hovedet. "Hør, hvad jeg siger dig, min kære ven: Tæm dit hjerte og elsk mig ikke således, som du nu elsker mig, det vil da blive dig lettere, og du vil derved kunne bevare en elskende søster ... Jeg vil komme til dig, når du vil have det, jeg vil kærtegne dig og vil ikke behøve at rødme, fordi vi kender hinanden. Jeg var jo også hos dig i de to dage, da du havde den slemme feber. For din skyld har jeg grædende bedt til Guds moder. Gennemrejs den hele verden, og du vil ikke finde nogen søster. Som jeg nu elsker dig, vil jeg altid elske dig ... jeg vil altid have dig kær, fordi din sjæl er så ren, så klar, så gennemsigtig. – Fordi mit hjerte fløj dig i møde, da jeg så dig første gang. Men ak ... mit liv er ikke mit eget, det tilhører ikke mig selv. Tag mig som søster og vær du mig en kær broder. Slut mig ind i dit hjerte, når atter melankolien, den slemme sygdom, overfalder mig og gør mig svag. Vær således, at jeg ikke behøver at rødme, når jeg kommer og sidder hos dig den lange nat." Hun ville endnu sige mere, men en krampagtig hulken kvalte hendes stemme.

"Min elskede!" mumlede Ordynov, "jeg forstår dig ikke, hvem er du? Hvorfra stammer du, min elskede? Det forekommer mig som en drøm ... O, fortæl mig, hvor du da boede, hvad der da glædede dig hvad der da gjorde dig sørgmodig. Fortæl, om luften var varm og om himlen var klar. Hvem var din kæreste? Hvem gjorde det første dybe indtryk på din sjæl? Havde du en kær, dyrebar moder, som elskede dig? Sig mig, o, sig mig, hvorledes kan jeg glæde dit hjerte?"

Katharina var meget bleg. Ubevægelig så hun ud i luften, hendes læber var blå som en døendes og hendes øjne var tilslørede. Hun rejste sig langsomt, gik to skridt og knælede foran helgenbilledet. Usammenhængende ord pressede sig frem fra hendes læber. Ordynov rejste hende op, og frygtelig angst førte han hende til sin seng; ikke sig selv fuldt bevidst blev han stående oprejst foran hende. Efter et øjebliks forløb åbnede hun øjnene og greb hans hænder.

"Jeg er fordærvet," sagde hun ganske sagte, "man har gjort mig ulykkelig."

Ordynov betragtede hende med en næsten vild bestyrtelse. En hæslig tanke greb ham. Katharina så hans ansigts krampagtige bevægelse.

"Ja, det onde menneske har fordærvet mig – han ... jeg har solgt ham min sjæl ... han siger," mumlede hun hemmelighedsfuldt, "at når han dør, henter han min stakkels, syndige sjæl ... Jeg er hans, for jeg har solgt ham min sjæl ... Han har pint mig, han har læst af bøgerne ... her, se, se hans bog ... han siger, at jeg har begået en dødssynd ... se se!"

Og hun viste ham bogen. Ordynov havde ikke bemærket, hvorledes den var kommet ind i kammeret. Han tog den

mekanisk. Det var en af de gammeltroendes gamle bøger, som han ofte før havde haft lejlighed til at se.

"Undertiden tiltaler han mig med ord, andre gange tager han sin bog, den største, og læser over mig. Det er grueligt! Jeg ved ikke, hvad ... jeg forstår det ikke alts ammen, men jeg overfaldes af angst. Og når jeg lytter til hans stemme, er det mig, som om ikke han talte, men en anden, – en, som ikke er god, som ikke lader sig blødgøre ved noget; og jeg bliver så tung, så tung om hjertet, o, hvor det brænder ..."

"Gå ikke til ham."

"Hvorfor er jeg kommet til dig – ved jeg det? ... Han siger altid til mig: bed, bed! Ofte står jeg op i den mørke nat og beder længe. Tit overmandes jeg af søvnen. Men angsten i mit bryst vækker mig, og så forekommer det mig som om et frygteligt uvejr samlede sig om mig ... Men når han kalder på mig, roser mig, trøster mig, – så bliver jeg igen langt lettere til mode. Skete der en ulykke i dette øjeblik, frygtede jeg ham dog ikke. Han er mægtig! Hans ord er stort!"

"Hvad er det da, der piner dig?" spurgte Ordynov.

Katharina så på ham som en dødsdømt, der ikke tror på nogen benådning.

"Jeg er en forbandet datter, jeg er en sjælemorderske. Min moder har forbandet mig. Jeg bar dræbt min egen moder."

Stumt omfavnede Ordynov hende. Skælvende klamrede hun sig til ham. Han følte, hvor hendes legeme sitrede, som om sjælen ville forlade det.

"Længe har jeg villet tale, men han forbød mig det. Han tiggede mig til at tie, ja, han skældte mig ud ... Det er længe

siden, å, hvor uendelig længe siden! … Sæt dig ved min side, så vil jeg fortælle dig om min sorg …"

Ordynov lyttede åndeløst.

"Det var en nat som nu," begyndt Katarina, "men endnu grueligere. Vinden hylede gennem vor skov, som jeg aldrig har hørt det. Egene uden for vore vinduer knækkede. En gammel tigger kom til os og fortalte, at han kunne huske disse ege, fra da han var et lille barn, og den gang havde de stået lige så mægtige. Den nat forliste vore skibe. Fiskere kom til fabrikken og bragte melding om ulykken. Fader, som var syg, kørte straks til floden. Jeg sad alene med moder; hun græd bittert. Hun var for ganske nylig stået op fra sygelejet. Hun var meget bleg og stadig gentog hun, at jeg skulle give mig til at sy hendes ligtøj … Ved midnat bankede det på porten. Jeg sprang op, blodet strømmede mig til hjertet. Moder udstødte et skrig. Jeg så ikke på hende. Jeg tog lygten og ville gå for at lukke op … det var ham! Jeg frygtede for ham, det havde jeg gjort så længe, jeg kan huske – ja, jeg frygtede for ham, og dog tiltrak han mig som en magnet; ligesom de rene hader synden, således hadede jeg ham, og dog længtes jeg altid efter ham. Dengang havde han ikke hvidt hår, hans skæg var sort som beg, og hans øjne lyste som glødende kul. Han spurgte mig, om moder var hjemme. Jeg lukkede porten og svarede, at fader ikke var hjemme. 'Jeg ved det,' svarede han. Da vi gik ind i stuen, hvor moder sad, spurgte han: Hvorfor svarede du mig, at din fader ikke var hjemme, da jeg spurgte dig om din moder?' Jeg tav. Vi trådte ind. Moder fo'r sammen. Han så næppe på hende. Kulden havde stivnet ham – han havde kørt tyve verst i stormen. I ni uger havde vi ikke set ham. Han tog hue og vanter af. Helgenbilledet

bekymrede han sig lige så lidt om, som om moder. Han satte sig uden mange omstændigheder hen ved ilden."

Katharina fo'r med hånden hen over ansigtet og åndede dybt.

"Han begyndte at tale tatarisk med moder," vedblev hun, "jeg forstod ikke et ord af, hvad de sagde. Ellers blev jeg altid sendt bort, når han kom, men denne aften vovede moder ikke at sende mig bort. Jeg mærkede, at de talte om mig. I hans hånd så jeg en dolk blinke, – han ville dræbe sig selv. Jeg sprang op og greb efter dolken. Han skar tænder, skreg, ville støde mig fra sig – han slog mig for brystet, men fik mig alligevel ikke bort. Jeg troede, at jeg skulle dø. Det sortnede for mine øjne, jeg sank lydløst til gulvet. Han løftede mig op, tvang mig dolken i hånden og råbte: 'Stolte pige – stød mig ned!' Jeg lagde kniven fra mig. Jeg var nær ved at kvæles. Jeg så ikke på ham. Jeg husker, at jeg smilede uden at fortrække læberne. Jeg så moder ind i de sørgmodige øjne, og dog ville det uforskammede smil ikke forlade mine øjne. Moder var uhyre bleg. Han tog sin hue, uden at han dog hilste på os. Moder ville følge ham, men jeg kom hende i forkøbet og lyste ham til porten. Lydløst lukkede jeg porten op og tyssede på hundene. Han tog sin hue af og hilste mig. Så tog han af sin brystlomme en med rødt læder overtrukket æske og åbnede låget. 'Jeg har i byen en veninde,' sagde han, 'som jeg ville forære disse perler, men jeg bragte hende dem ikke; – de passer bedre for dig, skønne jomfru. Forøg din skønhed med dem, eller knus dem under dine fødder – men tag perlerne.' Jeg tog dem, men ikke for at træde dem under fødder, – ikke en gang så megen ære ville jeg gøre ham. Jeg tog dem uden at sige et ord. Jeg gik tilbage til stuen og lagde perlerne på bordet – for at vise moder dem. Derfor havde jeg

taget dem. Moder sad der så bleg og tavs, som om hun frygtede at tale til mig. Endelig brød hun tavsheden og spurgte: 'Hvad er det.' Jeg svarede: 'Dig, moder, bragte købmanden disse perler.' 'Ikke mig, slemme pige, ikke mig.' Hun udtalte ordene så smerteligt, som om hendes sjæl græd. Jeg så på hende. Jeg ville kaste mig for hendes fødder. Men den onde ånd brød min vilje og tilhviskede mig noget. 'Var det ikke til dig, så var det sikkert til fader; ham vil jeg give dem, når han kommer tilbage. Jeg vil sige til ham, at der har været købmænd her, som har glemt dem.' Hvor da moder på en gang begyndte at græde heftigt! 'Jeg vil selv fortælle fader, hvilke købmænd, der har været her, og hvilke varer, der spurgtes om. Du er en sleskende slange, du er et forbandet barn.' Jeg tav, tåreløs. Jeg gik ind i mit kammer og lyttede hele natten til stormens brusen, når den rev og sled i trætoppene.

Fem dage var forløbet. Sent om aftenen kom fader tilbage, – streng og mørk, brudt ved ulykken, der så pludselig havde tilintetgjort alle hans forhåbninger. Den ene arm bar han i et bind. Jeg så på ham, at en ond fjende havde krydset hans vej. Fjenden havde brudt hans kraft. Hvem denne fjende var, vidste jeg også godt. Med moder talte han ikke et ord, og mig spurgte han ikke efter. Han kaldte folkene sammen og befalede, at fabrikken skulle standses og huset vogtes for onde øjne. Jeg følte, at det ikke var godt at være hjemme hos os. Natten kom; det stormede. Næppe var jeg kommet ind i mit værelse, før jeg åbnede vinduet. Mit ansigt brændte, tårerne løb fra mine øjne, mit urolige hjerte gjorde mig så ondt, så ondt. Jeg måtte ud af mit kammer, ud til verdens ende – der, hvor jo storm og uvejr opstår. Mit bryst var så hedt, så hedt. Endelig overmandede

trætheden mig, jeg lukkede vinduet, lagde mig påklædt på sengen og sov ind. Hør! Det bankede på vinduet. Det råbte 'Luk op!' På en strikke var én klatret op til mit vindue. Jeg vidste, hvem det var! Jeg åbnede atter vinduet og lod ham komme ind i mit lille kammer. Huen tog han ikke af, men satte sig åndeløs på bænken. Jeg følte, hvor jeg blegnede. 'Nå, skønne pige,' hviskede han, 'vil du knuse fjenden, og kalde på din fader? Her er en strikke. Bind mig!' Jeg tav. 'Så luk døren op, skønne pige, jeg vil gå ned og bringe dine forældre min hilsen.' Jeg rystede således, at mine tænder klaprede i min mund. Jeg åbnede døren for ham. Da han betrådte tærsklen, samlede jeg al min sjælekraft og råbte: 'Vov ikke mere at bringe mig gaver!' Æsken med perlerne kastede jeg rask bagefter ham."

Katharina tav. Hendes kinder brændte, hendes øjne lynede gennem tårer, tungt åndende hævede og sænkede hendes bryst sig.

"Jeg blev alene," vedblev hun, og hendes stemme lød urolig og sørgmodig. "En forvirret råben lød pludselig gennem natten. Stemmerne surrede mellem hinanden, gennem skrigen og larmende løben hørte jeg de skrækkelige ord: 'Fabrikken brænder!' Jeg skjulte mig. Alle løb ud af huset. – Jeg blev der alene med moder. Moder lå på sit dødsleje; ... å, jeg vidste det! I tre dage havde hun ligget for døden ... Under mit kammer lød et angstskrig, et skrig som af et barn, når det forskrækket farer op i drømme. Så blev alt stille. Jeg slukkede lyset – jeg ved ikke, hvorfor jeg gjorde det, – jeg var så bange i mørket og dækkede ansigtet med mine hænder. Og så hørte jeg, hvor larmen begyndte på ny. Jeg bøjede mig ud af vinduet ... Jeg så fabriksfolkene stå derude. I trængslen dannede sig en gade, og

gennem gaden slæbte nogle med en byrde ... et menneskeligt legeme ... alle helgener! ... det var faders lig. Dernede fløj ordene fra mund til mund; han snublede på trappen ... faldt ned i den kogende kedel ... en ond ånd har vel stødt til ham. Jeg faldt om på sengen. Ubevægelig blev jeg liggende der, ventede, ventede, og jeg vidste ikke selv, hvad jeg ventede på. Det var en slem time ... Hvor længe jeg ventede? Jeg ved det ikke. Jeg husker kun, at jeg blev så tung i hovedet, mens røgen sved mig i øjnene. Jeg følte et mat behag i en dæmrende følelse af min nære død. Jeg mærkede næppe, at nogen greb mig i skulderen og rejste mig op. Da jeg kendte ham, opfriskedes min hukommelse. Han var aldeles sveden, også hans kaftan var næsten brændt. 'Jeg kommer til dig, skønne jomfru. Forlad med mig dette ulykkens sted. For din skyld har jeg ødelagt min sjæl, jeg alene kan ingen tilgivelse få for denne forbandede nat ... i forening lykkes det måske.' Han lo djævelsk ved disse ord. 'Vis mig, hvorledes man kommer ud uden at møde nogen.' Jeg tog ham ved hånden og førte ham med mig. Vi gik gennem korridoren, og da jeg havde nøglen hos mig, lukkede jeg døren til spisekammeret op og pegede på vinduet. Vinduet vendte ud mod haven. Han greb mig nu med sine mægtige hænder, holdt mig fast omslynget og sprang ud at vinduet med mig. Og vi løb sammen, hånd i hånd, og vi løb længe. Foran os var en tæt, mørk skov. Han holdt op med at løbe og lyttede med spændt opmærksomhed. 'De forfølger os, Katharina! Gud lader dem ikke nå os. Det er ikke bestemt, at vi nu skal lade vore liv. – Kys mig, du min skønne pige – kærlighed og evig lykke skal dette kys betyde!'

'Hvorfor er dine hænder blodige?'

'Mine hænder blodige, min elskede? – Jeres hunde har bidt mig. Køterne gøede ad den sene gæst. Kom!'

Atter løb vi.

Vi fik øje på faders hest. Den havde revet grimeskaftet i stykker og var løbet ud af stalden; den havde nu en gang ikke lyst til at brænde. 'Sid op bag ved mig, Katarina. Gud sender os hjælp!'

Jeg svarede ikke.

'Vil ikke? Jeg er dog ingen Antikrist, ingen ond ånd. Se, hvor jeg gør korsets tegn!' Og virkelig ... han slog det hellige kors for sig. Jeg satte mig op og trykkede mig ind til ham – jeg forglemte helt mig selv, det var, som om jeg svævede i en drøm. Vi kom til en meget bred flod. Han stod af og løftede mig ned af hesten. Vi gik ned til sivene, hvor han havde skjult sin båd. 'Nu farvel, gode hest. Opsøg dig en anden herre.' Jeg kastede mig om dens hals og omfavnede den til afsked. Vi gik i båden. Han greb årerne, men så snart vi var klar af bredden, lagde han dem ind igen.

'Hør, skønne jomfru,' sagde han derpå, – og hans øjne lyste så forunderligt –, 'ikke et ligegyldigt ord siger jeg dig. Hvad jeg siger dig må præge sig i din sjæl som det dybeste alvor. Er jeg dig ikke velbehagelig, så spild ikke et eneste ord, gør dig ingen umage. Rynk kun din pande, – lad dine sorte øjne tale, bevæg din lille finger, og jeg giver dig din frihed tilbage. Hvad der befrier dig, du vidunderlige stolte, vil blive min død!' Min sjæl lo ved disse ord ..."

Katarina tav, overvældet af den dybeste bevægelse. Hun ville tale videre, da hendes strålende øjne traf Ordynovs

lidenskabeligt brændende blik. Hun dækkede sit rødmende ansigt med hænderne og pressede det ned i puden.

"Ak, *det* er ikke min elendighed!" sagde hun efter en pause og hævede atter sit smukke, ædle hoved. "Hvad er mig min moder, selv om jeg end ikke i hele den vide verden kan få nogen anden moder! Hvad har det at betyde, at hun i sin sidste stund gav mig sin forbandelse! Hvad er for mig mit tidligere glade liv, mit lyse kammer, min pigefrihed! Hvad ligger der vel i, at jeg solgte mig til den onde ånd, prisgav min sjæl til fordærvelse, at jeg i stedet for lykke lever i evig synd! Ikke det er min elendighed, om end min fordærvelse ligger deri. Men bittert er det mig, og det sønderflænger mit hjerte, at jeg er hans vanærede slavinde. Det er vanære og skam, at mit hjerte hænger ved den skændige, at det ingen kraft har til at løsrive sig ..."

En krampagtig hulken afbrød hendes ord. Hendes læber var tørre, hendes bryst hævede og sænkede sig voldsomt, hendes øjne lynede af indignation. Ordynov betragtede hende beundrende. "Sig mig, hvad du forlanger," råbte han endelig, – "hvad skal jeg gøre ... Jeg er beredt til alt!"

Ubevægelig fæstede Katharina sine øjne på ham. Hun ville svare ham, men kunne ikke finde ord til at udtrykke sig. "Jeg har ikke fortalt dig alt," hviskede hun endelig med skælvende stemme. "Jeg skulle have fortalt dig, hvorledes jeg har levet et år sammen med ham, men det ville jeg jo ikke gøre. Da et år var gået, gik han med sine kammerater til floden, og jeg blev ved hans moder i et hus. Jeg ventede en måned, atter en måned – da mødte jeg i forstaden en ung købmand, og ved at se ham erindrede jeg mig min glade fortid. Han sagde til mig: 'Elskede søster, jeg er Aljoscha ... Den gamle har højtideligt forlovet os,

allerede da vi var børn, ved du vel? Har du glemt mig? Husker du, at jeg er fra jeres by?' Jeg spurgte ham da, idet jeg faldt ham i talen: 'Hvad siger man om mig i vor by?' – 'Folk siger, at du er gået uærligt fra jeres hus, at du har glemt din pigeære, at du har hengivet dig til en røver, en sjælefordærver.' – 'Og hvad siger du, Aljoscha?' – 'Meget ville jeg sige dig, da jeg kom hertil. Men nu, da jeg genser dig, er min sjæl stum – le, om du vil, ad min kærlighed, du skønne pige.' Han boede der længere end en måned. Hans ledsager havde han sendt bort. Han var ganske alene. Jeg følte medlidenhed med hans kummer. En morgen traf jeg sammen med ham. 'Vent på mig, Aljoscha, når det bliver mørkt, ved den nederste skibsbro,' sagde jeg til ham. 'Vi vil flygte til dit hjem. Jeg er blevet træt af mit usalige liv.' Natten kom. Jeg snørede et bundt tøj sammen. Min sjæl skælvede og kæmpede i mig. Da pludselig, uventet, kom min herre tilbage. 'Vær hilset. Kom! Det bliver uroligt på floden. Stormen venter ikke på os.' Jeg fulgte ham … Vi kom til floden. Det store hus på den anden side var så langt borte. En båd var lagt til; i båden sad en mand, som om han ventede nogen.

'Se der, Aljoscha, Gud hjælpe dig. Hvad? Har du forsinket dig? Iler du til dine skibe? Tag os med, du gode, mig og min herskerinde. Sæt os over. Min båd er allerede derovre.' – 'Kom!' sagde Aljoscha. Det skar mig i hjertet, da jeg hørte hans stemme. 'Vinden er for alle. I min båd er plads for jer.' Vi gik i båden. Natten var mørk. Stjernerne havde skjult sig, vinden hylede og bølgerne hævedes og sank i mægtige drag. Vi måtte allerede være fjernet en verst fra bredden. Vi tav alle tre. 'Stormen er brudt løs,' begyndte endelig min herre, 'noget lignende har jeg aldrig set. Hvad, Aljoscha? Det er for meget for

båden, – tre er for mange, ikke?' – 'Tre bærer båden ikke,' svarede Aljoscha, 'en af os er overflødig.' Hans stemme skælvede af smerte og af slet dulgt raseri. 'Jeg har kendt dig, Aljoscha, fra du var et lille barn, vi var gæstevenner, din fader og jeg. Sig mig, Aljoscha, vil du uden båd kunne nå strandbredden, eller vil du synke, og din sjæl komme i fare?' – 'Jeg kan ikke nå strandbredden uden båd. Og du, gode mand, hvis du faldt i vandet, ville du da kunne nå den?' – 'Jeg kan ikke. Den stormpiskede flod vil ikke bære mig. Hør nu, Katharinuschka – min kostbare perle, – jeg erindrer mig en nat, som lignede denne meget. Men da rystede bølgerne os ikke. Stjernerne glimtede og månen lyste. Jeg vil nu spørge dig: Har du glemt det, Katarina?' – 'Jeg husker det,' sagde jeg. – 'Og når du ikke har glemt det, så ved du også, hvorledes en brav karl lærte en ung pige at genvinde sin frihed over for den, hun ikke elsker. Ikke sandt?' – 'Nej, heller ikke det har jeg glemt.' Jeg så på den frygtelige spørger. 'Ah! Du har intet glemt! Hør nu en gang – der er for mange i båden. Er ikke nogens time kommet? Sig det, min elskede?'

Jeg sagde den gang ikke et ord," hviskede Katharina blegnende ... hun endte ikke sin fortælling.

"Katharina!" lød en hæs stemme. Ordynov fo'r sammen. I døren stod Murin. Han havde svøbt sig ind i sit pelstæppe; hans ansigt var ligblegt. Med et stift afsindigt blik betragtede han Katarina. Og hun så på ham, bleg, ubevægelig, bundet af hans bliks dæmoniske magt.

"Kom til mig, Katharina," hviskede den syge og forlod kammeret. Katharina stirrede ud i luften, som om den gamle endnu stod for hende.

"I morgen da, min ven," sagde hun med et sælsomt smil. "Glem ikke, hvor jeg holdt op: udsøg dig en af os – den, der er dig kær, eller den, som er dig ukær. Husker du det?"

"Katharina, gå ikke, gør dig ikke ulykkelig! Han er jo vanvittig," mumlede Ordynov.

"Katharina," lød det bag væggen.

"Frygt ikke, han vil ikke dræbe mig. God nat, kære broder! Sov din kummer bort, i morgen vil der være glæde." Hun kyssede ham lidenskabeligt.

"Katharina! Katharina!" Ordynov faldt på knæ for hende og tiggede hende om at blive.

Hun smilede til ham, smilede i tårer, og gik ud af hans kammer.

Ordynov lyttede, da hun var trådt ind til Murin ... Ingen lyd hørtes. Han ville ile efter hende, men hans fødder nægtede at gøre tjeneste. Overvældet af svaghed faldt han snart efter i en sygelig halvslummer.

Da han atter kom til sig selv, vidste han ikke, hvad tid på dagen det var. Der var endnu mørkt i værelset, men der brød lysning gennem ruderne. Da hørte han pludselig Katarinas stemme i sideværelset. Stille og vemodsfuldt lød den første strofe af en sang, der snart hævede sig mægtigt og i en jubeltone forenede sig som nattergaletriller, og nu, flammende i et hav af henrykkelse – det var bøn i tårer, en hemmelighedsfuld mumlen, en elskendes fader, en bakkantindes råb ...

Ordynov rejste sig fra sengen. Sangen hørte op.

"Den gode morgen og dagen er forbi," råbte Katarina. "God aften! Kom ind til os. Vi venter dig, herren og jeg. Kærligheden slukker had, omend hjertet smerter af fornærmelsen! Kom og tal et smigrende ord!"

Ordynov fulgte hendes kalden; han forstod næppe, at han gik ind til sine værtsfolk. Døren åbnede sig, og solklart strålede hans ejendommelige værtindes betagende gyldne smil om læberne.

"Stå op," råbte hun til den gamle, "og byd gæsten velkommen. En gæst er som en broder ... Stå op, stolte gamle, hils ham, tag hans hænder og før ham hen til bordet."

Murin lå i sengen, dog endnu påklædt, som om han allerede havde været oppe og ude på gaden.

"Nå, det er dig," sagde Murin. Han rejste sig op og satte sig på sengekanten. "Du er min lejer. Jeg har gjort dig uret, jeg har syndet imod dig, herre, uforsigtigt fornærmet dig. Men jeg er en syg mand, jeg har mine anfald – nå, det må være dig nok. Sæt dig! Vær min gæst!"

Ordynov så stift på ham.

"Sæt dig, sæt dig dog," råbte den gamle utålmodigt. "Sæt dig, hvis det behager dig. – Se, se, I er blevet broder og søster, som om én moder havde født jer, I har fået hinanden kær – nej se, se ..."

Ordynov satte sig.

"Hvilken søster!" vedblev han højt leende og visende sine velplejede, hvide tænder. "Hold af hinanden, mine kære! Er din søster ikke med, herre? Tal dog, svar, se en gang, hvor hendes kinder gløder. Se på hende og – ros hendes skønhed for hele verden."

Ordynov så på den gamle og rynkede panden; denne skælvede for hans blik. I Ordynovs blik kogte et vildt, utæmmeligt raseri. Instinktivt følte han sin dødsfjende ved sin side.

Katarina hentede af skabet en ejendommelig, af sølv forarbejdet kasse, og tog af denne tre bægre – til herren, til gæsten og til sig selv. Med et alvorligt, næsten tankefuldt blik, fæstede hun øjnene på den gamle og dernæst på Ordynov. "Er der en af os," begyndte hun, "som bærer avind til den anden? Den, som ikke er den anden kær, er mig kær, og kan tømme sit glas med mig. Jeg holder af jer begge. Lad os da drikke på kærlighed og endrægtighed."

Ordynov tog stiltiende sit bæger.

"Vent!" sagde den gamle og hævede sit bæger. "Alle gåder, alle tanker, som enhver af os bærer i sig, måtte de efter ønske gå i opfyldelse!"

De klinkede og drak.

"Stærk vin, min due! Du selv kun væder dine læber." Murin smilede og holdt på ny sit bæger hen for Katarina.

"Jeg vil kredense dig, så drikker du til bunden. Hvad nytter det også, gamle, at blive hængende ved de gamle tanker! De trykkende tanker smerter dog kun hjertet. Drik, gamle! Lad det dårlige humør drukne."

"Det synes, at der skyder smerte op i dig selv, at du således bevæbner dig imod det. Jeg vil dræbe smerten på én gang, min hvide due ... Jeg vil drikke med dig; og har også du en smerte, herre, om man tør spørge?"

"Hvis jeg har en, så har jeg den for mig selv," mumlede Ordynov, uden at vende øjnene fra Katharina.

"Det er bittert at slå sig igennem det forgangne," sagde den gamle tankefuldt. "Hvad der er forgangent er uddrukket, som vin. Hvad ligger der også i svunden lykke? Frakken er opslidt, væk med den ..."

Hurtigt og med et tvungent smil faldt Katharina ham i ordet. "En ny er nødvendig." Idet hun sagde disse ord trådte to store tårer frem i hendes øjne og hang i øjenvipperne som diamanter; de glinsende dråber faldt i den gamles vin, og Katharina sagde: "Se dog, gamle, jeg begravede mine tårer i dit glas."

"For hvor megen lykke solgte du din smerte?" spurgte Ordynov hende, og hans stemme skælvede af bevægelse.

"Du har vel meget at sælge, siden du uspurgt blander dig i det?" Murin lo ondskabsfuldt og betragtede Ordynov med et frækt blik.

"For hvor meget jeg solgte den, det er, som man tager det!" svarede Katharina; hendes stolthed var føleligt såret. "For hvor meget jeg solgte den? ... En synes det er meget, en anden lidt. Den ene vil give alt, og hos ham er dog intet at finde; den anden lover intet, men ham følger det lydige hjerte. Menneskene er ikke ens," tilføjede hun, sørgmodigt betragtende Ordynov. "Det ene menneske er således, det andet ikke således ... ved man da, hvorfor sjælen hænger ved et menneske? Skænk vin i dit bæger, gamle – drik på din elskede datters, din lydige slavindes lykke! Hæv dit glas!"

"Så være det! Skænk også i dit."

"Vent, gamle, med at drikke. Sig mig først, hvorfor du bortdrikker din forstand. Her har du min hvide håndflade. Ikke uden grund kalder folk dig en troldmand. Du har jo lært det af bøger og kender alle sorte videnskaber! Se dog efter, gamle, og

fortæl os min skæbne; men se til, at du ikke taler usandhed. Sig, som du ved det: Vil din datter blive lykkelig eller tilgiver du hende ikke og fremkalder ulykken på hendes vej? Sig mig også, hvornår jeg skal sige dig farvel og når jeg takker dig for din gæstfrihed, at du gav mig drikke og spise og fortalte mig eventyr. Men se til, at du siger sandhed, lyv ikke – tiden er kommet, agt på dit ord!"

Tankefuld betragtede den gamle Katharina.

"Du vil vide meget på en gang, min opflyvende fugl. I en fart, et bæger til!"

Han lod hende fylde bægeret og drak den stærke vin i et drag.

"Skænk i, Katharina, skænk i, onde datter, til jeg er fuld! Hvor du har drukket lidt! Har jeg måske ikke set det?"

Katharina svarede ham, men Ordynov forstod ikke ordene. Den gamle lod hende ikke tale ud; han greb hendes hånd, som om han ikke mere havde magt til at udtale alt, som sammensnørede hans bryst. Øjnene i det blege ansigt var snart matte og snart lynende med en uhyggelig ild; de hvide læber skælvede og med urolig stemme, i hvilken der nu og da lød noget ejendommeligt begejstret, sagde han til hende: "Giv mig din hånd, du skønne, giv – jeg taler sandt, den hele sandhed siger jeg dig. Jeg er virkelig også en troldmand. Du har ikke taget fejl, Katarina. Dit gode hjerte har gættet, at jeg ikke vil holde sandheden tilbage. Din kummer, jomfru, er som spor i sandet – regnen udvisker dem, solen udtørrer dem, og hvad der endnu bliver til overs, blæses bort af vinden. Og tillige siger jeg dig dette! Den, som har dig kær, vil du selv hengive dig til som slavinde, din frihed vil du selv opgive og aldrig tage tilbage; at elske mig vil du glemme i rette tid; et korn vil du vække frem, og

din fordærvelse vil gøre det til et aks! Endnu et glas, Katarina, for min vise tale! Jeg har nu ... det er unødvendigt ... at ... sige ... mere ..." De sidste ord lallede han, skænkede i og drak hurtigt; så bankede han hårdt med sølvbægeret i bordet; han ville tale, men hans tunge nægtede ham tjeneste; han tabte bægeret på gulvet; hans øjne søgte Ordynov, så sænkede hans øjenlåg sig. Hans ansigt var gyselig blegt – med de lukkede øjne, med læberne, som stumt åbnede og lukkede sig, gjorde han et spøgelsesagtigt indtryk. Pludselig perlede en tåre i øjenhårene og gled langsomt ned over kinderne. Og nu lå han i dyb søvn.

Ordynov rejste sig, vaklede, gjorde et skridt fremad, nærmede sig Katarina og greb hendes hånd. Men hun – som om hun slet ikke bemærkede hans nærværelse – så slet ikke til ham. Havde hun også tabt besindelsen? Handlede hun efter en usynlig magts vilje? Mens Ordynov endnu holdt hendes hånd, sank hun til den sovendes bryst, omslyngede med sine hvide arme hans hals og betragtede ham ufravendt, som om hun var lænket til ham.

Endelig vendte hun hovedet halvt mod Ordynov. "Gå, gå bort," sagde hun til ham, "du er fuld og ond!" Og på ny fæstede hun sine øjne på den sovende, som om hun vågede over hvert af hans åndedrag og med sit blik kærtegnede hans søvn.

"Katharina! Katharina!" råbte Ordynov, idet han klemte hendes hånd som i en skruestik.

Hendes ansigt forrådte kun et øjebliks smerte, som straks gjorde plads for en hånende mine, idet hun betragtede ham med et isnende blik. Hun pegede samtidig på den gamle.

"Tror du, han ville myrde mig?" råbte Ordynov. "Ba! jeg frygter ham ikke." En dæmon hviskede ham ordene i øret og

han vedblev: "Jeg vil købe dig, min skønhed, af din købmand ..."

Han sagde ikke mere. Det stivnende smil i Katharinas ansigt, den udfordrende hån, som lå i dette smil, lukkede hans læber. Ikke mere sig selv mægtig rev han af et søm på væggen en kostbar gammel dolk ... han så på Katarina, som stod der ubevægelig med den stivnende hån i det iskolde ansigt ...

I dette øjeblik forekom det ham, at den gamles øje langsomt åbnede sig, og at han leende betragtede ham. Ordynovs øjne mødte dette smilende blik ... og så bredte smilet sig over hele den gamles ansigt, et djævelsk, dødbringende, isnende smil opfyldte hele værelset. En uhyggelig, mørk tanke skød sig som en slange frem i Ordynovs forpinte sprængberedte hoved. Han fo'r sammen, – han tabte kniven ud af sin rystende hånd, og den faldt klirrende på gulvet.

Katharina udstødte et angstfuldt skrig.

Den gamle rejste sig langsomt og slyngede med foden kniven hen i et hjørne af værelset. Med sine mægtige arme greb han Katharina, der sank sammen og bedende hævede armene imod ham. Han trykkede hende fast til sit bryst. Hvert træk i hans ansigt forrådte lykke over hans triumf ...

Da Ordynov bleg og ophidset næste morgen kl. 8 trådte ind til Jaroslav Iljitch, som han opsøgte – han vidste ikke selv hvorfor – tumlede han overrasket tilbage – der inde traf han Murin.

"Jeg kommer for at fortælle Dem, at jeg på grund af et meget ubehageligt tilfælde ser mig nødsaget til at forlade mit logi," begyndte Ordynov, "og ..."

"Nej se," afbrød Jaroslav Iljitch ham. "Jeg tilstår, at jeg var aldeles ude af mig selv af bestyrtelse, da denne ærværdige gamle gav mig meddelelse om Deres beslutning. Men ..."

"*Han* har meddelt Dem det?" spurgte Ordynov og så forbavset på Murin.

Denne, som trods sin svaghed ikke havde sat sig, syntes også, det var på tiden for ham at gribe ind i underholdningen. "Jeg," begyndte han, "det vil sige – vi – min værtinde og mig –, hvor vi beder til Gud for Deres Velbårenhed. Men De ved jo selv, herre, at hun er en sygelig, dum kvinde. – Mig kan benene næppe bære. Ser De, herre, hun er en slægtning af mig, det vil sige langt ude, i syvende led, som man plejer at sige – sygelig, hidsig, opvokset i skoven blandt uvidende skibsfolk og fabriksarbejdere. Deres hus brændte, faderen brændte, og moderen, herre, brændte også. Hun er meget syg, herre ... Du kære Gud! Og læger, – alle læger i Moskva har undersøgt hende; det vil sige, hun er aldeles uhelbredelig, det er hun netop. Jeg alene er blevet hos hende, og med mig alene lever hun nu. Vi beder til Gud, håber på hans nåde, og jeg modsiger hende aldrig."

Ordynov blev mere og mere bleg. Jaroslav Iljitch så snart på den ene snart på den anden.

"Rent ud sagt, herre ... vi er simple folk ... hvor vi skal bede for Dem! ... De, herre, er ung, stolt og hidsig ... De ved jo selv, herre, et ufornuftigt barn, – er da den synd så stor? Hun er jo en frisk, rødkindet, elsket kvinde, og jeg gamle plages altid af den svare sygdom. Djævelen har vel forført Deres Nåde. Hav medlidenhed med os! Og hvad finder Deres Nåde ved hende? Er hun end en god kvinde, så er og bliver hun dog kun ret og slet en

bondekvinde, en dum bondekvinde. For mig, bonden, passer hun, men Dem, lille herre, passer det dog ikke at være så fortrolig med bønder. Hvor vi skal bede til Gud for Deres Nåde! Vi vil bede så inderligt ..." Her bøjede Murin sig meget dybt og forblev længe i denne stilling, mens han tørrede sit skæg med ærmet.

Jaroslav Iljitch vidste af forlegenhed næppe, hvilket musehul han skulle tage og krybe i.

"Hvor meget er jeg Dem skyldig?" spurgte Ordynov, idet han vendte sig til Murin.

"Men jeg beder Dem, herre! Hvorfor det, herre? Forbarm Dem! Hvormed har vi dog vel fornærmet Deres høje Nåde? Hvor har vi ikke anstrengt os, pint os sjælen ud af vort syndige legeme. – Forbarm Dem! Frelseren tilgive Dem! Er vi da ikke kristne? Vi ville jo slet intet sige mere – nej, ikke et ord mere ville vi sige. Men den onde har forført Deres Nåde! De er jo en syg mand. Verden er også syg – hvad er der da at gøre? Men bede for Dem vil vi! Vi vil bede så inderligt!" Og atter bøjede Murin sig meget dybt ned mod gulvet.

En salig tåre pressede sig ud af Jaroslavs henrykte øje. Begejstret så han på den raffinerede gamle, og idet han vendte sig om imod Ordynov, sagde han: "Hvilket nobelt træk, og hvilket helligt gæstevenskab!"

Ordynov kastede et vildt blik, et øjekast, der dirrede af harme, på Jaroslav Iljitch, der talte så dumt og blandede sig i ting, han ikke havde rede på. Hvorfor ville han give sit besyv med og tage parti i et spørgsmål, hvor han ingen kompetence havde til at dømme? Han ligefrem målte ham fra hoved og til fodsål. Så rejste han sig. "Nu går jeg," sagde han kort.

"Lev vel," råbte Murin efter ham, "glem os ikke, aflæg os syndere et besøg."

Ordynov havde intet hørt, han var allerede borte, – halvt vanvittig; han var som sønderknust. I dette øjeblik kunne han godt have ønsket at dø. Hans fødder nægtede at gøre tjeneste, han lænede sig halvt afmægtig til et gærde uden at se den mængde, som samlede sig rundt omkring ham.

Blandt stemmernes summen hørte han pludselig Murins stemme. Han hævede hovedet. Den gamle stod for ham; hans blege ansigt var alvorligt og tankefuldt. Det var et ganske andet menneske, end det, som hos Jaroslav Iljitch havde været så grov og gjort sig så lystig over ham.

Murin tog ham ved hånden og førte ham ud af mængden. "Du må pakke dine sager sammen," sagde han og skævede til Ordynov … "Vær ikke bekymret, herre, – hvad er der vel at harmes over?"

Ordynov tav.

"Er du fornærmet, herre, – du er vel blevet meget ærgerlig? Hvad så? Enhver passer sit."

"Jeg kender Dem ikke," sagde Ordynov. "Jeg vil ikke kende Deres hemmeligheder. Men hun! … hun!" og tårerne strømmede ud af hans øjne, og den ene efter den anden bortførtes af vinden.

"Jeg har allerede forklaret dig," sagde Murin og rynkede øjenbrynene, "at hun er en halvgal. Hvorledes hun er blevet det, behøver du ikke at vide. Men jeg kar fået hende kær, mere end mit eget liv, og aldrig skilles jeg fra hende. Forstår du det nu?"

Ordynov talte ganske stille og sørgmodigt hen for sig: "Hvorfor er det mig da, som om jeg nu havde mistet mit liv?

Hvorfor smerter mit hjerte? Hvorfor måtte jeg dog lære Katharina at kende?"

"Hvorfor?" Murin smilede og blev tankefuld. "Det ved jeg heller ikke; men dét ved jeg, at hun var nær ved at gå bort mod dig, Ordynov. Hun forsmåede den gamle. Du har stukket hende svært i øjnene. Jeg lader hende altid have sin vilje. Ønsker hun fuglemælk, – ja, så skaffer jeg hende fuglemælk. Forfængelig er hun, ja vel! Hun jager efter frihed, og selv ved hun dog ikke, hvad hjertet ønsker. Ja, ja, jeg vidste fra begyndelsen af, at det ville gå således, men tale om det tør man ikke, ikke et ord, hvis man vil bevare sin lykke."

De kom hen over gården og op ad trappetrinnene.

Den gamle, som tjente hos Murin, den tatariske gårdskarls moder, pakkede, stadig småmukkende og med et ondt udtryk hans ejendele sammen i et stort bundt.

"Vent en lille smule, der er endnu blevet noget liggende, som tilhører dig. Nu vil jeg bringe dig det." Murin gik ind i sit værelse og hentede en pude, som var rigt og smukt broderet med silke og perler. Det var den samme, som Katarina havde lagt under hans hoved, da han var syg og lå i feberens favntag.

"Den sender hun dig. Gå nu kun bort med Gud! Pas nu på," tilføjede han halvhøjt og med en vis faderlig stemme, "ellers går du til grunde."

Han ville ikke fornærme Ordynov, men da han kastede det sidste blik på ham, antog hans ansigt dog uvilkårligt, – uden at han selv vidste af det – et grimt, fornærmende og ondskabsfuldt udtryk, som Ordynov dog ikke syntes at lægge mærke til. Han lukkede døren.

To timer senere flyttede Ordynov ind til tyskeren Spiesz, hvis datter – Katinka – blev i allerhøjeste grad forbavset, da hun atter så ham. Samme dag blev han så heftigt syg, at han først efter tre måneder igen mægtede at forlade sengen. Han var nu mere forvildet end før, mere pirrelig, langt mere lunefuld og opfyldt af nagende tanker. Ofte blev bøgerne ikke i hele uger åbnet, hans penge var nær ved at slippe op, og han lod skødesløst armene hænge; han tænkte ikke en gang på fremtiden. Ofte opstod vel atter i hans sjæl den gamle glødende kærlighed til videnskaben; skikkelser, som han selv havde skabt, dukkede op af fortiden; men de forstyrrede ham kun og ødelagde resten af hans energi – det forekom ham, som om de skød voldsomt op i hans indbildningskraft for at spotte den store skaber.

Da han atter var kommet så meget til kræfter, at han kunne gå ud, holdt han mest af at slentre længe og uden mål omkring i gaderne. Fortrinsvis valgte han at gå ud at spadsere i tusmørket. Han gik helst omkring i afsidesliggende gader og på øde marker, der lå i nærheden at staden. En usund forårsdag, da en fin støvregns uskelneligt små vandblærer uafladeligt føg folk i ansigtet, mødte han sin ven, Jaroslav Iljitch.

"Ih, tænk Dem, Vasilij Michailovitch – vi har en nyhed. Husker De det hus, De engang selv boede i?"

Ordynov fo'r sammen.

"Tænk Dem bare, i dette hus opdagede man for kort tid siden en røverbande, det vil sige, min bedste herre, et helt selskab, en tyverede, kontrabandister, skurke af enhver slags, hvem ved hvad! Mange har man fået fat i, andre søger man efter. Der er

udstedt strenge befalinger. Og kan De tænke Dem – husker De husværten, der viste sig så from, så ærværdig, så ædel ...?"

"Nå?"

"Døm selv om menneskeheden! Han var anfører for hele pakket!"

"Og hun? ... og Murin?"

"Å, Murin, Murin! Nej, det er en ærværdig og ædel gammel mand. Men tillader De, der kommer De i alt fald med et nyt lys ..."

"Hvordan det? Hørte han da også med til banden?"

Ordynovs hjerte var nær ved at sprænge brystet af utålmodighed.

"For øvrigt ..." tilføjede Jaroslav Iljitch, idet han fæstede øjnene på Ordynov, at tegn på, at han spekulerede – "Murin kunne ikke være iblandt dem. Akkurat tre uger i forvejen kørte han til sit hjem med sin kone ... jeg hørte det af gårdskarlen ... tatarslynglen, erindrer De nok?"

Note 1:

Griwennik: Et tikopekstykke.

Note 2:

Den faldende syge: Epilepsi. *Red.anm.*

Juletræ og bryllup

I disse dage har jeg set et bryllup … men nej! Jeg hellere fortælle om et juletræ. Brylluppet var prægtigt, det havde behaget mig meget; men den anden begivenhed var dog bedre. Jeg ved ikke, hvad det kom af, at jeg kom til at tænke på juletræet, den gang jeg så brylluppet.

Det var nemlig sådan:

Det er akkurat fem år siden, at man nytårsaften indbød mig til et børnebal. Den, som indbød mig, var en i selskabslivet velbekendt personlighed, der havde sine forbindelser, bekendtskaber og intriger, så at man skulle tro, al dette børnebal var et påskud af forældrene for at komme sammen og tale om alle slags interessante ting på en uskyldig, tilfældig måde. Jeg var en fremmed, havde ingen anliggender, og derfor tilbragte jeg aftenen temmelig uafhængig. Der var endnu en herre som, det syntes jeg i det mindste, hverken kendte familien eller stod i forretningsforbindelse med værten. Han var den, der allerførst faldt mig i øjnene. Det var en høj, mager, meget alvorlig mand. Han var meget anstændigt klædt. Man kunne se på ham, at han ikke følte sig hjemme i familiekredsen. Når han trak sig tilbage i et hjørne, mærkede man, at han holdt op at smile, og at hans sorte tykke, bryn trak sig sammen. Med undtagelse af værten kendte han ikke en sjæl på ballet. På hans adfærd kunne man se, hvor afskyeligt han kedede sig, og dog holdt han tappert ud til enden med at spille sin rolle som et muntert og lykkeligt menneske. Siden hørte jeg, at han var fra provinsen, og at han i anledning af en eller anden halsbrækkende forretning var kommet ind til residensstaden.

Vor vært, som han havde en anbefalingsskrivelse til, protegerede ham just ikke synderligt, men havde dog for høfligheds skyld budt ham med til ballet. Kort spillede man ikke, cigarer bød man ham ikke, ingen indlod sig på nogen underholdning med ham, måske kendte man fuglen på fjerene, hvorfor herren så sig nødt til, for at have noget for hænderne at gøre, hele aftenen at stryge sit skæg. Og hans kindskæg var virkelig også meget smukt. Han strøg det så ivrigt, at man ved at se på ham uvilkårligt måtte komme på den tanke, at skægget først måtte være kommet til verden og derefter herren for at stryge det.

Foruden denne figur, som på sin måde deltog i værtens familielykke, var der en anden herre, som var mig påfaldende, men på en ganske anden måde. Jeg hørte, at han blev kaldt Julian Mastakovitch. Ved det første blik så man, at han var en æresgæst, der stod i samme forhold til værten, som værten til herren med de strøgne bakkenbarter. Værten og værtinden ødslede en overordentlig mængde elskværdigheder på ham, gjorde kur til ham og forestillede gæsterne for ham. Selv blev Mastakovitch ikke forestillet for nogen. Jeg bemærkede en tåre i værtens øjne, da Mastakovitch udtalte sig med, at han sjældent havde tilbragt sin tid på en så behagelig måde. Jeg var altid ængstelig i en sådan mands nærværelse, og derfor gik jeg, efter at have set mig mæt på børnene, ind i en lille salon, som jeg fandt tom. Jeg satte mig i værtindens blomsterpavillon, som næsten indtog det halve værelses plads.

Børnene havde været forbavsende allerkæreste og ville, trods alle guvernanters og mødres formaninger, på ingen måde være som de store. I et nu havde de plyndret juletræet til den sidste

konfekt og allerede haft tid til at bryde halvdelen af legetøjet i stykker, endnu før de havde fået at vide, hvem de enkelte ting var bestemt for. Særligt tiltrækkende fandt jeg en krølhåret, sortøjet dreng, som med sin træbøsse vedblivende lagde an på mig og absolut ville skyde mig. Den almindelige opmærksomhed rettede sig imidlertid på en pige på omtrent elleve år eller så. Hun var smuk som en amorette, dertil rolig, sindig, bleg og havde store, dybe, sjælfulde øjne. De øvrige børn havde på en eller anden måde fornærmet hende, og derfor kom hun ind i den salon, hvor jeg tilfældigvis sad, og legede med sin dukke. Med respekt pegede gæsterne på en rig brændevinsforpagter, hendes fader, og hviskende bemærkede man, at der allerede var lagt tre hundrede tusind rubler til side til hendes udstyr. Da jeg ved denne bemærkning vendte mig om for at se på gruppen, hvor denne samtale blev ført, traf mit blik Julian Mastakovitch. Med hænderne på ryggen og hovedet bøjet lidt til siden stod han og lyttede til den fade snak. Pigen med udstyret til de tre hundrede tusind rubler fik den smukkest pyntede dukke til sin part. Derpå fulgte gaverne i nedadgående linje efter forældrenes rang. Det sidste barn, en dreng på ti år, mager, lille, fregnet, rødhåret, fik kun en lille bog med fortællinger, der handlede om naturens herligheder, rørende til tårer, uden billeder, endog uden vignet. Drengen, som var søn af værtens børns guvernante – en fattig enke – var undselig og frygtsom. Han bar en net, men tarvelig og simpel nankinstrøje. Da han havde fået sin bog, gik han længe med længselsfulde blikke omkring det andet legetøj. Han ville så inderligt gerne lege med børnene, men han vovede det ikke. Man så på ham, at han forstod sin stilling. Jeg holder meget af at se på børn – det

er så fængslende at se det selvstændige liv kæmpe i dem og bryde frem. Jeg bemærkede, at de andre børns legetøj gjorde et mægtigt indtryk på den lille rødhårede dreng. Han blinkede til de legende og begyndte at sjakre med dem. En oppustet bengel, som allerede havde sit lommetørklæde fuldt af slikkerier, gav han sit æble; en anden bar han endog på ryggen; og alt det gjorde han, for at man ikke skulle jage ham bort. Nogle øjeblikke senere kom en fræk, lille knægt og kløede ham dygtigt igennem. Han vovede ikke at græde. Da kom guvernanten, hans moder, og befalede ham ikke at stå vejen for de andre børn. Drengen listede sig bort og kom ind i den salon, hvor også pigen var. Hun bad ham sætte sig ved hendes side, og de var snart ivrigt beskæftiget med at pynte den kostbare dukke.

Jeg havde allerede siddet en halv time i vedbendpavillonen og var ikke langt fra at være sovet ind. Som jeg med mit halve øre hørte på samtalen mellem den rødhårede dreng og skønheden med det tre gange hundrede tusind rublers udstyr – den drejede sig udelukkende om dukken – trådte pludselig Julian Mastakovitch ind i salonen. Han havde benyttet sig af et stærkt spektakel iblandt børnene til at stjæle sig ud af salen. Fra min skjulte plads var det ikke undgået min opmærksomhed, at han et minut tidligere meget ivrigt havde underholdt sig med den unge fremtidige bruds fader, hvis bekendtskab han netop havde gjort, om en eller anden tjenestes fordel frem for en anden. Han stod nu tankefuld, som én, der tæller noget på fingrene.

"Tre hundrede ... tre hundrede," hviskede han, "elleve ... tolv ... tretten osv. – Seksten – fem år! Lad os antage fire af hundrede – tolv, fem gange – tres, nu, af disse 60 ... lad os antage det varer i en fem år. Hm! ja! ... Men ved 400 holder han sig ikke,

den skurk! Han tager vel otte, måske endog ti for hundrede, lad os antage fem hundrede tusind, mindst, det er sikkert; nå ... hm! ..."

Han endte sine betragtninger, vendte sig om og ville forlade værelset, da han pludselig fik øje på pigen og blev stående. Mig så han ikke, – jeg sad jo skjult bag blomsterne. Jeg syntes, at han ligefrem skælvede af bevægelse. Enten var det beregningen, der havde virket så stærkt på ham, eller måske var det noget andet. Han gned sine hænder og kunne ikke stå stille på et sted. Denne tilstand steg til det yderste. Endelig lykkedes det ham dog at stå stille og kaste et energisk blik på sin fremtidige brud. Han ville gå fremad. Han så sig om og så, ligesom om han havde en dårlig samvittighed, trippede han på tåspidserne hen til barnet. Han nærmede sig hende med et smil, bøjede sig ned over hende og kyssede hende på hovedet.

Pigen, som dette angreb kom ganske uventet, udstødte et højt skrig.

"Hvad gør De her, kære barn?" hviskede han, så sig om og klappede den lille på kinderne.

"Vi leger."

"Åh, med ham der?"

"Ja."

Julian Mastakovitch skelede hen til den rødhårede dreng.

"Men du, min ven, skulle dog gå ind i salen," sagde han til ham.

Drengen tav stille og så på ham med store øjne. Atter så Julian Mastakovitch sig forsigtigt omkring og bøjede sig så igen ned mod pigen.

"Hvad har De der? En dukke, kære barn?" spurgte han.

"En dukke," svarede pigen. Hun talte stille og undseligt og rynkede panden.

"En dukke ... ved De også, kære barn, hvad Deres dukke er lavet af?"

"Det ved jeg ikke," sagde hun stille og bøjede hovedet.

"Ej, af klude, min kære. Du, dreng, gå ind i salen til dine kammerater," råbte Julian Mastakovitch og så strengt på den stakkels fyr. Det var hverken pigen eller drengen tilfreds med. De greb hinanden i hænderne og ville ikke forlade hinanden.

"Og ved De, hvorfor man har givet Dem denne dukke?" spurgte han, idet han sænkede sin stemme mere og mere.

"Nej."

"Fordi De den hele uge har været et godt og lydigt barn."

Efter disse udgydelser syntes Mastakovitch at blive grebet af svimmelhed. Hans stemme skælvede og blev mere dæmpet, da han sagde, idet han så sig om for at se, om ikke andre lyttere end drengen skulle være i nærheden: "Og ville De elske mig, kære pige, hvis jeg kom på besøg hos Deres forældre?"

Efter disse ord ville han endnu en gang kysse hende, men den rødhårede dreng, som så, at hun var nær ved at græde, greb hendes hænder fastere, og af medlidenhed med hende hulkede han højt. Så blev Julian Mastakovitch meget vred.

"Ud! Ud med dig! Ud!" fo'r han ind på den lille. "Ind i salen med dig til dine kammerater!"

"Nej, det er ikke nødvendigt – slet ikke nødvendigt. Gå *De* bort," sagde pigen. "Lad De bare ham være." Hun sagde det næsten grædende.

Der kom nogen i døren. Julian Mastakovitch fo'r sammen og hævede sin ophøjede person. Og endnu mere forskrækket blev

den rødhårede dreng, han slap pigen, trykkede sig ind til væggen – og så listede han fra salonen ind i spisesalen. For ikke at gøre opsigt eller vække mistanke, gik Julian Mastakovitch nu ligeledes derind. Rød som en krebs så han ud, og da han i forbigående kastede et blik i et spejl, satte han et ansigt op, som om han skammede sig for sig selv. Formodentlig var han ærgerlig over sit slemme uheld. Måske havde – trods hans stabilitet og vigtighed – hans beregning på fingrene gjort ham lysten, så at han som en dreng straks ville skride til handling, skønt han dog ellers måtte vente fem år på genstanden for sin forhandling. Jeg fulgte med den brave mand ind i spisestuen og blev der vidne til et besynderligt skuespil. Julian Mastakovitch, som ondskaben lyste ud af øjnene, drev foran sig den rødhårede dreng, der retirerede mere og mere, og til sidst ikke vidste, hvorhen han skulle vende sig i stuen.

"Væk! Hvad bestiller du her? Væk! siger jeg. Stjæler du frugt? ... Å-hå! Nå, du stjæler frugt! Pak dig, døgenigt! Skarnsknægt!"

Den forskrækkede dreng krøb, grebet af den yderste fortvivlelse, hurtigst muligt ind under bordet. Rasende trak forfølgeren sit store batistes lommetørklæde frem og skulle til med dette at vifte barnet ud af dets krumbøjede stilling.

Jeg må her bemærke, at Julian Mastakovitch var en smule fed – en velnæret, pluskæbet, kraftig mand med en mave så rund som en nød. Han svedte og pustede. Sluttelig skabte han sig næsten som en rasende – således virkede vreden og måske (hvem ved?) skinsygen i ham. Jeg lo af fuld hals. Julian Mastakovitch vendte sig om og blev aldeles forvirret. Han lod til delvis at glemme sin tidligere vigtighed. I samme øjeblik kom

værten ind ad den modsatte dør. Drengen krøb frem og fjernede støvet fra sine knæ og albuer. Julian Mastakovitch skyndte sig at bringe sit lommetørklæde til næsen. Noget betænkelig betragtede værten os alle tre. Men som en mand, der kender livet og altid forstår at vælge sit standpunkt, benyttede han straks lejligheden til at lægge beslag på den for ham så ærede gæst.

"Her er drengen, som jeg har talt med Dem om," sagde han, idet han pegede på den rødhårede. "Jeg har taget mig den frihed at anbefale ham til Deres godhed."

"Ah!" svarede Julian, endnu ikke fuldstændig herre over sig selv.

"Det er en søn af mine børns guvernante," vedblev værten i en bedende tone, "en fattig kone, enke efter en brav embedsmand, og derfor – Julian Mastakovitch, hvis det er muligt ..."

"Nej nej," råbte denne hurtigt. "Undskyld, Filip Alexevitch, det er umuligt. Der er ingen ledige pladser; og selv om så var, så er der straks ti, der har meget mere ret til dem end han ... Kedeligt, meget kedeligt!"

"Ja, kedeligt!" gentog værten, "en stille, beskeden dreng ..."

Julian Mastakovitch fortrak munden og råbte: "En meget uartig knægt, har jeg lagt mærke til. – Gå nu, dreng! Hvad står du der efter? March, ind til dine kammerater ..."

Han kunne næppe betvinge sig mere og skelede hen til mig. Jeg kunne heller ikke betvinge mig og lo ham op i ansigtet. Julian vendte sig bort fra mig og spurgte værten, hvem denne besynderlige, unge mand egentlig var. De hviskede sammen og forlod salen uden at bekymre sig mere om mig. Jeg bemærkede,

at Julian Mastakovitch, mens han hørte på værten, mistrøstigt bevægede hovedet.

Jeg lo, så det klukkede i mig, og gik så også ind i salen. Der så jeg, at den betydningsfulde mand, omringet af fædre og mødre, af værten og værtinden, begejstret talte med en dame, som man lige havde ført ham hen til. Damen holdt ved hånden den pige, Julian Mastakovitch ti minutter tidligere havde spillet den ovenfor beskrevne scene i salonen sammen med. Han var utrættelig i sin ros af det kære barns skønhed, talenter, gratie og velopdragenhed. Mama hørte andægtigt på ham, og hendes øjne knuste ved denne lejlighed et par glædestårer. Papas læber smilede. Værten glædede sig over den almindelige glæde, for alle tog del i den. Selv børnenes lege blev afbrudt, for at de ikke skulle forstyrre underholdningen. Hele luften var opfyldt af dyb, beundrende ærefrygt.

Senere hørte jeg, hvorledes den til det inderste bevægede moder til den interessante pige i velvalgte udtryk bad Julian Mastakovitch om at have den godhed snarest muligt at beære hendes hus med sin uskatterlige nærværelse. Med oprigtig og uhyklet begejstring modtog Julian Mastakovitch den for ham så kærkomne indbydelse. Gæsterne spredte sig til de forskellige sider, som anstanden bød det. Og hvilken ros de udtalte over brændevinsforpagteren, hans kone og den lille pige, men allermest over den dydsirede Julian Mastakovitch! Den ene gæst overbød den anden i ros og fad smiger.

"Er denne herre gift?" spurgte jeg næsten højt en bekendt.

Jeg var drillelysten og *ville* ærgre Julian, for min bekendt stod lige ved siden af ham.

"Nej," svarede den adspurgte, forundret over min uvidenhed.

Julian Mastakovitch kastede et forskende, stikkende blik på mig.

For kort tid siden gik jeg en dag forbi …kirken.

De mange mennesker og de mange vogne var mig påfaldende. Jeg hørte tale om et bryllup. Dagen var mørk og råkold med bygeagtige regnskyl. Jeg trængte mig frem gennem mængden og kom ind i kirken. Brudgommen var en lille rund, fed mand, der var uhyre pyntet. Ivrigt trippede han omkring og traf anordninger. Snart efter lød et råb, nu kom man med bruden!

Da jeg trængte mig frem, så jeg en herlig skønhed, strålende i vårens ungdommelige glans. Men hvor hun så bleg, sørgmodig og forstyrret ud! Øjnene var røde, som om hun nylig havde grædt. Trækkenes antikke strenghed gav hendes skønhed en alvorlig højtidelighed, men gennem strengheden og majestæten lyste de barnlige, uskyldige træk. Noget ubeskrivelig naivt, vaklende, ungdommeligt lå udbredt over hendes træk, og hun syntes uden ord at bede om skånsel.

I nærheden af mig talte man om, at hun kun var seksten år gammel. Da jeg opmærksomt betragtede brudgommen, genkendte jeg i ham Julian Mastakovitch, som jeg ikke havde set i fem år. Og da jeg nu atter så på bruden … Min Gud! Hurtigt skyndte jeg mig ud af kirken. Jeg hørte endnu, hvorledes man i mængden talte om, at bruden var rig, hun havde fem hundrede tusind rubler i medgift og så og så mange nålepenge.

Beregningen slog altså til, tænkte jeg, idet jeg fik mig arbejdet gennem mængden og kom ud på gaden.

Stakkels pige!

Lyse nætter

Første nat

Det var en pragtfuld nat – en nat, som man måske kun kan se dem, når man er ung. Ved synet af stjernehimlen påtrænger sig uvilkårligt det spørgsmål: Kan der leve slette mennesker under en sådan himmel? Jeg selv havde fra morgenstunden af følt mig så forunderlig pinefuldt stemt; pludselig forekom det mig lige som at alle havde forladt mig. Naturligvis har enhver ret til at spørge: Hvem er disse "alle"? Jeg har allerede levet otte år i Petersborg og har ikke en eneste bekendt. Hvad skulle jeg vel egentlig bruge bekendte til? Desuden kender jeg hele staden; netop derfor syntes jeg, at alle havde forladt mig, da hele St. Petersborg beredte sig til at tage på landet. Ængstelig følte jeg, at jeg ville blive alene og flakkede omkring i tre dage. I min dybe smerte fattede jeg ikke, hvad der skete med mig. På Nevskij Prospekt, i haven, på kajen – ikke ét af de ansigter, jeg plejede at møde på disse steder til bestemte tider året rundt. Jeg kendte dem nøje. Jeg glæder mig, når de er glade, og jeg er bedrøvet, når de ser bedrøvede ud. Jeg var nær ved at have sluttet venskab med en gammel herre, som jeg hver dag traf ved Fontanka. Hans mine var så vigtig, tankefuld; altid mumlede han i skægget. Han svingede med den venstre arm, og i den højre havde han en lang knortekæp med guldknap. Han havde åbenbart også bemærket min person. Var jeg ikke på samme tid, på samme sted ved Fontanka, er jeg vis på, at han blev forstemt. Deraf kom det, at vi altid næsten hilste på hinanden – især når vi var i godt humør. Da vi for nylig i to hele dage ikke

havde set hinanden og mødtes den tredje dag, havde vi nær grebet til hattene, men betænkte os dog i rette tid, lod atter armene synke og gik deltagende forbi hinanden. Husene kender jeg ligeledes. Når jeg går, er det mig, som om hvert af dem kommer mig i møde på gaden og ser på mig, som om de ville sige: "God dag, hvordan står det sig med sundheden?"

Nu forstår De altså, hvorledes jeg er kendt med hele Petersborg.

På gaden følte jeg mig ubehageligt til mode, hjemme var jeg ikke mig selv. Om aftenen grublede jeg over, hvad der var i vejen med mig. Betænkelig så jeg på mine grimme, tilrøgede vægge, på loftet med spindelvævet, som min Matrjona fredede om med stort held, besigtigede alle mine møbler, hver en stol, om der ikke stak en ulykke i den. Jeg så ud af vinduet, men alt forgæves … jeg blev ikke det mindste lettere til mode. Det faldt mig endog ind at kalde på Matrjona og gøre hende faderlige bebrejdelser for spindelvævet og overhovedet for den hele uorden; hun så forundret på mig og gik bort uden at svare et ord, så at spindelvævet endnu hænger velbeholdent på samme sted. I morges kom jeg endelig på spor efter årsagen til mit ildebefindende. De rejser jo alle på landet fra mig! Hele Petersborg truer jo med at forvandle sig til en ørken. Jeg var beredt til at køre bort med ethvert møbellæs, til at stige ind med enhver ærværdigt udseende herre, som tog en droske; men ingen indbød mig.

Drevet af uro gik jeg ud og vandrede længe omkring, så at jeg efter min vane havde glemt, hvor jeg var, da jeg pludselig befandt mig udenfor porten. Da påkom der mig en munter stemning; jeg gik gennem bommen, gik mellem tilsåede

marker og enge, følte ingen træthed, følte kun, at der faldt en byrde fra min sjæl. Alle forbipasserende så så venligt til mig, de næsten hilste mig, og jeg var så glad, som jeg endnu aldrig havde været i mit liv. Det var, som om jeg pludselig var blevet henflyttet til Italien – så forunderligt virkede naturen på mig halvsyge byboer.

Der er noget uforklarligt rørende i vor petersborger-natur, når den ved forårets begyndelse pludselig viser sig i sin fulde magt, sine fra himlen lånte kræfter, når den udfolder sig prangende og smykket med blomster … uvilkårligt erindrer man sig hin syge pige, som I betragter medlidende, og som en gang på en uforklarlig måde blev vidunderligt skøn; I blev overraskede og spurgte: Hvilken kraft indgav disse sørgmodigt tænksomme øjne en sådan ild? Hvad gød rødme i disse blege, magre kinder og prægede lidenskab i disse fine ansigtstræk? Hvad hævede det bryst? Hvad gav pludselig den stakkels piges ansigt skønhed og liv? Hvad fik det til at smile så fortryllende? I står over for en gåde; imidlertid forgår det frydefulde øjeblik … måske møder I allerede i morgen det samme tankefulde adspredte blik som før … det gør jer ondt, at skønheden visner så hurtigt, at den lyste så bedragerisk … det gør jer ondt, fordi I ikke en gang havde tid til at få hende kær …

Jeg kom sent tilbage til byen; da jeg nærmede mig min bolig, havde klokken allerede slået ti. Min vej gik langs kanalkajen, hvor man på den tid ikke træffer en levende sjæl. Det er sandt, at jeg bor i en afsidesliggende bydel. Jeg gik og sang – føler jeg mig lykkelig, så må jeg altid nynne hen for mig, som ethvert lykkeligt menneske, der hverken har venner eller gode

bekendte, der kan dele hans glæde med ham. Pludselig skete noget aldeles uventet ...

Lænet til gelænderet stod en pige og stirrede opmærksomt i det mørke vand. Jeg så ikke meget andet af hende end hendes nydelige gule hat og en koket sort mantille. "Sikkert en brunette," tænkte jeg. Hun syntes ikke at have hørt mine skridt, for hun rørte sig ikke, da jeg med tilbageholdt åndedræt og heftigt bankende hjerte gik hen forbi hende. Hvor besynderligt! Hun må være hensunket i meget alvorlige, dybe tanker. Da hørte jeg en dump hulken – jeg blev stående. Jeg bedrog mig ikke – pigen græd. Min Gud! Hjertet snørede sig sammen i mit bryst. Og skønt jeg er undselig over for kvinder, vendte jeg om og nærmede mig hende nogle skridt. Jeg ville sikkert have udbrudt: "Min nådige!" – hvis jeg ikke havde vist, at dette udbrud forekommer de tusinde gange i alle russiske romaner, der foregår oppe i de højere sfærer. Ene og alene dette afholdt mig fra at bruge udtrykket. Mens jeg søgte efter et passende ord, kom pigen atter til sig selv. Hun så sig forlegent om og listede sig forbi mig. Jeg ilede efter hende. Hun måtte vel ane det, for hun forlod kajen, skråede over gaden og gik videre på fortovet. Jeg vovede ikke ligeledes at gå over på den anden side. Mit hjerte bankede som en fangen fugls lille dikkende hjerte.

Et tilfælde kom mig til hjælp.

På den anden side, ikke langt fra min ubekendte, kom en herre af sat alder, med en gang, der virkelig var alt andet end sat; – ravende famlede han sig frem langs husvæggene. Pilsnart ilede pigen af sted, som alle piger, der ikke vil, at nogen tilbyder sig at følge dem hjem om natten. Den ravende ville ikke have kunnet indhente hende, hvis han ikke pludselig havde taget sig

sammen for, så rask benene kunne bære ham, at ile efter pigen. Hun løb hurtigere end vinden, men den ravende kom hende nærmere. Han indhentede hende – hun skreg – og ... jeg takkede Gud for den prægtige knortekæp, som jeg tilfældigt havde i hånden. På et øjeblik var jeg ovre på den anden side af kørebanen. Den ukaldede herre var straks klar over stillingen. Han kom til fornuft, tav, retirerede ... og da han var et godt stykke borte, protesterede han i en energisk tale, som vi kun hørte nogle få ord af.

"Giv mig Deres arm," sagde jeg til den ubekendte, "han vil da ikke vove mere at fornærme Dem."

Tavs, endnu skælvende af skræk, rakte hun mig sin arm. O, ukaldede herre! hvor velsignede jeg dig i dette øjeblik! Jeg kastede et hurtigt blik på hende – hun var meget smuk og brunette – jeg havde gættet det. I hendes mørke øjenhår glinsede endnu en tåre. Om det var fra den sidste skræk eller den tidligere smerte – det kunne jeg ikke vide noget om. Men på hendes læber lå der allerede et smil. Så kastede hun et stjålent blik på mig, rødmede let og blev forlegen.

"Ser De nu, De burde ikke have jaget mig fra Dem. Havde jeg turdet blive stående hos Dem, så var der intet sket Dem."

"Men jeg kendte Dem jo ikke, – jeg troede, at også De ..."

"Og kender De mig nu?"

"En smule ... for eksempel, hvorfor skælver De?"

"O, De har straks gættet det," svarede jeg, henrykt over pigens klogskab. "Ja, De har med det første blik gættet, hvem De har med at gøre. Jeg er virkelig undselig over for kvinder og bestrider ikke, at jeg føler mig bevæget, så bevæget, som De var for nogle minutter siden, da denne herre var uforskammet nok

til at forskrække Dem. Når min hånd skælver, så kommer det af, at den aldrig har berørt en så smuk hånd som Deres. Jeg ved ikke en gang, hvorledes man skal tale med damerne, og heller ikke nu er jeg sikker på, at jeg ikke har sagt Dem en dumhed."

"Forlanger De, at jeg skal tale oprigtigt, så må jeg sige Dem, at en sådan undselighed netop behager kvinderne, hvorfor jeg ikke giver slip på Dem, før jeg er nået helt hjem."

"Min Gud, hvilken godhed!" sagde jeg næsten åndeløs af begejstring. "Nu er jeg seksogtyve år og kender ingen, tro mig, ikke en eneste dame, for jeg har intet bekendtskab. Og jeg drømmer hver dag om, at jeg endelig vil gøre et bekendtskab. Ah, hvis De vidste, hvor ofte jeg på den måde har været forelsket!"

"Men hvordan – i hvem?"

"I et ideal, i det, som jeg ser i drømme. Dem må jeg sige, at alene vil jeg omkomme, jeg kunne tigge Dem om ikke at støde mig fra Dem, indpræge Dem, at det endog er en kvindes pligt at høre et så ulykkeligt menneskes undselige bøn. Hvad jeg forlanger, er jo kun hendes tilladelse til at turde sige hende to broderlige ord – kun to ord, og så tør vi aldrig mere mødes ..."

"Det ville ikke være nogen god kvinde, som ikke kunne bekvemme sig til at høre på disse to ord, som De beder så ydmygt om at få lov til at udtale. Men sig mig, hvordan har De mærket, at jeg er en kvinde, der er Deres opmærksomhed og venskab værdig?"

"Hvordan jeg har mærket det? men De var alene ... hin herre opførte sig så uforskammet, og nu er det nat: tilstår De, at det var en pligt ..."

"Nej, nej, tidligere endnu, på den anden side. De ville jo dog også nærme Dem mig?"

"På den anden side, ja vel – jeg følte mig i dag så lykkelig, jeg gik og sang, så salige øjeblikke har jeg aldrig oplevet. Måske syntes jeg – undskyld, at jeg erindrer Dem om det – jeg syntes, at De græd ... og jeg – jeg formåede ikke at høre på det – mit hjerte snøredes sammen. Var min broderlige medfølelse da vel en synd? Kunne det fornærme Dem, at det faldt mig ind at nærme mig Dem?"

"Nå, jeg er glad ved, at jeg ikke har taget fejl af Dem," sagde pigen. "Nu er jeg hjemme. Jeg må her ind i strædet; det er kun to skridt endnu. Far vel, jeg takker Dem."

"Ses vi virkelig aldrig mere?"

"Før ville De kun sige to ord, og nu ... for øvrigt vil jeg intet sige Dem ... måske vil vi mødes."

"I hvert fald kommer jeg her til i morgen, lige her til, nøjagtig på samme tid, og vil være lykkelig ved at erindre mig denne dag og aften. Dette sted er blevet mig kært."

"I morgen aften klokken ti må jeg være her. Jeg har ingen, som jeg kan sige et ord, som jeg kan bede om råd. På gaden søger man vel ikke sine rådgivere; men De er en undtagelse. Jeg kender Dem, som om vi havde været venner i tyve år. I morgen vil jeg fortælle Dem alt om mig selv. På gensyn!"

"På gensyn!"

Vi skiltes.

Jeg gik på gaden hele natten. At gå hjem kunne jeg ikke på nogen måde bestemme mig til. Jeg var så lykkelig, og det jublede i mig: "På gensyn".

Anden nat

Hun trykkede mine hænder.

"Jeg har været her i to timer. De aner ikke, hvad hele denne lange dag har været for mig."

Forskende så hun mig ind i ansigtet og sagde:

"I går har jeg handlet som en lettroende pige. Skal jeg tale til Dem om mig, så må De allerførst fortælle mig Deres egen historie."

"Historie?" råbte jeg. "Hvem har sagt Dem at jeg har en historie? Nej, jeg har ingen historie."

"Men hvordan har De levet, når De ingen historie har?" afbrød hun mig leende.

"Uden personlig historie. Jeg har levet for mig selv – ganske alene. Forstår De, hvad det vil sige – ganske ene?"

"Hvorledes er det muligt – De har aldrig set mennesker?"

"Ikke således; vel har jeg set mennesker, men dog er jeg alene."

"Men De taler ikke med nogen?"

"I strengeste forstand med ingen."

"Sig mig – hvem er De? Vent – jeg gætter det. De har en bedstemoder ligesom jeg, – hun er blind og lader mig ikke forlade sig, så at jeg næsten har glemt at tale. Da jeg for to år siden forså mig med noget, kaldte hun mig til sig og syede sin kjole fast til min. Således sidder vi hele den lange dag ved siden af hinanden. Hun strikker, skønt hun er blind, og jeg må enten sy eller læse for hende. Det forekommer mig så underligt, at jeg allerede i to år har været syet fast til hende."

"Å, min Gud! Men nej, jeg har ingen sådan bedstemoder."

"Men så forstår jeg ikke, hvorledes De har kunnet sidde hjemme?"

"De vil vide, hvem jeg er? Jeg er en original."

"En original!" råbte pigen og lo, som om hun ikke havde lét et helt år. "Men det er morsomt at tale med Dem! Se, her er en bænk, vi vil sætte os ... Intet menneske kommer her forbi. Ingen hører os. Begynd Deres historie. Hvad er en original?"

"Et komisk menneske," svarede jeg, smittet af hendes barnlige latter, "det er sådan en karakter ... ved De, hvad en drømmer er?"

"En drømmer? Hvorfor skulle jeg ikke vide det? Jeg er selv en drømmerske. Når jeg sidder hos bedstemoder, farer en hel del mig gennem hovedet ... Det er ofte forekommet mig, at jeg har ægtet en kinesisk prins."

"Fortræffeligt! Da De altså i tankerne har ægtet en kinesisk prins, vil De let kunne forstå mig. Tillad mig først ... jeg ved ikke en gang, hvad De hedder."

"Endelig tænker De på det."

"Du kære Gud! Det er ikke tidligere faldet mig ind, netop fordi jeg føler mig så lykkelig ..."

"Jeg hedder Nastenka."

"Nastenka – kun Nastenka?"

"Kun? Er Nastenka Dem for lidt, De umættelige?"

Jeg satte mig ved hendes side og begyndte: "Der gives, min veninde Nastenka, kun en time, som jeg holder ualmindelig meget af; det er den time, da næsten alle arbejder hører op – alle skynder sig at komme hjem, til middag for at spise og hvile sig – og på vejen gøres mange lystige udkast for aftenen, natten og den øvrige fritid. Vor helt – De må tillade mig, Nastenka, at

tale om mig i tredje person, fordi det ville være mig pinligt at tale i første person – vor helt, der heller ikke er uden beskæftigelse, skrider efter de andre. Hans ansigt taler om en særlig fornøjelsens følelse; han ser på aftenrøden, der hurtigt slukkes på den kolde petersborgerhimmel. Han er tilfreds, fordi han til i morgen er fri for den ærgerlige forretning, han er tilfreds som en skoledreng, der fra klassebænken iler til sin yndlingsby. Nu er han blevet tankefuld ... De mener måske på grund af middagen eller i aften ... nej, Nastenka, hvad angår ham alle disse småligheder? Næppe bemærkede han vejen, på hvilken selv det ringeste formåede at vække hans opmærksomhed. Med lunefuld hånd har fantasiens gudinde forevist ham billeder af et forunderligt liv, som aldrig var ... måske lader hun ham, når han går hjem, fra granitfortovet svæve i den syvende krystalhimmel. Forsøg en gang at spørge ham, som han nu står, på hvilke gader han er gået ... Han har ikke erindret sig det, og ærgerlig, for at bevare anstanden, må han sige en eller anden løgn. Derfor fo'r han også sådan sammen, havde nær udstødt et skrig og så sig ængsteligt om, da en gammel kone midt på fortovet høfligt spurgte ham om vej – Ærgerligt rynkende panden gik han videre og agtede næppe på, at mere end en af de forbigående leende så på ham, og at en lille pige gik af vejen for ham og lo højt, da hun med store øjne så hans smil og hans hænders bevægelser. Fantasien havde allerede skiftet genstand, før særlingen nåede sit hjem. Han havde allerede spist til middag, og der var taget af bordene – men han kom først atter til sig selv. Den tankefulde og evigt bedrøvede Matrjona rakte ham hans pibe. Stilhed herskede i det lille værelse. Ro og ensomhed smigrede fantasien, let flammer

den op, let koger den over som vandet i den gamle Matrjonas kaffekedel, der roligt står i køkkenet. Den bog, som han havde taget, faldt ud af drømmerens hænder, før han var kommet til tredje side. Atter har fantasien udfoldet sin magt, skabt en ny verden med et nyt fortryllende liv ... ny drømme og ny lykke, ny berusende gift! Hvad bryder han sig om virkeligheden! Han tænker ikke på, at også for ham kan den time slå, da han for en dags virkeligt liv ville give alle sine fantastiske år. Han forlanger intet, fordi han står hævet over alle ønsker, fordi han selv er sit livs kunstner og former hver time efter sin egen vilje. Og så let, så naturligt er denne eventyrverden formet, at man i stedet for en opsvulmende følelse antager det fantastiske bedrag for virkelighed. Mange søvnløse nætter forsvinder som et eneste lykkeligt øjeblik. Berører morgenens rødmende stråler vinduet og spreder dæmpet lys i værelset, da kaster vor drømmer sig udmattet ned på sengen. Så slumrer han ind med uskyldigheden i hjertet. Hvilken skuffelse! I hans bryst drager kærligheden ind med sin uendelige glæde og med sin længselsfulde kval. Er det virkelig kun en drøm? ... Denne have, forsømt og vild, med de græsgroede gange, ad hvilke de så ofte gik sammen, håbede og ærgrede sig ... dette forunderlige, gammeldags hus, hvor de ensomt og sørgeligt i så lang tid levede med den gamle, mørke, evigt tavse mand ..."

"Men har De da virkelig bortdrømt hele Deres liv?"

"Ja, hele livet, Nastenka, og jeg tror, at jeg også vil ende det således."

"Det er ikke muligt," sagde hun uroligt, "således kan det ikke blive. På den måde måtte jeg jo også tilbringe hele mit liv ved siden af min blinde bedstemoder."

"Nu, da jeg sidder ved siden af Dem og taler med Dem, er det mig så underligt at tænke på fremtiden. – I fremtiden ser jeg atter denne ensomhed, dette sørgelige, dette fortærende og unyttige liv. Hvad skulle jeg vel da drømme om, da jeg i virkeligheden var glad, tilfreds og lykkelig ved Deres side? Vær velsignet, kære pige, fordi De ikke har stødt mig tilbage, for at jeg kan sige, i det mindste at have levet to aftener i hele mit liv!"

"Nej, å nej!" råbte Nastenka, og tårerne blinkede i hendes øjne, "således skal det ikke mere være! Vi vil ikke skilles! – Hvad er dog også to aftener?"

"O, Nastenka, Nastenka! Ved De, for hvor lang tid De har forsonet mig med mig selv, at jeg måske aldrig mere vil græmme mig over at have begået forbrydelse og synd? For et sådant liv er i virkeligheden forbrydelse og synd."

"Men nu er det forbi, fra nu af vil vi være sammen. Jeg er kun en simpel pige og har kun lært lidt, skønt bedstemoder har holdt en lærer til mig. Men jeg forstår Dem, for alt, hvad De har sagt mig, har jeg selv oplevet, da jeg sad syet sammen med bedstemoder. Og nu – uden at skjule noget for Dem – vil jeg fortælle Dem min historie, og De skal råde mig. Jeg vil uden mindste omsvøb meddele Dem alt, hvad der angår mine forhold, – og jeg vil ikke stikke noget under stolen, for jeg har tillid til Dem. De er et meget klogt menneske. Lov at være mig behjælpelig. Jeg trænger blot til kloge råd, – jeg trænger også til et ærligt, hjerteligt og broderligt råd."

"Afgjort, Nastenka, afgjort!" råbte jeg aldeles henrykt.

"Halvdelen af min historie er Dem allerede bekendt, da De jo ved, at jeg har en bedstemoder. Som meget lille pige kom jeg til hende, da mine forældre var døde. Det er at antage, at

bedstemoder før har været rigere, for hun taler endnu om bedre dage. Hun har selv lært mig fransk. Da jeg var femten år gammel (nu er jeg sytten), hørte undervisningen op, og læreren kom ikke mere til os. Den gang begik jeg en forseelse. Hvad det var, vil jeg ikke sige Dem – det må være Dem nok, at min forseelse ikke var stor. En morgen kaldte bedstemoder mig til side og sagde, at da hun var blind, kunne hun ikke have opsigt med mig. Hun tog så en knappenål og hæftede min kjole til sin, – således skulle jeg så tilbringe hele mit liv, hvis jeg ikke ville forbedre mig. I førstningen var der ikke andet at gøre end at arbejde, læse og lære – alt ved siden af bedstemoder En gang tog jeg min tilflugt til en list. Jeg overtalte Darja til at tage min plads. Darja, vor pige, er døv; hun satte sig i stedet for mig. Bedstemoder var sovet ind i sin stol, og jeg gik til en veninde, ikke langt borte. Men det tog en slem ende – anderledes, end vi havde tænkt. Bedstemoder vågnede og spurgte om noget, da hun troede, at jeg endnu sad ved hendes side som før. Darja så vel, at bedstemoder talte, men kunne ikke høre, hvad det var. Hun spekulerede over, hvad hun skulle gøre, tog så nålen af og løb bort. Jeg har glemt at sige Dem, at vi ... det vil sige, bedstemoder har sit eget lille hus, hvor vi bor. Det er et træhus med tre vinduer og lige så gammelt som hun selv. Ovenpå havde vi endnu et kammer. Deroppe fik vi en ny logerende."

"De havde allerede tidligere haft en logerende?" bemærkede jeg flygtigt.

"Naturligvis havde vi en logerende – en, som bedre forstod at tie end Dem. Han formåede næppe at røre tungen. Det var en gammel mand, indtørret, stum, blind, halt, så at han til sidst ikke kunne leve mere, og så døde han. Vi skulle altså have en ny

logerende, for uden en sådan kunne vi ikke leve. Hans leje og pensionen var hele den indtægt, bedstemoder havde. Vor ny logerende var en ung mand, ikke en petersborger.

'Nastenka, er vor logerende ung eller gammel?' spurgte bedstemoder.

Lyve ville jeg ikke. 'Ikke ganske ung, men heller ingen gammel mand,' svarede jeg.

'Behageligt ydre?'

Jeg ville endnu ikke lyve. 'Ja, bedstemoder, han har et ret behageligt ydre.'

'Det er en elendighed! Jeg siger dig det, for at du ikke skal forgabe dig i ham. Hvad er det for en tid! En så ringe lejer har et behageligt ydre – ganske anderledes end i gammel tid.'

Bedstemoder talte altid om de gamle, forsvundne dage. Hun var yngre i den gamle tid, solen skinnede altid varmere i den gamle tid, og fløden blev ikke så hurtigt sur i den gamle tid – kort sagt, alt var bedre i den gode, gamle tid. Jeg sad og tav, men tænkte ved mig selv: fik bedstemoder mig ikke selv på disse tanker, da hun spurgte, om vor nye husfælle var ung og køn? Men det var kun et øjeblik, jeg tænkte på det, så talte jeg videre på mine masker og bekymrede mig ikke mere om, hvad hun havde spurgt om.

En morgen kom den logerende ind til os for at erindre om, at der var lovet ham ny tapeter til hans værelse. Det ene ord tog det andet. Bedstemoder blev snaksom og sagde: 'Nastenka, hent os regnebrættet inde i sovekammeret.' Jeg blev gloende rød, – hvorfor ved jeg ikke – sprang straks op og glemte, at jeg sad fast. I stedet for forsigtigt at tage nålen af, så at den fremmede ikke fik det at se, rykkede jeg således til, at

bedstemoders stol nær var væltet. Da jeg nu så, at han vidste alt, kunne jeg ikke komme af stedet. Jeg græd og følte mig beskæmmet og elendig.

Bedstemoder råbte: 'Hvad står du her efter endnu?'

Jeg græd endnu værre.

Da den logerende mærkede, at jeg skammede mig for ham, anbefalede han sig.

Fra den tid af ængstede enhver lyd i gangen mig. Jeg frygtede altid for, at det var den logerende, der kom, og tog hurtigt nålen af. Men han kom ikke. Efter to ugers forløb lod han Darja sige til os, at han havde nogle gode bøger, som han ville låne os, hvis bedstemoder tillod, at jeg læste dem for hende. Med glæde tog bedstemoder mod det venlige tilbud: hun spurgte kun, om det var gode, moralske bøger. 'Er bøgerne ikke moralske,' forklarede hun, 'så må du under ingen omstændigheder læse dem, du vil da kun lære noget slet.'

'Hvad vil jeg lære, bedstemoder, hvad er der skrevet i disse bøger?'

'Man læser der, hvorledes unge mænd forfører sædelige piger under påskud af at ville ægte dem, lokker staklerne bort fra deres hjem og overlader dem siden til skæbnen, så de forgår på en sørgelig måde. – Jeg,' sagde bedstemoder, 'har læst mange sådanne bøger – alt er så skønt beskrevet, at man hemmeligt læser hele natten igennem. Læs ikke i sådanne bøger, Nastenka. Hvad har han sendt os?'

'Walter Scotts romaner, bedstemoder.'

'Er der ingen skælmerier i dem? Se en gang efter, om han ikke har lagt et kærestebrev i.'

'Nej, bedstemoder.'

'Heller ikke under bindomslaget? Der stikker de ofte sedler ind, de skurke!'

'Nej, bedstemoder.'

Vi begyndte altså at læse Walter Scott. Han sendte stadig flere bøger, også af Pusjkin, så at jeg til sidst slet ikke mere kunne leve uden bøger og ikke mere drømte om at gifte mig med kinesiske prinser.

Således stod sagerne, da jeg en gang mødte vor logerende på trappen. Bedstemoder havde sendt mig ud for at hente noget. Han blev stående. Jeg rødmede, han rødmede. For øvrigt lo han ad det og hilste mig, spurgte til bedstemoders befindende og om jeg havde læst bøgerne.

Jeg bejaede det.

'Hvad har De syntes bedst om?'

'Ivanhoe og Pusjkin.'

For denne gang var samtalen til ende.

En uge senere mødtes vi atter på trappen.

Jeg var gået ud, uden at bedstemoder havde sendt mig; klokken var henimod tre, og jeg vidste, at vor lejer kom hjem ved denne tid. 'God dag!' råbte han mig i møde, og jeg svarede: 'God dag!'

'Keder det Dem ikke, således at sidde hele dagen hos Deres bedstemoder?'

Jeg blev forlegen, jeg følte mig fornærmet ved at han stillede et sådant spørgsmål til mig. Jeg ville gå uden at svare, men jeg havde ikke kraft til det.

'De er en god pige. Undskyld, at jeg taler således med Dem, men jeg ønsker Dem mere godt end Deres bedstemoder. Har De ingen veninder, som De kan besøge?'

'Maschenka, min eneste veninde, er rejst til Pskov.'

'Kunne De lide at køre med mig i teatret?'

'Men hvordan; bedstemoder ...'

'Hemmeligt; hvad behøver bedstemoder at vide ...?'

'Jeg vil ikke bedrage bedstemoder. Farvel.'

Han sagde også kun 'Farvel' og gik.

Efter at have spist kom han til os, satte sig, talte længe med bedstemoder, spurgte hende om forskelligt, om hun nogen sinde kørte ud, om hun havde bekendte, og pludselig sagde han: 'Jeg har taget en loge for i aften; der gives *Barberen fra Sevilla*. Min bekendt, som jeg havde aftale med, har sendt afbud, og nu står jeg med billetten.'

'*Barberen fra Sevilla*?' råbte bedstemoder 'mon det er den samme *Barber*, man gav i gammel tid?'

'Ja,' svarede han, 'den samme *Barber*,' og så ved disse ord på mig. Mit hjerte bankede i spændt forventning.

Bedstemoder blev begejstret. 'Skulle jeg ikke kende dette stykke, jeg har jo selv den gang ved dilettantforestillinger spillet Rosina.'

'Vil De så ikke tage i teatret i dag?' spurgte den logerende, 'ellers bliver billetten ikke benyttet.'

'Lad os køre. Hvorfor skulle vi ikke køre? Min Nastenka har jo endnu aldrig været i teatret.'

Min Gud! Hvilken glæde! Skønt hun ikke kan se, elsker bedstemoder at høre musik. Og hun er jo også så god. Hun ville gøre mig en fornøjelse. Hvilket indtryk *Barberen fra Sevilla* gjorde på mig, vil jeg ikke sige Dem. Den hele aften så vor logerende så venligt på mig, talte så venligt, at jeg mærkede, at han før kun havde villet udforske mig, idet han tilbød at ville

tage mig alene med. Jeg gik i seng så stolt, så glad, mit hjerte slog så stærkt, at jeg endog havde en smule feber – og hele natten drømte jeg om *Barberen fra Sevilla*.

Jeg troede, at vor lejer nu noget mere ville komme ind til os. Det gjorde han dog ikke. Han kom højst en gang om måneden for at indbyde os til teatret. Vi var der endnu to gange med ham. Men dermed var jeg ikke tilfreds – jeg fik snart ud af det, at han havde medlidenhed med mig, fordi jeg havde det så ensomt hos bedstemoder – andet ikke. Hvor det gik mig til hjertet! Jeg kunne ikke sidde, ikke læse, ikke arbejde, en gang lo jeg og spillede komedie for bedstemoder, en anden gang græd jeg. Til sidst afmagredes jeg og var lige ved at blive syg. Operasæsonen var forbi og vor lejer kom igen til os. Men da vi mødtes – på trappen naturligvis – hilste han så tavs, så alvorlig, som om han ikke ville tale. Han var allerede oppe ved sin dør, da jeg endnu stod midt på trappen. Jeg var rød som et kirsebær, for blodet var steget mig til hovedet, da jeg pludselig mødte ham.

Min historie er straks til ende. I maj, lige for et år siden, kom vor logerende til os og sagde til bedstemoder, at han havde afviklet sin herværende forretning og måtte atter et år rejse til Moskva. Da jeg hørte det, sank jeg ned på en stol som en død. Bedstemoder mærkede intet. Han tog afsked med os og gik. Hvad skulle jeg gøre? Jeg tænkte og tænkte atter og ærgrede mig. Til sidst fattede jeg mod. Han ville køre om morgenen. Jeg besluttede derfor at benytte aftenen, efter at bedstemoder var faldet i søvn. Hvad jeg havde af klæder, og hvad jeg trængte til af linned, pakkede jeg sammen i et bundt. Med bundtet i hånden gik jeg op til vor logerende. Jeg tror, at jeg brugte en hel time til at komme op ad trappen. Da jeg åbnede døren, og han så mig,

råbte han højt. I de første øjeblikke antog han mig vel for et syn, og så styrtede han hen efter vand, som han rakte mig, da jeg næppe kunne stå på benene. Mit hjerte slog så voldsomt, at det rystede mit hoved, og mine sanser blev stærkt omtågede. Da jeg atter kom til mig selv, lagde jeg mit bundt på hans seng, satte mig ved siden at, dækkede ansigtet med hænderne, og gråden flød i strømme. Han forstod mig straks og så så bedrøvet ud, at det næsten sønderrev mit hjerte.

"Hør," begyndte han, "hør, Nastenka, jeg kan ikke, jeg er et fattigt menneske, jeg har foreløbig intet, ikke en gang så meget som en tålelig stilling. Hvorledes skulle vi kunne leve, hvis De blev min kone?"

Vi talte længe sammen. Endelig kunne jeg ikke holde mig længere og sagde, at jeg ikke kunne leve hos bedstemoder, jeg ville løbe bort fra hende, da jeg ikke kunne holde ud at sidde der og være fæstet til hende med en knappenål. Jeg måtte rejse med ham til Moskva, for jeg følte ikke kraft i mig til at kunne leve uden ham. Skam, kærlighed, stolthed – alle gjorde de sig gældende samtidigt. Jeg var nær faldet om på sengen i krampe, – således skælvede jeg for, at jeg skulle få et afslag.

Han sad tavs nogle minutter, så nærmede han sig mig og greb min hånd.

'Hør, min gode, min kære Nastenka,' begyndte han med tårer i øjnene, 'hvis jeg en gang skal blive i stand til at kunne gifte mig, så skal De skabe min lykke – det sværger jeg Dem! I Moskva vil jeg blive et år. Jeg håber i den tid at få mine forretninger tilfredsstillende ordnet. Når jeg vender tilbage, og De endnu elsker mig, så sværger jeg Dem til, at vi skal blive lykkelige. Nu er det umuligt. Skulle jeg ikke have nået mit mål

på et år, så giver jeg dog ikke efter, men arbejder videre for at grunde vor lykke – for det tilfælde at De ikke har taget en anden, for jeg vil ikke binde Dem med et ord.'

Således talte han til mig, og næste dag rejste han. Vi bestemte, at vi ikke ville åbenbare bedstemoder noget om vort forhold – således har han villet det. Der er nu forløbet et år – han har været her i tre dage, og ... og ..."

"Hvad så, Nastenka?" råbte jeg, utålmodig efter at erfare slutningen.

"Og han er endnu ikke kommet."

Hun sænkede hovedet, dækkede det pludselig med hænderne og hulkede så heftigt, at mit hjerte var nærved at sprænges af smerte.

Jeg havde ikke ventet en sådan slutning.

"Nastenka," hviskede jeg stille, "Nastenka, for Guds skyld, græd ikke. Hvor ved du det fra? Måske er han her endnu ikke."

"Han er her, han er her, jeg ved det. Vi aftalte det den gang, aftenen før hans afrejse, da vi havde talt om alt det, jeg har fortalt Dem nu. Klokken var ti, og vi sad just på denne bænk her. Jeg græd ikke mere, – det var så sødt at høre ham tale. Han sagde, at han om et år, straks efter sin ankomst, ville komme til os – hvis jeg ikke sagde mig fra ham, ville vi fortælle bedstemoder alt. Nu er han her, jeg ved det, og han kommer ikke, han kommer ikke!"

Atter brød hun ud i tårer.

"Min Gud! Lader denne ulykke sig ikke afvende?" råbte jeg fortvivlet og sprang op fra bænken. "Sig mig, Nastenka, kunne jeg ikke gå til ham?"

"Det går ikke an," svarede hun og hævede hovedet.

"Naturligvis går det ikke an. Men hvis De nu skrev til ham?"

"Heller ikke det kan lade sig gøre –"

"Hvorfor ikke? Stol på mig! Jeg giver Dem intet dårligt råd. De har jo gjort det første skridt, – hvorfor så tøve nu? Jeg i Deres sted ville skrive omtrent således: 'Jeg skriver til Dem. Undskyld min utålmodighed, men jeg har et helt år været lykkelig i håbet. Er det min skyld, at jeg nu ikke formår at bære en dags tvivl, nu, da De allerede er kommet? Måske har De skiftet mening. Dette brev må da sige Dem, at jeg ikke knurrer og ikke beskylder Dem. Husk, at disse linjer skrives af en fattig pige, som er alene og ingen har til at belære eller råde sig, og som aldrig har forstået at betvinge sit hjerte. Tilgiv, at tvivlen, om end kun for et øjeblik, har listet sig ind i min sjæl. De er ikke en gang i tanken i stand til at krænke den, som har elsket og elsker Dem.'"

"Ja, ja, det er akkurat, som jeg selv havde tænkt mig," råbte Nastenka med lyse, glædestrålende øjne. "De har løst min tvivl. Gud selv har sendt mig Dem – jeg takker, jeg takker Dem så inderligt. Og hør nu: Straks efter sin ankomst skulle han sende brev til mine bekendte, eller hvis det ikke var muligt, skulle han på ankomstdagen kl. 10 om aftenen komme her til. At han kom for tre dage siden, fik jeg at vide. Giv mit brev til de gode folk, jeg har fortalt Dem om, – så vil de besørge det videre. Hvis der skulle være et svar, så bring mig det endelig."

"Men brevet, brevet! det må jo dog først skrives."

"Brevet," svarede Nastenka en smule forvirret, "brevet – men ..."

Hun rødmede som en rose, vendte hovedet om, og jeg følte pludselig et brev inde i min hånd.

"Her er brevet med adressen. Farvel! På gensyn – i morgen."

Hun trykkede mine hænder, nikkede til mig og forsvandt pilsnart i sit stræde.

Tredje nat

Det var næste dag en uhyggelig, regnfuld dag. Sælsomme tanker steg op i mig; gådefuldt trængtes jeg af mørke følelser, og jeg havde hverken kraft eller vilje til at kunne løse dem. Med fyldt hjerte kom jeg til hende, jeg havde næppe kunnet vente på gensynet.

"Nastenka!" råbte jeg, "ved De, hvorledes jeg har haft det hele dagen?"

"Nej, hvorledes?"

"Da jeg kom fra Deres gode bekendte gik jeg lige hjem ... og jeg lagde mig til at sove –"

"Kun det – og ikke andet?" afbrød hun mig leende.

"Jo, lidt mere," svarede jeg og holdt hånden for hjertet, for de dumme tårer ville trænge frem i øjnene. "Da jeg vågnede, var det mig, som om jeg hørte musik ... et motiv, jeg for længst havde glemt, kom mig nu som et smigrende spørgsmål, der forlanger svar om hele mit liv ..."

"Jeg har tænkt på Dem," sagde Nastenka efter en kort tavshed. "De er så god, at man måtte være en sten, hvis man ikke følte det. Ved De, hvad der lige er faldet mig ind? Jeg sammenlignede Dem – hvorfor er han ikke som De? Han er slettere end De, skønt jeg elsker ham mere end Dem."

Hun syntes at vente et svar, – men jeg tav.

"De er anderledes end de andre. Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal sige Dem alt, hvad jeg føler. Jeg har den følelse, at De

bringer mig et offer, og jeg formår kun at bringe Dem min tak. Hvis De får nogen kær, så Gud give Dem lykke med hende!"

Hun tav stille og trykkede stærkt skælvende mine hænder.

Også jeg var så bevæget, at jeg længe ikke kunne tale. Da vi skiltes, gav hun mig sin hånd, så klart på mig og sagde: "Nu bliver vi sammen – ikke sandt?"

Fjerde nat

O, min Gud! Hvor ville dog alt dette ende ...

Jeg kom kl. 9. Hun var der allerede. Jeg havde bemærket hende allerede langt borte fra. Som første gang, jeg så hende, støttede hun sig på gelænderet, hun bemærkede ikke at jeg nærmede mig.

"Nastenka!" råbte jeg. Jeg formåede næppe at bekæmpe min bevægelse.

Hurtigt vendte hun sig om imod mig.

"Hvor er brevet? – har De ikke fået et brev?"

Jeg rystede på hovedet.

Hun blegnede og så længe ufravendt og stift på mig.

Jeg knuste hendes sidste håb.

"Gud være med ham," sagde hun endelig med brudt stemme. "Gud være med ham. De ville ikke have handlet således. O, min Gud, min Gud!"

"Nastenka! Jeg kan ikke tie, jeg må sige Dem, hvad der bevæger sig inderst inde i mit hjerte. Aldrig ville De have fået at vide, at jeg elsker Dem ... men nu kan jeg ikke lade være med at sige det ... Nastenka, stød mig ikke fra Dem!"

"Græd ikke, jeg vil ikke have, at De må græde. Kom! Måske vil jeg sige Dem noget. Han har forladt mig, men jeg – jeg vil ikke

skuffe Dem – elsker ham endnu ... men det vil forsvinde, det må forsvinde ..."

Hun lænede sit hoved til min skulder og græd bitterligt.

Jeg forsøgte at trøste hende, jeg talte til hende, men hun græd uafbrudt. Det varede længe, før hun endelig beroligede sig.

"Jeg har elsket ham," sagde hun, "og sværger ved Gud, at jeg aldrig, aldrig selv i en tanke, har været ham utro. Han har forsmået mig, han har bespottet mig – Gud være med ham! Føler De, trods det, at jeg elsker, eller har elsket den utro, – føler De, at Deres kærlighed er så stor, at den vil kunne fortrænge hans billede af mit hjerte? Vil De altid elske mig, som De elsker mig nu, så sværger jeg Dem til, at taknemmeligheden – at min kærlighed skal være Deres værdig!"

"Nastenka," råbte jeg åndeløs.

Vi vidste ikke, hvad vi gjorde. Vi græd, vi lo, vi talte tusinde ord uden sammenhæng og tanke. Snart gik vi frem og tilbage på fortovet, snart blev vi stående og snart gik vi over til kajen. Vi opførte os som børn.

"Jeg lever nu alene, Nastenka," sagde jeg endelig. "Jeg er fattig, har kun en indtægt at tolv hundrede rubler. Men det skal ikke skade det mindste ..."

"Naturligvis skader det ikke, og bedstemoder har sin pension ... Vi må tage bedstemoder til os."

"Forstår sig, – vi må tage bedstemoder til os."

"I morgen flytter De til os."

"Hvordan – til Dem? Godt – jeg er beredt til det."

"De må leje hos os. Værelset står netop tomt. Hvor bor De nu?"

"Ved ...broen i Barannikovs hus."

"Det store hus?"

"Ja, det store hus."

"Jeg kender det, det er et godt hus. Men forlad det og kom snart til os."

"I morgen, Nastenka, i morgen."

"Nu må jeg hjem, det er blevet sent," sagde Nastenka endelig.

Vi gik.

"Se op til himlen, Nastenka. I morgen vil vi få en prægtig dag. Hvilken blå himmel, hvilken måne! Ser De, hvor disse skyer tilslører den ..."

Men i stedet for at betragte skyerne stod Nastenka pludselig stille og trykkede sig op til mig, hendes hånd skælvede i min. Jeg så på hende ... hun smøg sig tættere og tættere ind til mig.

I dette øjeblik gik en ung mand forbi os – han betragtede os skarpt, blev stående og gjorde atter nogle skridt. Mit hjerte skælvede.

"Nastenka!" sagde jeg halvhøjt. "Hvem er det?"

"Det er *ham*," hviskede hun tilbage. Jeg kunne næppe holde mig oprejst.

"Nastenka, Nastenka!" lød det i dette øjeblik, og samtidig trådte den unge mand nærmere.

Min Gud! hvilken kalden! Hun fo'r sammen og ilede ham i møde. Jeg stod på samme plet og så stift på dem. Næppe havde hun givet ham sin hånd, næppe lå hun i hans favn, før hun hurtigt som vinden fløj hen til mig. Før jeg kunne komme til mig selv, omfavnede hun mig og trykkede et hedt kys på mine læber. Uden at sige mig et ord ilede hun atter til ham, greb hans hænder og førte ham bort med sig.

Længe så jeg efter dem ... endelig forsvandt de for mine øjne.

Morgenen

Mine nætter havde om morgenen nået deres ende. Regnen slog mod mine vinduer. Udenfor var der mørkt, og der var mørkt i værelset. Mit hoved svimlede og smertede, og feberen gennemrystede mine lemmer.

"Et bypostbrev til dig, lillefar. Postbuddet har bragt det," sagde Matrjona.

"Et brev? fra hvem?" råbte jeg og sprang op fra stolen.

"Ved ikke, lillefar. Se efter, måske står der i det, hvem det er fra."

Jeg brød seglet. Brevet var fra hende.

Hun skrev:

> "O tilgiv mig, tilgiv! Jeg beder Dem på mine knæ, tilgiv mig! Jeg har bedraget Dem og mig selv. Det var en drøm – døm mig ikke, for jeg har ikke forandret mig over for Dem. Jeg sagde, at jeg ville elske Dem, og jeg elsker Dem jo også nu. Jeg har krænket Dem; men når man elsker, tænker man jo ikke længe over krænkelser – og De elsker mig. Jeg takker Dem, ja, jeg takker Dem for Deres kærlighed, som gjorde mig lykke ligesom en sød drøm, man husker på, længe efter at man er vågnet. Hvis De vil tilgive mig, vil tanken om Dem forklare sig ved følelsen af evig taknemmelighed, der aldrig vil svinde af min sjæl. Mit hjerte er bestandigt; det vendte i går tilbage til ham, som det i forvejen tilhørte. Men De bliver altid min ven, min broder? De rækker mig hånden – ikke? De har tilgivet mig – ikke sandt? De elsker mig som før? I næste uge gifter vi os. Han vendte tilbage med fuld kærlighed til mig. Han har

aldrig glemt mig. De vil holde af ham – ikke sandt? Tilgiv mig! Tænk altid med kærlighed på Deres

Nastenka."

Længe læste jeg brevet. Endelig faldt det fra mig, og jeg skjulte ansigtet i mine hænder.

"Min kære," sagde Matrjona.

"Hvad, gamle?"

"Spindelvævet har jeg taget bort, så kan du gifte dig, indbyde gæster straks –"

Jeg så på Matrjona. Hun var endnu en stærk gammel kvinde. Men jeg ved ikke, hvorfor det forekom mig, at hendes blik udslukkedes, og at hendes ansigt fyldtes af dybe rynker. Endvidere forekom det mig, at også mit eget værelse var blevet ældet ligesom den gamle. Vægge og gulve så så blege og forgræmmede ud og stirrede mig alderdomssvækkede i møde. Endnu flere spindelvæv havde samlet sig. Jeg kastede et blik gennem vinduet. Også huset overfor så forfaldent ud, stukkaturen var revnet og faldt af søjlerne i flager, karnisserne var sværtede, murene skallede …

En solstråle, som glimtede over en regnsky, skjulte sig atter, og alt blev mørkt for mine øjne … måske var det min fremtid, der så trøstesløs listede sig forbi mig. Jeg så mig selv efter mange mange års forløb, ældet, i samme værelse, hos den samme Matrjona, som slet ikke var blevet klogere i den lange tid.

Men at jeg ville tænke på krænkelsen, Nastenka, at jeg ville kaste en skygge over dit klare rolige ansigt og nærme mig dig med bebrejdelser – aldrig, aldrig! Gid din himmel hvælve sig

klart! Gid du være evigt velsignet for det øjebliks salighed, som du skænkede et stakkels taknemmeligt hjerte.

Min Gud! Et øjebliks salighed! … Var det ikke nok for et helt menneskeliv? …

Den ærlige tyv

En morgen, da jeg lige lavede mig til for at begive mig til min tjeneste, kom Agrafena, min kokkepige, vaskerpige og husholderske, ind på mit værelse og begyndte til min ikke ringe forundring en samtale.

Agrafena var en meget tavs person, der foruden et par ord ved middagsbordet i seks år næppe havde talt et ord – i det mindste havde jeg ikke hørt mere af hende.

"Jeg har noget at tale med Dem om, herre," sagde hun. "Bare De ville leje kammeret ud!"

"Hvilket kammer?"

"Ved siden af køkkenet, De ved."

"Hvorfor?"

"Andre folk lejer jo dog ud, det er da meget begribeligt, hvorfor."

"Hvem vil leje det?"

"Hvem der vil leje det? En lejer, – naturligvis."

"Men, gamle, der er jo ikke engang plads til en seng. Hvem kunne vel bo der?"

"Hvorfor bo der? Til at sove er der plads nok, – og for resten kan han bo ved vinduet."

"Ved hvilket vindue?"

"Som om De ikke vidste det! Ved vinduet i forværelset. Der kan han sidde og sy, eller hvad han nu har at bestille – han har en stol og et bord, han har jo alt, hvad der behøves."

"Hvad er det for et menneske?"

"Et ordentligt menneske. Jeg vil lave mad for ham. For bopæl og bord tager jeg månedlig 3 rubler."

Efter mange spørgsmål fik jeg endelig at vide, at en ældre mand havde bevæget Agrafena til at lade ham bo i hendes køkken som logerende og kostgænger. Hvad hun havde sat sig i hovedet måtte gå igennem. Jeg vidste af erfaring, at jeg ellers ikke ville få ro. Var noget ikke efter hendes hoved, så henfaldt hun i melankoli, og forblev i denne tilstand i to-tre uger. I den tid spolerede hun maden, jeg fik intet rent linned, gulvene blev ikke vasket, og jeg måtte med ét ord tåle mange og slemme ubehageligheder. Denne ordknappe kvinde var ikke i stand til at fatte en selvstændig beslutning eller til at have en selvstændig tanke. Trængte dog tilfældigt noget ind i hendes svage hjerne, en tanke, et foretagende eller lignende, så kunne man ikke forhindre hende i dets udførelse, hvis man ikke på kort tid ville moralsk dræbe hende. Da jeg nu satte min egen ro over alt, indvilgede jeg i hendes forslag.

"Han har vel et pas?"

"Naturligvis, – han er et ordentligt menneske, og han har bestemt lovet at betale de tre rubler."

Allerede næste dag flyttede den ny lejer ind i min beskedne ungkarlelejlighed. Jeg ærgrede mig dog ikke over det, men var i al stilhed tværtimod netop hjertelig glad ved det. Jeg levede som en eneboer, havde næsten ingen bekendte og gik sjældent ud. Således havde jeg levet i ti år og havde naturligvis vænnet mig ret godt til ensomheden. Men ti, femten år, måske i den samme ensomhed, med den samme Agrafena, i den samme ungkarlelejlighed – det var naturligvis et temmelig farveløst perspektiv. I en sådan stilling var mig et overtalligt, roligt menneske ligefrem som en Himlens velsignelse.

Ifølge sit pas var min lejer en udtjent soldat, hvilket man også ved første øjekast kunne se på ham. Han forstod at fortælle historier, historier fra sit eget liv. Ved mit livs evige ensformighed måtte en sådan fortæller rent ud være et uvurderligt fund.

Jeg var en gang alene i min tarvelige lejlighed. Pludselig hørte jeg skridt ude i mit forværelse. Jeg åbnede døren. Udenfor stod en fremmed, lille af vækst, og trods den kolde årstid kun iført en temmelig tynd frakke.

"Hvem søger du?"

"Embedsmand Alexandrov – bor han ikke her?"

"Han bor ikke her, brorlil. Farvel."

"Gårdskarlen har dog sagt at han boede her ...", stammede den fremmede, mens han forsigtigt trak sig tilbage til døren.

"Pak dig, pak dig, brorlil!"

Næste dags eftermiddag, da Astafij Ivanovitch, min logerende, prøvede min frakke på mig, som han syede om for mig, trådte atter nogen ind i forværelset. Hurtigt åbnede jeg døren.

Det var manden fra i går. Ganske roligt tog han min frakke og var i en fart borte. Agrafena stod med vidt åben mund, andet gjorde hun ikke for at værge og forsvare frakken. Astafij Ivanovitch løb ud og kom ti minutter efter tomhændet tilbage. "Skurken er fuldstændig forsvundet, som sunket i jorden," pustede han stakåndet.

"Det er i det mindste godt, at han lod os beholde kappen, den skurk, ellers havde vi stået net i det, Astafij Ivanovitch."

Astafij Ivanovitch var så stærkt bevæget over det skete, at jeg ved at se på ham næsten glemte tyveriet. Han kunne slet ikke

komme til sig selv – det var ham umuligt. Hvert øjeblik kastede han sit arbejde fra sig. Hvert øjeblik fortalte han os på hvilken måde ulykken var sket, hvorledes han stod, hvorledes han havde nappet den for vore øjne, hvorledes det gik til, at man ikke kunne få fat på tyven. Så satte han sig atter til sit afbrudte arbejde. Snart kastede han dog igen det hele fra sig og løb hen til gårdskarlen for at fortælle denne historien og overdænge ham med bebrejdelser, fordi han tillod noget sådant i denne gård. Da han kom tilbage, gav han sig i færd med at skælde Agrafena ud. Efter at han havde givet sig til arbejdet, mumlede han længe hen for sig, fortalte sig endnu en gang alt – hvorledes han stod her, hvorledes mennesket for vore øjne, kun to skridt fra os, havde taget frakken fra knagen osv. Det var nu en gang hans måde at være på, han måtte altid knurre og brumme.

"Han har narret os begge, Astafij Ivanovitch," sagde jeg til ham om aftenen, idet jeg rakte ham et glas te. Jeg kedede mig, ville derfor gerne have ham til på ny at begynde med sin fortælling om den stjålne frakke. Historien begyndte allerede ved den hyppige gentagelse og ved den oprigtighed, den blev fortalt med, at blive meget ... ja, nærmest grundkomisk.

"Ja, man har narret os, herre, og det ærgrer mig for Deres skyld. Det ærgrer mig, skønt det ikke var min frakke, der blev stjålet. Efter min anskuelse gives der ingen værre misdædere i verden end tyve."

"Det er sandt, Astafij Ivanovitch, lad så hellere sagerne brænde, – men at overlade dem til en tyv, det er ærgerligt; det må man ikke."

"Hvorfor skulle man også det! For øvrigt er der forskel på tyve. Jeg er en gang truffet på en ærlig tyv."

"En ærlig tyv? Hvordan kan en tyv være ærlig, Astafij Ivanovitch? Når en mand går hen og stjæler, forbryder sig mod den hellige ejendomsret, hvorledes kan han da være ærlig?"

Astafij Ivanovitch sad og grundede lidt inden han sagde:

"Det er også sandt, at en tyv og ærlig – noget sådant findes der ikke. Tyveri og ærlighed er for store kontraster til, at de kan forenes. Jeg ville kun sige, at han er en ærlig mand og har stjålet. Han var meget at beklage."

"Hvordan gik det til, Astafij Ivanovitch?"

Han sad igen en stund og grundede lidt, så mumlede han noget for sig selv, og endelig begyndte han fortællingen om den ærlige tyv.

"Det kan vel være to år siden. Det skete for mig, at jeg næsten et år var uden plads. I de sidste dage, mens jeg tjente, traf jeg sammen med et aldeles udsvævende og forfaldent menneske. Vi lærte hinanden at kende i kroen. En sådan drukkenbolt og lediggænger! Tidligere tjente han et eller andet sted, men for sit liderlige levneds skyld var han allerede for længe siden afskediget. Han var klædt, Gud ved hvordan. Ofte havde han ikke en gang skjorte på sin krop. Alt, hvad han tjente, drak han op. Han var ingen spektakelmager; han var stille af karakter, medgørlig, godmodig. Således kom jeg da sammen med ham, det vil sige, han trængte ind på mig ... mig var det jo ligegyldigt. Som en hund løb han efter én. Først skal man give ham nattely. Nå, jeg gør det. Jeg ser, at passet er i orden. Næste nat skal man også huse ham, og den tredje dag kom han og sad hele tiden ved vinduet og blev ligeledes den nat. 'Han har bundet sig til dig,' tænkte jeg, 'jeg skal give ham mad og drikke og desuden

huse ham om natten – – Jeg er et fattigt menneske og har nu oven i købet fået mig bundet en kostgænger på halsen.' Før han kom til mig, havde han haft en anden at holde sig til. De havde drukket sammen, men den anden drak sig tosset og døde. Den, som jeg taler om, kaldte man Emelej, for han hed Emeljan Iljitch. Jeg spekulerede længe på, hvad jeg skulle gøre ved ham. At jage ham bort skammede jeg mig ved. Jeg havde så ondt af ham. Han var et så beklagelsesværdigt, fortabt menneske, at Gud matte forbarme sig! Han var ordknap, bad ikke, satte sig lige overfor mig med et par øjne akkurat som en hund. Således ødelægger drukkenskaben menneskeslægten. Jeg tænkte stadig væk på, hvordan jeg skulle få ham sagt: 'Sørg for, at du kommer af sted, Emeljanuska, du har intet hos mig at gøre, du er ikke kommet til den rette. Jeg har snart ikke noget at spise selv, hvordan skal jeg da også føde dig?' Og hvad ville han gøre, hvis jeg sagde sådan noget? Jeg så det klart – Han ville se længe på mig, fordi han ikke havde forstået et ord af det. Men når der så pludselig gik et lys op for ham, ville han tage sit bundt, som var svøbt i et rødt hullet tørklæde, og som indeholdt, Gud ved hvad, og som han slæbte med sig overalt under armen. Han ville tage sin kappe på således, at den dækkede hullerne på hans tøj og sådan, at den holdt ham varm. Ja herre, han var et fintfølende menneske – med tårer i øjnene ville han lukke døren op, og snart ville han være ude på trappen. – Men man skal ikke helt lade et menneske gå til grunde. Derfor tænkte jeg videre over sagen og sagde til ham: 'Nu kan du ikke blive hos mig, Emeljanuska; snart rejser jeg bort, og så vil du ikke finde mig her.' – Da jeg rejste, sagde min herre, Alexander Filippovitch (nu er han død, – Gud gøre ham salig): 'Jeg er meget tilfreds med

dig. Når vi atter kommer tilbage fra landet, glemmer vi dig ikke, men antager dig igen.' Jeg var ansat hos ham som kammertjener – en god herre. Han døde desværre samme år. Nogle penge havde jeg. Jeg tænkte altså at hvile mig lidt og lejede derfor et værelse hos en gammel kone. Tidligere havde hun været opsynskone og levede nu af sin pension. Men hvad mener De, herre? En aften, da jeg kom hjem – jeg havde besøgt en bekendt – traf jeg Emelej. Han sad på min kuffert, indsvøbt i sin kappe med det røde bundt ved siden af sig, og ventede på mig. Af kedsomhed havde han taget en af den gamles andagtsbøger, men holdt den – naturligvis – forkert. Han havde fundet mig. Jeg blev aldeles forbavset. Men der var jo intet at gøre. Hvorfor havde jeg ikke tidligere jaget ham bort? Jeg spurgte ham da: 'Har du dit pas med dig, Emelej?'

Så satte jeg mig ned, herre, og overvejede. Vil han bringe mig megen forstyrrelse eller vil han ikke? Spise og drikke må han da. Et stykke brød om morgenen – for at det skal glide bedre, køber jeg løg til; om aftenen ligeledes løg tillige med noget tyndt øl og brød. Og kommer jeg en gang til lidt kålsuppe, er vi begge fyldte helt op til halsen. Jeg for min part spiser ikke meget, og en drukkenbolt, det er jo velkendt, spiser næsten intet – når han kun får sin snaps. Med drikken vil det ganske vist blive strengt nok … Når jeg tænker over det, herre, tror jeg ikke, at jeg nogensinde kunne være blevet glad, hvis Emelej var blevet borte. Jeg besluttede mig nemlig til at blive hans velgører. – jeg ville bevare ham fra undergang, vænne ham af med at drikke. 'Vent kun, Emeljanuska,' sagde jeg, 'du skal blive, men hold dig ordentlig, adlyd kommandoen!'

Jeg tænkte endvidere ved mig selv, at jeg ville vænne ham til arbejde, men ikke pludseligt. Foreløbig måtte han intet bestille. Senere vil jeg se at finde et eller andet anlæg hos ham. Jeg begyndte da ganske forsigtigt at iagttage ham. Jeg så, at han var et stakkels fortvivlet menneske. Først gav jeg ham gode ord. "Emeljan Iljitch," sagde jeg til ham, "se på dig selv og tænk på, hvem du er. Nu har du tumlet nok omkring. Se en gang, du går klædt i pjalter."

Han sad og hørte på mig med nedslagne øjne. Hvad mener De, herre, det var gået så vidt med ham, at han endog havde drukket sproget op, han kunne ikke tale et fornuftigt ord. Talte jeg til ham om agurker, så svarede han om bønner. Han hørte længe på mig, så sukkede han dybt.

'Hvad sukker du så bedrøvet for, Emeljan Iljitch?'

'Det er så underligt, Astafij Ivanovitch ... jeg vil fortælle Dem ... tænk Dem, to kvinder sloges på åben gade ... af uforsigtighed, siger jeg Dem, har den ene væltet dens andens kurv, som var fyldt med tranebær.'

'Hvad mærkeligt er der ved det?'

'Ja, hun væltede kurven med vilje, og hun trampede forsætligt på bærrene med fødderne ...'

'Hvad så mere, Emeljan Iljitch?'

'Så ikke mere, Astafij Ivanovitch, jeg fortæller det bare, som det var.'

'Jeg tror, du må have drukket dig fra forstanden, Emelej.

'Så var der i Gorochovaja – nej, det var i Sadovaja – at en herre lod en rubelseddel eller en trerubelseddel falde på fortovet. En bonde så den. Det er min lykke, sagde han. Nej, det er *min* lykke, jeg har set den før dig, sagde en anden bonde.'

'Nå, Emeljan Iljitch?'

'Bønderne sloges, Astafij Ivanovitch. Der kom en betjent, han tog sedlen op, gav den til herren og truede med at ville arrestere bønderne.'

'Hvad mærkeligt er der ved det, Emeljanuska?'

'Folk lo ...'

'Ak, Emeljanuska, du har solgt din sjæl for en kobbermønt. Men ved du, hvad jeg vil sige dig, Emeljan Iljitch?'

'Nej, hvad, Astafij Ivanovitch?'

'Du skulle prøve på at arbejde. For hundrede gang siger jeg til dig: Hav medlidenhed med dig selv.'

'Hvad kan jeg gøre, Astafij Ivanovitch? Intet menneske vil have mig.'

'Hvorfor har man jaget dig af din tjeneste, Emeljan, du fordrukne menneske?'

'Hvad jeg ville sige ... Vlasz, værtshusholderen, har man i dag kaldt til politiet.'

'Hvorfor har man vel gjort det, Emeljanuska?'

'Det ved jeg ikke, Astafij Ivanovitch. Sandsynligvis var det nødvendigt, og derfor gjorde man det.'

'Du er et fortabt menneske, Emeljanuska!'

Hvad var der egentlig at gøre med et sådant menneske, herre? Snu var han jo, fyren. Mens jeg sad der og ærgrede mig, blev det ham kedeligt – han tog sin kappe og listede sig stille ud af døren – pokker ved hvorhen. Han bumlede hele dagen og kom sprøjtefuld hjem om aftenen. Hvem der havde givet ham penge eller drikke, ved Gud alene; jeg var aldeles uskyldig.

'Nej, Emeljan Iljitch, sådan kan det ikke blive ved at gå. Lad drikkeriet fare, hører du? Kommer du endnu en gang fuld hjem,

så kan du sove på trappen, jeg lukker dig ikke ind.'

To dage holdt han ud, den tredje dag forsvandt han igen. Jeg ventede og ventede, men han kom ikke. Ærligt talt blev jeg bange, og det gjorde mig ondt for ham. Hvor mon han er, den elendige? Til sidst vil han gå helt tabt, du min skaber, min herre og fader! Natten brød frem. Han kom ikke. Om morgenen så jag, at han havde sovet i forstuen – med hovedet på tærsklen lå han der, aldeles stiv af kulde.

'Gud hjælpe dig, Emelej! Hvordan kommer du her?'

'For nylig var De ærgerlig på mig, Astafij Ivanovitch, og truede mig med at lade mig sove på gulvet i forstuen; derfor har jeg lagt mig her.'

'Ved du ikke noget bedre at tage dig for, Emeljanuska, end at ligge og passe på trappen derude?'

'Men hvad skal jeg gøre, Astafij Ivanovitch?'

Ærgrelsen kogte i mig. 'Du fortabte sjæl,' råbte jeg, 'du kunne dog i det mindste lære skrædderkunsten. Se en gang på din egen kappe – ikke nok med, at den er fuld af huller, du fejer også trappen med den. Tag en nål og stop hullerne, som anstændigheden fordrer det!'

Hvad tror De nu, han gjorde, herre? Han tog en nål. Jeg sagde det egentlig for spøg, men han blev bange og begyndte, så hurtigt han kunne, at tage tøjet af. Det ville slet ikke gå med at få tråd i nålen. Det var også begribeligt – hans øjne var røde, og hænderne rystede. Han stak ved siden af, vædede tråden, drejede den mellem fingrene – nej, tråden ville under ingen omstændigheder ind. Han smed den fra sig og så ufravendt på mig.

'Nå, – Gud være med dig, Emelej. Hold dig nu bare rolig, gør intet ondt, lig ikke på trappen om natten, og beskæm mig nu ikke mere.'

'Jeg ved jo, at jeg er en drukkenbolt, som ikke duer til noget, og som ærgrer Dem, min velgører.'

Hvor hans blålige læber nu pludselig skælvede. En tåre faldt ned på den blege kind og rullede videre på den skæggede hage, og snart fløð han helt hen i tårer. Å, du kære Gud! Det var mig, som om en kniv blev jaget mig i hjertet. Å, du blødhjertede menneske! Nu, tænkte jeg, siger jeg mig løs fra dig, Emelej.

Hvad er der nu mere at fortælle, herre? Sagen er ikke mange ord værd. De, herre, ville f.eks. ikke give to lumpne kopek for den – men jeg ville give meget, hvis jeg havde – ja, meget, for at gøre det hele usket. Jeg havde et par blå, vide skipperbukser, gid pokker havde dem. En godsejer, der var kommet hertil, havde bestilt dem hos mig, men nægtet at tage dem, fordi de var for snævre, sagde han. Så beholdt jeg dem. Det var gode bukser. På kludetorvet kunne jeg have fået fem rubler for de bukser, – ja, jeg kunne. Hvis ikke kunne jeg have syet to par almindelige bukser af dem, og så kunne jeg endda have fået en stump til en vest. Enhver søger sin fordel. Emeljanuska havde nu en slem tid, det er vist og sandt. En dag drikker han ikke, den anden dag heller ikke, og heller ikke den tredje dag tager han noget berusende i sin mund. Han så så forknyt og elendig ud, at det ordentlig gjorde én ondt for ham. 'Nå,' tænkte jeg, 'du har vel ingen kontanter, eller er du måske kommet på den rette vej. Har du måske givet efter for fornuften og sagt *Basta*?

Snart kom der en stor helligdag. Jeg gik til aftenmesse. Da jeg kom tilbage, sad Emelej ved vinduet og var så propfuld, at han bogstavelig talt sad og ravede. Jeg gik hen til min kuffert for at søge noget ... og – bukserne var der ikke. Jeg gennemrodede alt og løb i min ærgrelse hen til den gamle og begik den synd at beskylde hende for at have taget dem.

'Hvad skulle jeg bruge dine bukser til?' spurgte den gamle. 'Skulle jeg måske gå med dem?'

'Hvem har været herinde, mens jeg har været borte?'

'Ingen har været her, jeg har siddet her alene. Emeljan Iljitch var gået ud, men han kom igen. Der sidder han. Spørg ham.'

'Har du for at tilfredsstille dine lyster taget mine nye bukser – dem, som var syet til godsejeren, du ved, Emelej?'

'Nej, Astafij Ivanovitch, dem har jeg virkelig ikke taget. Det kunne aldrig falde mig ind!'

Atter begyndte jeg at søge, jeg søgte, søgte – nej. Emelej sad og ravede. Jeg sad på min kuffert overfor ham. Mit hjerte brændte i brystet, og blodet steg mig til hovedet. Emelej sad også hele tiden og skævede til mig.

'Nej, Astafij Ivanovitch,' sagde han, 'Deres bukser har jeg ... tænker De måske, at ... men jeg har ikke taget dem.'

'Nå, Emeljan Iljitch, så er de vel gået væk af sig selv?'

'Det er muligt, Astafij Ivanovitch, at de selv ...'

Da jeg nu havde hørt på ham lidt, stod jeg op, nærmede mig vinduet, tændte lys og satte mig til arbejdet. Jeg syede en vest for den embedsmand, der boede lige oppe oven over os. Det brændte og nagede i mit indre. Jeg havde sandt at sige været lettere til mode, hvis jeg kastet hele min garderobe på ilden. Emelej syntes at føle min ærgrelse. Ligesom fuglen mærker

uvejret, der er under opmarch, således mærker også mennesket, der har gjort noget ondt, når straffen begynder at nærme sig.

'De ved endnu ikke, Astafij Ivanovitch,' begyndte han med dirrende stemme, 'at Antip Prochoritch, feltskæren, har giftet sig med enken efter kusken, som døde for nylig.'

Da jeg så på ham, sikkert med et temmelig vredt blik, forstod Emeljan mig. Han rejste sig, gik hen til sengen og begyndte at rode i den. Længe stod han der og mumlede flere gange imens: 'Hvor kan dog de skælme monstro være krøbet hen ...?'

Jeg var nysgerrig efter at erfare, hvad der nu ville komme. Han krøb på hænderne under min seng. Jeg kunne ikke længere holde det ud.

'Hvad roder du omkring efter på knæene, Emeljan Iljitch?'

'Jeg søger efter bukserne, Astafij Ivanovitch.'

'Hvorfor vil De, min herre' (det var nu bare af ærgrelse, at jeg kaldte ham *herre*) 'hvorfor vil De ligge og gnide Deres knæ itu for sådan at stakkels fattigt menneskes skyld?'

'Måske lader de sig dog finde, når man søger ordentligt, Astafij Ivanovitch.'

'Har du ikke ganske simpelt stjålet dem, belønnet mig for mine velgerninger som en rigtig pjalt?'

Det sagde jeg ham lige ud, fordi det ærgrede mig, at han sådan lå og krøb på knæ for mig.

'Nej, Astafij Ivanovitch.'

Længe blev han liggende under sengen. Endelig kom han ud, hvid som et lagen. Han rejste sig op og satte sig ved siden af mig ved vinduet. Således sad han vel i ti minutter.

'Nej, Astafij Ivanovitch,' begyndte han atter og sprang op, 'Deres bukser har jeg ikke taget.' Der gik som en gysen gennem hele hans legeme. Med sine rystende fingre bankede han sig for brystet, og hans stemme skælvede så angstfuld, at jeg selv blev bange og sad som vokset fast til min plads.

'Så tilgiv mig, Emeljan Iljitch, at jeg dumme menneske uretfærdigt har beskyldt dig for tyveri. Lad bukserne være borte, vi vil nok hjælpe os uden dem – vi har jo hænder, Gud være lovet, og behøver ikke at stjæle. Skulle vi lide nød, behøver vi ikke at tigge os frem hos fremmede, vi kan selv fortjene vort brød.'

Roligt havde Emelej hørt på mig; da jeg holdt inde, satte han sig atter. Således sad han hele aftenen og rørte sig ikke. Da jeg gik til sengs, sad han endnu på samme sted og om morgenen så jeg ham ligge på det bare gulv, – sammenkrøbet i sin kappe. Han følte sig så ydmyget, at han ikke en gang vovede at lægge sig i sengen. Siden den tid, herre, kunne jeg ikke mere holde af ham. Jeg afskyede ham. Jeg var til mode, som om min kødelige søn havde bestjålet mig, tilføjet mig en blodig fornærmelse. Og Emelej, herre, drak i to uger uden ophold, drak til raseri – om morgenen gik han ud, sent om aftenen kom han tilbage, og ikke et ord hørte jeg af ham i de uger. Han har naturligvis haft samvittighedsnag og helt villet ødelægge sig selv. Efter de ti dages forløb blev han hjemme og satte sig ved vinduet. Der sad han og tav i tre dage. Pludselig så jeg, at mennesket græd – å, hvor han græd! Det var tungt at se, hvorledes et voksent menneske, og oven i købet et gammelt menneske som Emelej, græd af bedrøvelse.

'Hvad er der i vejen med dig, Emelej?' spurgte jeg. Da jeg talte til ham, fo'r han meget heftigt sammen.

For første gang i denne tid henvendte jeg mig til ham. 'Gud være med dig, Emelej, hvorfor sidder du så bedrøvet?'

'Jeg vil udrette et eller andet arbejde, Astafij Ivanovitch.'

'Hvilket arbejde, Emeljan Iljitch?'

'Jeg har allerede bedt Fedosej Ivanovitch. Det er ikke ret af mig at ligge Dem til byrde, Astafij Ivanovitch. Får jeg arbejde, så giver jeg Dem alt tilbage, – betaler Dem også for kosten, jeg har fortæret.'

'Ti stille, Emelej, ti stille. Har der været noget, som ikke har været rigtigt, så er det for længst glemt, det vil vi ikke tale mere om.'

'Måske tror De endnu, Astafij Ivanovitch ... men Deres bukser har jeg ikke taget.'

'Nå ja, Gud være med dig da, Emeljanuska.'

'Jeg kan ikke mere bo hos Dem ... De må virkelig have mig undskyldt, Astafij Ivanovitch.'

'Men hvem jager dig bort? – Jeg gør det ikke.'

'Det passer sig ikke, at jeg således lever hos Dem, jeg vil hellere gå. De er ikke mere imod mig, som De før har været,' sagde han og hylede videre.

'Hvordan det? Du vil jo omkomme som et lille ufornuftigt barn, Emelej.'

'Når De nu går bort, lukker De Deres skuffe – jeg ser det og græder. Lad mig gå, Astafij Ivanovitch, og tilgiv mig enhver krænkelse, som jeg må have tilføjet Dem under vort samkvem her i dette hus.'

Hvad tror De nu, herre? Emelej gik. Jeg ventede en dag, om han ikke skulle komme tilbage – nej! Den næste dag heller ikke. Heller ikke den tredje. Jeg blev betaget af angst. Jeg drak ikke, jeg spiste ikke, og jeg kunne heller ikke sove. Mennesket havde virkelig fuldstændig afvæbnet mig. Den fjerde dag gik jeg ud og gennemstøvede alle værtshuse. Nej! Emeljanuska var borte. 'Døddrukken er han vel tumlet hen til et gærde og ligger nu der som et råddent stykke træ,' tænkte jeg. Hverken levende eller død gik jeg hjem. Næste dag gik jeg atter ud og forbandede mig selv, fordi jeg havde tilladt det stakkels menneske at gå bort. Men den femte dag – det var en helligdag – lige i morgengryet knirkede døren, og Emelej kom ind. Han var aldeles blåfrossen, og håret var smudsigt, som om han havde sovet ude på gaden. Han satte sig på min kuffert, tog kappen af og så hen på mig. Jeg var vel sjæleglad – men dog, herre, når jeg havde begået en så umenneskelig synd, jeg sværger det ved Gud, hellere havde jeg kreperet på gaden som en hund, – men tilbage kom jeg ikke! Men Emelej kom tilbage. Bittert er det selvfølgeligt at se sine medmennesker i en sådan stilling – og derfor plejede og kærtegnede jeg ham også og forsøgte at trøste ham.

'Emeljanuska,' sagde jeg til ham, 'jeg er glad ved, at du er vendt tilbage. Hvis du var kommet noget senere, havde jeg også i dag søgt efter dig i byens værtshuse. Har du fået noget at spise?'

'Jeg har spist, Astafij Ivanovitch.'

'Har du nu også virkelig spist? Her, brorlil, er nogen kålsuppe fra i går, kogt på kød, ikke fastespise. Og der har du grønne løg og brød. Spis, Emelej, det vil gavne og styrke din sundhed.'

Det viste sig nu, at han havde en sådan appetit, at han vist ikke havde spist i de sidste tre dage. Det var altså sult, som atter havde drevet ham til mig. Jeg blev så underlig til mode ved at se på ham. På grund af helligdagen gik jeg hen i en butik for at hente en snaps.

'Her, Emeljan Iljitch,' sagde jeg, 'vil vi drikke en snaps til ære for festdagen. Vil du drikke? Det er rigtig godt for din sundhed, du.'

Begærligt strakte han hånden ud og havde næsten berørt glasset, – så holdt han stille. Efter en lille pause ville han dog bringe det til munden, men hans hænder rystede således, at han spildte af brændevinen. Nu førte han det tæt til læberne, men satte det straks igen på bordet.

'Nå, Emeljanuska?'

'Nej, jeg vil … jeg vil ikke drikke mere, Astafij Ivanovitch.'

'Du vil måske slet ikke drikke mere? Eller vil du kun faste i aften?'

Han stirrede hen for sig og støttede hovedet i hånden.

'Hvad er der i vejen med dig? Er du syg, Emelej?'

'Ja, jeg føler mig ikke rigtig vel, Astafij Ivanovitch.'

Jeg bragte ham til sengs. Hans hoved brændte og feberen rystede ham. Jeg plejede ham. Om natten blev det værre. Så blandede jeg ham en *tjurja* Note 3). 'Spis, Emelej, det vil nok styrke dig og gøre dig godt.'

Han rystede på hovedet. 'Nej,' sagde han, 'jeg vil heller ikke spise noget til middag i dag, Astafij Ivanovitch.'

Jeg gav ham te. Jeg havde rigtig sat den gamle i bevægelse Det blev ikke bedre. Det vil vist blive slemt nok, tænkte jeg. Den tredje morgen gik jeg til lægen; jeg havde en bekendt, en

mediciner, som hed Kostopravov. Da jeg tjente hos Bossomagins, lærte vi hinanden at kende. Han har en gang behandlet mig. Han kom altså, så på den syge og sagde til mig: 'Det er slemt. Det var slet ikke nødvendigt at sende bud efter mig. Et pulver kan man jo dog give ham.'

Men jeg gav ham ikke pulveret. Jeg troede, at lægen havde forordnet ham det af uvilje. Imidlertid var den femte dag kommet. Emelej lå for døden. Jeg sad med mit arbejde ved vinduet. Den gamle holdt ovnen varm. Vi tav alle. Det var mig, som om jeg skulle i færd med at begrave min egen kødelige søn. Jeg så lige fra morgenstunden af, at han lå og så på mig og ville sige mig noget – men han vovede det ikke. Der var en sådan jammer at læse i hans øjne, og han vedblev at lade sit blik hænge ved mig. Men da han lagde mærke til, at jeg så på ham, sænkede han øjnene og lod som intet.

'Astafij Ivanovitch ...'

'Ja, hvad vil du mig, Emeljanuska?' spurgte jeg.

'Hvis De bringer min kappe på kludetorvet – hvor meget kunne De vel så få for den?'

'For kappen?'

'Ja.'

'Din gamle, hullede kappe?'

'Ja vel, ja!'

'Så nøje kan jeg ikke sige det, Emelej Iljitch, måske kan du få den betalt med en tre rubler.' – Men, sagde jeg til mig selv, man vil le ad dig, når du kommer med sådan en tingest. Jeg havde kun sagt det til ham som en trøst.

'Tre rubler, det tænkte jeg også. Det er jo en klædeskappe. Hvorfor skulle man ikke tage tre rubler, når de tilbyder sig.'

'Vil du sælge den, må du ubetinget forlange tre rubler.'

Efter en pause sagde han: 'Sælg den. Når jeg er død, kan jeg godt undvære kappen. Det er en værdifuld ting, Astafij Ivanovitch! Den kan komme Dem til god nytte.'

Dødsangsten greb ham nu allerede. Vi tav alle.

Således forløb vel en time. Vore blikke mødtes – han sænkede øjnene.

'Vil du ikke have noget vand, Emeljan Iljitch?'

'Jo tak.'

Jeg gav ham noget at drikke.

'Tak, Astafij Ivanovitch.'

'Trænger du endnu til nogen ting, Emeljanuska?'

'Nej, men jeg har ...'

'Hvad?'

'Bukserne ... som ... jeg tog dem jo ... den gang ... Astafij Ivanov...'

'Gud vil tilgive dig, Emeljanuska. Din stakkel, dø i fred.' Min ånde standsede, og tårerne løb mig ud af øjnene. Således sad jeg et øjeblik bortvendt fra den døende.

'Astafij Ivanovitch ...'

Emelej ville sige noget. Han forsøgte at rejse sig op og bevægede læberne. Pludselig blev han mørkerød i ansigtet. ... han så så underligt på mig ... og nu blegnede han ... blegnede endnu mere ... i et øjeblik havde han tabt al sin kraft ... han kastede hovedet tilbage ... åndede endnu en gang ud ... og gav sin sjæl i Guds hånd."

Note 3:

Tjurja: En blanding af tyndt øl, solsikkeolie, grønne løg (forårsløg eller skalotter), salt og rugbrødsstykker.

Den fremmede dame og manden under sengen

1

"Vil De være så god, min herre, tør jeg bede Dem?"

Den tiltalte fo'r sammen og så temmelig forskrækket på den herre i zobelpels, der således uden videre havde tiltalt ham på gaden klokken 8 om aftenen. Det er jo en bekendt sag, at såfremt en herre tiltaler en anden ham fuldstændig ubekendt herre på St. Petersborgs gader, bliver denne herre absolut forskrækket.

Den spadserende herre fo'r altså sammen og blev en smule forskrækket.

"Undskyld, at jeg gør Dem ulejlighed," sagde herren i zobelpelsen, "men jeg ... jeg ved virkelig ikke ... De undskylder nok. Som De ser, er jeg noget forstyrret ..."

Først nu bemærkede den yngre herre, at herren i pelsen virkelig så noget forstyrret ud. Hans runde ansigt var temmelig blegt, hans stemme skælvede, hans tanker var ganske forvirrede, og det var med besvær, at han fik sagt, hvad han ville. Man kunne se på ham, hvilken frygtelig overvindelse det var ham at henvende sig med en bøn til en person, der måske var af lavere rang og stilling end han, – hvor svært det faldt ham overhovedet at være nødt til at rette en bøn til nogen. Desuden måtte bønnen selv dreje sig om en eller anden uanstændighed eller en eller anden uhæderlig sag, i hvert tilfælde om en mærkelig bøn for en mand, der har en værdifuld pels, en så værdig, fejlfri, mørkegrøn kjole og sådanne værdifulde

smykker, som kom til syne under kjolen. Åbenbart gjorde alt dette ham selv urolig, så at han, ganske forstyrret, som han var, til sidst ikke kunne udholde det mere og besluttede at undertrykke sin ophidselse og at redde sig ud af situationen, som han selv havde skabt, på en nogenlunde anstændig måde.

"Undskyld, men jeg er lidt ude af mig selv: De kender mig jo ikke ... undskyld, at jeg har forstyrret Dem. Jeg har betænkt mig igen."

Derpå tog han høfligt sin hat af og gik videre.

"Å, det har ikke noget at sige."

Den lille herre forsvandt i mørket, og den unge herre blev stående ganske forbavset.

"Hvad mon det var for en særling!" tænkte den unge mand. Han forundrede sig, som rimeligt var, en smule, men så fortog forbavselsen sig lidt efter lidt, og han begyndte atter at tænke på sine egne anliggender. Han begyndte at gå frem og tilbage og så stadigvæk efter døren til et hus med mange etager. Det begyndte at blive tåget, og dette tilfredsstillede den unge mand noget; for i tågen vakte hans spadseren frem og tilbage mindre opsigt, den kunne i det højeste kun vække opmærksomheden hos en eller anden droskekusk, der havde stået hele dagen ørkesløs på samme sted.

"Undskyld ..."

Han fo'r atter sammen. Herren i pelsen stod nemlig igen foran ham.

"Undskyld, at jeg allerede igen ..." begyndte han, "men De, De ... er sikkert et ædelt menneske! Behandl mig ikke som en hvilken som helst person på en ligegyldig måde ... jeg løber for øvrigt sur i det, nej ... men trænge ind på Dem, nej. For Dem,

min herre, ser De et menneske, der resigneret beder om hjælp ..."

"Såfremt jeg kan ... Hvormed kan jeg være Dem til tjeneste?"

"De tænker naturligvis, at jeg vil bede Dem om penge," sagde den hemmelighedsfulde herre. Hans mund fortrak sig, han lo hysterisk og blev bleg.

"Nej! men jeg ..."

"Nej, jeg ser godt, at jeg er Dem til besvær! Undskyld, men jeg kan ikke bære det. Ser De, jeg er ganske forstyrret, næsten til vanvid, og tror De ikke ..."

"Å, kom nu til sagen!" svarede den unge mand og nikkede opmuntrende og tillige utålmodigt med hovedet.

"Nå, sådan forholder det sig; De anmoder mig om at gå til sagen, min unge mand, som om jeg var en eller anden skødesløs laban. Jeg er jo ganske forstyrret. Hvorledes forekommer jeg Dem nu at være i min fornedrelse, sig De det kun ganske åbent og ærligt."

Den unge mand blev forlegen og tav.

"Tør jeg spørge Dem lige ud: har De ikke set en dame? Det er hele min bøn," sagde herren i zobelpelsen meget bestemt.

"En dame?"

"Javel, en dame."

"Jeg har ... men, da der er gået så mange forbi ..."

"Nå ja," svarede den hemmelighedsfulde mand med en bitter latter. "Jeg er forvirret, undskyld, jeg ville spørge Dem om noget andet. Jeg ville spørge, om De ikke har set en dame i ræveskindspels, med mørk fløjlshue og sort slør?"

"Nej, jeg har ikke set sådan en dame ... Det tror jeg i hvert tilfælde ikke."

"Så, ja, så beder jeg Dem undskylde."

Den unge mand ville svare, men herren i pelsen forsvandt igen og lod sin tålmodige tilhører blive tilbage, atter ganske forbavset.

"Gid pokker havde ham!" tænkte den unge herre synligt forstemt.

Han slog ærgerlig sin bæverskindskrave op og begyndte igen forsigtigt at spadsere frem og tilbage på fortovet foran huset. Han var rasende.

"Hvorfor kommer hun da ikke?" tænkte han. "Den er straks 8."

Der var et tårnur, der slog 8.

"Å! ... Så skulle da pokker også stå i Dem."

"Undskyld."

"Ja, De må også undskylde mig, at jeg sådan tiltalte ... Men De løb så hurtigt imod mig, at jeg blev meget forskrækket," undskyldte den unge herre samtidig med, at han rynkede panden.

"Jeg henvender mig atter til Dem. Jeg må forekomme Dem at være et meget uroligt og mærkeligt menneske."

"Jeg må bede Dem om at udelade alle overflødige talemåder; skynd Dem at sige, hvad det er, De vil. Jeg ved endnu ikke, hvad det er, De ...?"

"De skal skynde Dem. Ser De ... Jeg skal fortælle Dem det hele uden omsvøb. Det er der jo ikke noget at sige til. Omstændighederne bringer ofte folk af meget forskellige karakterer sammen ... Men jeg ser nu, at De er utålmodig, min herre ... Altså ... for øvrigt, jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Jeg leder efter en dame, jeg har nu besluttet at sige det hele. Jeg skal

nemlig have at vide, hvor den dame er gået hen. Hvem denne dame er ... jeg tror ikke, De behøver at kende hendes navn, unge mand."

"Nå, ja, videre."

"Videre! I den tone til mig ...! De må undskylde, ... men jeg har måske stødt Dem ved, at jeg kaldte Dem for unge mand, men jeg tænkte aldrig ... Kort sagt, hvis De vil bevise mig den store tjeneste, at ... en dame ... det vil sige, jeg ville have sagt, en anstændig frue, af udmærket familie, af min bekendtskabskreds, – jeg er blevet anmodet ..., jeg selv, forstår De, har ingen familie ..."

"Så."

"Sæt Dem i mit sted, unge mand; (å, nu igen! De må undskylde, at jeg kalder Dem stadigvæk for unge mand). Ethvert øjeblik er kostbart ... Forestil Dem nu denne dame ... Men kan De ikke først sige mig, hvem der egentlig bor i dette hus?"

"Ja ... der bor mange folk."

"Så ... Ja, det vil sige, De har jo fuldkommen ret," svarede herren i pelsen og lo sagte ligesom for at redde anstanden. "Jeg kan mærke, at jeg er noget forvirret ... Men, hvorfor svarer De mig på den måde? De hører jo, at jeg tilstår, at jeg er noget forvirret, og hvis De er ironisk, så har De længe nok nydt min fornedrelse. Jeg mener, en dame af fint navn, det vil sige, af let indhold, – nu må De atter undskylde, jeg er helt forvirret, – det var ligesom om, jeg talte om bøger! – bøger af let indhold. Man har jo regnet ud, at Paul de Kock er af let indhold, at al fordærvelse kommer af Paul de Kock. Da ..."

Den unge mand så på herren i pelsen med et medlidende blik. Han syntes virkelig at være fuldstændig forstyrret. Han tav nu stille, så på den anden med en fjollet latter og greb uden nogen særlig grund med skælvende hænder efter opslaget på den unge mands kappe.

"De spørger mig om, hvem der bor der?" spurgte den unge mand og gik et skridt tilbage.

"Ja, der bor jo mange folk, sagde De."

"Her ... Jeg ved, at her bor blandt andre Sofia Ostafievna," sagde den unge mand hviskende og medlidende.

"Nå ja, der ser De, der ser De! Kender De noget nærmere til hende, unge mand?"

"Nej, jeg forsikrer Dem, jeg kender ikke ... Jeg sluttede kun af Deres ophidsede ydre ..."

"Jeg har fået at vide af hendes kokkepige, at hun kommer her. Men De har ikke berørt hovedpunktet, det vil sige, hun kommer ikke hos Sofia Ostafievna ... Hun kender hende ikke ..."

"Ikke? Så må De undskylde."

"De har åbenbart ikke den mindste interesse for hele sagen, unge mand," råbte den mærkelige herre med bitter ironi.

"Hør nu," sagde den unge mand tøvende, "jeg kender jo egentlig ikke grunden til Deres ophidselse, men De er sikkert blevet bedraget, er det ikke således? Sig De det kun lige ud."

Den unge herre lo opmuntrende.

"Vi må i hvert fald forstå hinanden," tilføjede han, og han forsøgte at gøre en let bøjning overfor den ældre herre.

"De har truffet det, men ... jeg tilstår åbent ... det er således ... men det sker jo snart for alle ... Jeg er dybt rørt over Deres deltagelse, De må tilgive det, blandt unge mennesker ... Jeg er

vel ikke ung mere, men De ved, vanen, livet blandt unge mennesker, man ved jo blandt ungdommen ..."

"Nå ja, man ved, og man ved! Hvad kan jeg imidlertid hjælpe Dem med?"

"Ja ... De må dog tilstå: et besøg hos Sofia Ostafievna! ... For øvrigt ved jeg jo ikke bestemt, hvor denne dame er gået hen. Jeg ved kun, at hun opholder sig i dette hus. Men da jeg så Dem gå sådan frem og tilbage, – jeg selv gik ovre på den anden side, – så tænkte jeg ... Hør nu, jeg venter på denne dame ... Jeg ved, at hun er der, – jeg vil træffe hende og gøre hende klar på, hvor uanstændigt og nederdrægtigt ... Kort sagt, De forstår mig ...?"

"Hm! Og hvad så?"

"Jeg gør det ikke for min egen skyld. Tror De det måske ikke ... Det er en mig uvedkommende frue. Manden venter nede ved Voznesenskybroen. Han vil overraske hende, men mangler mod; – han tror alligevel ikke .... Således er nu en gang ægtemændene ..." (Her forsøgte herren i zobelpelsen at le). "Jeg er hans ven. De må kunne forstå, at jeg, der er en mand, der fortjener en vis agtelse, jeg kan ikke være det, som De anser mig for at være."

"Naturligvis."

"Netop! Jeg vil passe hende op, jeg har fået det hverv. Å, den ulykkelige ægtemand. Jeg ved imidlertid, at hun er en snu, ung dame, hun har altid Paul de Kock liggende under hovedpuden; jeg er overbevist om, at hun let kan smutte ubemærket forbi mig på en eller anden måde ... Kokkepigen har tilstået for mig, at fruen ville komme her hen. Næppe havde jeg hørt det, før jeg styrtede af sted som en gal. Jeg vil overraske hende, jeg har

allerede længe anet det; og det var derfor, at jeg bad Dem ... De kommer jo her ... De ... De ... ja, jeg ved ikke ..."

"Nå ja, hvad er det da, De vil?"

"Ja-a! ... Jeg har jo ikke den ære at kende Dem. Jeg vil ikke være nysgerrig efter at få at vide, hvem og hvorledes ... Men i hvert fald tillad mig at gøre Dem bekendt med mig og mine forhold, jeg er meget glad over tilfældet ...!"

Den urolige herre trykkede den unge mand varmt i hånden.

"Det skulle jeg jo have begyndt med," fortsatte han, "men jeg har helt glemt skik og brug."

Herren i pelsen kunne ikke stå roligt, mens han talte. Han så sig uroligt om til alle sider, trippede frem og tilbage og greb stadigvæk, ligesom han var beruset, efter den unge mand.

"Ser De," fortsatte han, "jeg vil henvende mig ganske venskabeligt til Dem ... Undskyld min dristighed ... Jeg vil bede Dem om at gå om i den gade, hvor bagtrappen er. Jeg selv vil samtidig stille mig ved hovedtrappen, så kan hun ikke undgå os. Jeg er nemlig bange for, at hun kan undgå mig, hvis jeg er alene, og hun må ikke undgå mig. Når De ser hende, da standser De hende og kalder på ... Men jeg må jo være gal! Først nu ser jeg, hvor dumt og upassende mit forslag er."

"Men hvorfor dog det?"

"Undskyld mig ikke. Jeg er forstyrret, forvirret, som jeg aldrig har været det før. Som om jeg stod for retten som anklaget. Jeg vil endog tilstå for Dem, – jeg vil være ærlig og åben overfor Dem, unge mand. Jeg anså Dem straks for at være hendes elsker."

"Det vil sige, at De gerne vil vide, hvad jeg tager mig for her?"

"De ædle menneske – min herre, det være langt fra, at jeg tror, at De er det. Jeg vil ikke en gang i tankerne beskylde Dem for det … men giv mig Deres æresord på, at De ikke har noget elskovsforhold med nogen dame."

"Vel, jeg giver Dem mit æresord på, at selv om jeg står i forhold til en kvinde, så er det ikke Deres frue. Ellers stod jeg da ikke her på gaden, men var naturligvis sammen med hende."

"Min kone? Hvem har talt om min kone? Jeg er ungkarl, – det vil sige, jeg har selv et elskovsforhold …"

"De talte om ægtemanden … på Voznesenskybroen …"

"Ja, naturligvis, men jeg har jo lovet ham det; men der er også andre bånd. Og De må dog tilstå, unge mand, en lovlig stor lethed i karakteren, det vil sige …"

"Ja vel, det er godt!"

"Det vil sige, jeg er ikke hendes ægtemand …"

"Ja, det er meget godt alt sammen. Men jeg siger Dem det ligeud, at når jeg nu beroliger Dem, så er det for at berolige mig selv med det, og derfor er jeg så åbenhjertig mod Dem. De har gjort mig ked af det, og De forstyrrer mig. Jeg lover, at jeg nok skal kalde på Dem. Jeg vil nu alvorligt bede Dem om at forlade mig og gå Deres vej. Jeg venter jo netop også på nogen."

"Undskyld, undskyld, jeg går, jeg tager hensyn til Deres hjertes lidenskabelige utålmodighed. Jeg forstår det, unge mand. Jeg forstår Dem så godt."

"Å, det er godt."

"På gensyn! … For øvrigt, De må tilgive mig, unge mand, jeg må endnu en gang … Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal få det sagt … Giv mig endnu en gang Deres æresord på, at De ikke er hendes elsker."

"Å, begynder De nu igen."

"Kun et spørgsmål endnu: kender De hendes mands navn, … det vil sige den mands navn, hvis frue De står i forhold til?"

"Naturligvis ved jeg det. Det er ikke Deres navn. Er vi så færdige?"

"Hvorfra ved De mit navn?"

"Hør nu en gang, går De snart? Spild ikke tiden, hun kan jo nu smutte bort lige så meget, hun vil. Hvad vil De så gøre? Deres dame bærer en ræveskindspels og en hue, og min dame derimod en ternet kåbe og en lyseblå fløjlshat … nå, er der så mere, De vil vide? Hvad er der nu?"

"En lyseblå fløjlshat! Hun har netop en ternet kåbe og en lyseblå hat," råbte det påtrængende menneske og kom straks tilbage igen.

"Så for pokker! Nå, det er jo noget, der kan ske … Hvad er det for øvrigt for noget, jeg siger! Hun kommer slet ikke herhen."

"Hvor er hun da, Deres dame?"

"Hvorfor vil De vide det? Hvad kommer det Dem ved?"

"Jeg må tilstå, jeg tror stadigvæk endnu …"

"For fanden! De har jo ikke skam i livet. Damen har bekendte her i huset, på tredje sal, ud til gaden. Er der mere, De vil vide? Skal jeg også sige Dem navnet på den familie?"

"Å Gud! Jeg har også bekendte på tredje sal til gaden … En general …"

"En general?!"

"En general. Jeg vil sige Dem det for min egen skyld, men den general er … det er general Polovitzyn."

"Det er også! Nej, det er ikke ham. (For pokker da også!)"

"Ikke?"

"Nej."

De tav begge og så tvivlende på hinanden.

"Hvorfor ser De sådan på mig?" råbte den unge mand og rystede ærgerligt forbavselsen og betænkelighederne af sig.

Den ældre herre blev mere og mere urolig.

"Jeg, jeg, jeg må tilstå ..."

"Nej, nu må De undskylde, nu vil vi, hvis De tillader det, tale fornuftigt sammen. Det er en fælles – sag. Forklar mig nu ... Hvem er det, De har der?"

"Det vil sige, mine bekendte?"

"Ja, Deres bekendte."

"Ja, der kan De selv se, der kan De selv se! Jeg kan se på Deres øjne, at jeg har gættet det."

"Gid fanden havde Dem! For pokker da! Er De blind? Jeg står jo da her, jeg er da ikke hos hende for tiden. Nå? – det kan for øvrigt være mig det samme, om De vil tale eller ikke."

Den unge mand drejede sig et par gange rasende om på støvlehælen og slog ud med hånden.

"Der er ikke noget videre at fortælle, men da De er et ædelt menneske, vil jeg med Deres tilladelse fortælle Dem det hele: til at begynde med gik min kone herhen alene. Hun er i familie med generalens, og jeg var slet ikke mistroisk. I går møder jeg generalen, og han fortæller mig, at det er tre uger siden, at han flyttede derfra, og min ko... ja, det vil sige ikke min kone, men den anden mands kone (manden ved Voznesenskybroens), denne dame sagde, at hun endnu i forgårs havde besøgt dem her i denne lejlighed ... Og nu fortalte kokkepigen mig, at generalen havde lejet sin lejlighed ud til en ung mand, en vis Bobynizyn ..."

"Så for pokker."

"Min herre, jeg er fuld af angst og skræk."

"Ja, hvad fanden kommer det mig ved, at De er fuld af angst og skræk? Så, der var nogen, der smuttede forbi, der ..."

"Hvor? Hvor? De kan bare råbe: 'Ivan Andrejevitch', så kommer jeg straks ..."

"Det er godt. Gid pokker stod i det! Ivan Andrejevitch!"

"Her!" råbte Ivan Andrejevitch og kom ganske åndeløs tilbage. "Nå, hvad er der? Hvor?"

"Nej, det var ikke noget ... Jeg ville kun gerne vide ... hvad den dame hedder?"

"Glaf..."

"Glafira?"

"Nej. Ikke netop Glafira ... De må undskylde mig, jeg kan ikke sige Dem hendes navn."

Den ærværdige mand blev ved disse ord bleg som et lig.

"Ja, naturligvis ikke Glafira. Jeg ved jo selv, at hun ikke hedder Glafira, den anden hedder heller ikke Glafira. For øvrigt, hvem er hun sammen med?"

"Hvor?"

"Der ovre. Å, gid da osse ..." (Den unge mand kunne slet ikke stå stille af raseri).

"Nå, nu kan De selv se. Hvorfra vidste De, at hun hed Glafira?"

"Så, nu igen. Hvad De dog kan lave for historier! De sagde jo selv, at hun hed Glafira."

"Min herre, denne tone ..."

"For pokker, taler De endnu her om tone. Hvad vedkommer hun Dem, er hun måske gift med Dem?"

"Nej, jeg har jo sagt, at jeg er ugift. Men jeg ville dog ikke spidse en ærlig mand, der er i nød. En mand, der – jeg vil ikke sige – fortjener alles agtelse, men dog er et velopdragent menneske, jeg siger, jeg ville dog ikke stadigvæk spidse ham af med: For pokker. De siger jo hele tiden: For pokker!"

"Nå ja, endnu en gang for pokker! Der har De det, forstår De nu?"

"De er forblændet af vrede, jeg vil tie. Men Gud, hvad er det"?

"Hvor?"

Man hørte støj og latter. To unge, nydelige damer kom ned ad trapperne. De to herrer styrtede henimod dem.

"O Gud, hvem er det? Hvad vil De?"

"Hvad vedkommer det Dem?"

"Å, det er slet ikke dem."

"Nå, De søgte nogle andre? Kusk!"

"Hvorhen, frøken?"

"Til Pokrov. Sæt dig op, Annuschka, jeg kører dig hjem." Drosken kørte bort.

"Hvornår kommer de da?"

"Å Gud, dog! Skal vi ikke hellere gå op?"

"Hvorhen?"

"Op til Bobynizyn, naturligvis ..."

"Nej, det kan ikke lade sig gøre ..."

"Hvorfor ikke?"

"Jeg var naturligvis selv gået derop for længe siden. Men så ville hun sige noget helt andet, hun ... ville vende sagen helt om, jeg kender hende jo. Hun ville sikkert sige, at hun var kommet herhen i den hensigt at overraske mig med en eller anden; hun ville skyde skylden på mig."

"Og at vide, at hun måske er der oppe! De, derimod, jeg ved ikke, hvorfor går De ikke op til general ..."

"Men han er jo flyttet."

"Det er lige meget, forstår De? Hun er dog alligevel gået derhen, så gå De nu også derhen, kan De ikke forstå? De skal lade, som om De ikke vidste, at generalen var flyttet. De skal lade, som om De var kommet for at hente Deres frue, ja, og så videre."

"Ja, hvad?"

"Ja, De overrasker hende så på besøg hos Bobynizyn. For pokker, hvor De dog har ondt ved at forstå ..."

"Ja, men, hvad vedkommer det Dem, om jeg overrasker hende eller ikke? Ser De det?"

"Men kæreste ven, hvad nu? Begynder De nu forfra? Å, du min Gud! De blamerer Dem jo, løjerlige menneske, enfoldige menneske, som De er."

"Hvorfor har De så megen interesse for det? De vil gerne have at vide ..."

"Hvad er det nu, som jeg gerne vil have at vide? For pokker, hvorfor bryder jeg mig for resten om Dem. Jeg kan jo gå alene derop, gå De Deres vej, se De til, at De kan komme af sted, tag Dem i agt, løb Deres vej, nå, march!"

"Min herre, nu forglemmer De Dem næsten selv," råbte herren i zobelpelsen fortvivlet.

"Hvorledes det? Hvorfor forglemmer jeg mig selv?" sagde den unge herre tænderskærende og trådte rasende hen til herren i pelsen. "Nå, vil De nu sige, hvem jeg forglemmer mig selv overfor?" tordnede han med knyttede hænder.

"Men min herre, De må tillade ..."

"Hvem er De da egentlig, at jeg kan fornærme Dem? Hvad hedder De?"

"Jeg ved ikke, unge mand, hvortil … Hvorfor navnet? Jeg kan ikke sige Dem mit navn … Jeg går gerne med Dem. Kom nu, så bliver jeg ikke her tilbage, jeg er parat til alt … Men tro mig, jeg fortjener en høflig tiltale! Man skal aldrig tabe åndsnærværelsen, og selv om De også er i dårligt humør, – jeg gætter over hvad –, så må De alligevel tage Dem sammen … De er endnu en meget ung, ja, en meget ung mand."

"Og hvad glæde har jeg af, at De er en gammel mand? Det er ikke så mærkeligt. Se De nu bare til, at De kommer af sted, hvad driver De egentlig om her for?"

"Hvorfor er jeg nu en gammel mand? Jeg er dog ikke så gammel. Naturligvis i forhold til Dem, ja; men jeg driver ikke om …"

"Nå, ser man det! Men gå nu dog endelig …"

"Nej, som sagt, så går jeg hellere med Dem. De kan ikke forbyde mig det. Jeg har også interesser deroppe, jeg går med Dem …"

"Nå ja, ja, da, men sagte, ganske stille."

De gik nu begge ind i huset og op ad trappen, indtil de nåede tredje sal. Det var bælgmørkt.

"Holdt. Har De tændstikker?"

"Tændstikker? Hvorfor tændstikker?"

"Ryger De ikke?"

"Nå ja. Jeg – jeg har tændstikker. De er her, vent kun …"

Herren i zobelpelsen fik travlt.

"Uh ha! De fatter ikke hurtigt … Så for fanden! Jeg troede, at døren …"

"Dm – dm – dm – dm – dm ..."

"Dm – dm – dm ... Hvad råber De sådan op for? Hys!"

"Min herre, jeg bider min ærgrelse i mig ... De er en fræk person, er De ..."

En tændstik blev tændt.

"Ja. her er det. Der er en messingplade! Her står Bobynizyn. Kan De se: Bobynizyn?"

"Ja, jeg ser det, jeg ser det."

"Hys! Hvad, der er lukket?"

"Ja."

"Skal vi ringe på?"

"Ja, vi skal," svarede herren i pelsen.

"Vil De så ringe."

"Nej, hvorfor skal jeg. Begynd De. Ring De kun ..."

"De er bange."

"De kan selv være bange!"

"Hvad kommer det Dem ved!"

"Jeg fortryder næsten, at jeg har betroet Dem min hemmelighed, De ..."

"Jeg? Nå, hvad var det så jeg havde?"

"De har benyttet Dem af min forstyrrede sindstilstand. De så godt, at jeg var noget forstyrret."

"Å, jeg blæser på det! Det er kun til at le ad, ti nu stille med det."

"Hvorfor er De da nu her?"

"Ja, og hvorfor er De her?"

"Ja, det er en køn forklaring, en køn moral," bemærkede herren i pelsen oprørt.

"Hvorfor taler De om moral? Hvad har De at gøre med den?"

"Er det da ikke umoralsk?"

"Hvilket?"

"Efter Deres mening er enhver bedragen ægtemand en nathue."

"Er De da ægtemanden? Manden står jo nede på Voznesenskybroen. Hvad vil De? Hvorfor hænger De på hos mig?"

"Fordi det forekommer mig, at De netop er elskeren."

"Hør nu en gang: hvis De fortsætter på denne måde, så tvinger De mig til at tilstå, at netop De er en nathue. Det vil sige, ved De, hvem der er en nathue?"

"Nå, De vil dermed sige, at jeg er ægtemanden," sagde herren i pelsen og trak sig hurtigt tilbage, som om han havde fået en spand kogende vand over sig.

"Hys! Stille! Kan De høre?"

"Det er hende."

"Nej."

"Uh! Hvor her er mørkt."

De var nu ganske stille. I Bobynizyns lejlighed hørte de nogen støj.

"Hvad skal vi bestemme os til, min herre?" hviskede herren i pelsen.

"For pokker! Det er jo Dem, der har følt Dem fornærmet!"

"Men det er Dem, der har fået min tålmodighed til at briste."

"Ti stille!"

"Indrøm, at De endnu er en meget ung mand ..."

"Vil De tie stille."

"Ja, naturligvis, jeg forstår godt Deres mening: Når en ægtemand er i en sådan stilling, så er han en nathue."

"Så vær da rolig! De ..."

"Men hvorfor vil De forfølge den ulykkelige mand så grusomt?"

"De er ægtemanden."

Nu hørte støjen op inde i lejligheden.

"Er De det ikke?"

"Jo! Men hvorfor interesserer De Dem for det? Det vedkommer jo ikke Dem."

"Å! min herre," fortsatte herren i zobelpelsen mumlende, idet han blev bleg og hulkede: "Jeg er naturligvis ganske forstyrret ... De har set min nedværdigelse med fornøjelse. Nu er det aften, men i morgen ... For øvrigt, i morgen mødes vi sikkert ikke igen, skønt jeg er ikke bange for at møde Dem, – og det er alvorlig talt ikke mig, der er ægtemanden, slet ikke; det er min ven, ham ved Voznesenskybroen, det er virkelig sandt, det er ham. Det er hans kone, det er en for mig fremmed kone. Den stakkels mand. Jeg forsikrer Dem! Jeg kender ham godt, og jeg vil, hvis De tillader det, fortælle Dem det hele. Jeg er hans ven, som De jo selv kan forstå; for ellers havde jeg jo ikke anstrengt mig så meget for ham. Jeg kan sige Dem, jeg har flere gange sagt til ham: hvorfor har du dog giftet dig, kære ven? Du har jo din virksomhed, dit gode udkomme, du er en anset mand; hvorfor vil du dog bebyrde dig med alle et behagesygt kvindfolks luner! Der kan De selv høre! Nej, jeg vil gifte mig, sagde han. Familielykke ... Nu kan han se, hvilken familielykke han fik. Til at begynde med bedrog manden konen, nu kan han selv prøve, hvad det er ... De må undskylde mig, men jeg var jo tvunget til at give Dem denne forklaring! ... Ja, han er til at beklage, nu kan han selv prøve det ... Ja!"

Herren i pelsen hulkede nu, så man kunne tro, at han græd.

"Gid pokker stod i det! Er der da ikke tosser nok i verden? For hvad er De vel andet?"

Den unge mand skar tænder af raseri.

"Men, hvad skal all... De må dog indrømme ... Jeg talte pænt og åbent til Dem ... Hvorfor så tiltale mig således?"

"Nej, nu må De tillade ... Hvad er Deres navn?"

"Hvorfor det?"

"Å!"

"Jeg kan ikke sige Dem mit navn."

"Kender De Schabrin?" spurgte den unge mand.

"Schabrin!!"

"Javel! Schabrin! Å!!" (Her efterabede den unge mand manden i pelsen en smule). "Har De forstået mig?"

"Nej, hvad vedkommer Schabrin denne sag!" svarede den ældre herre, der var blevet noget ængstelig, "tal ikke om Schabrin. Han er en ærlig mand. Jeg vil undskylde Deres uforskammethed på grund af Deres dårlige samvittighed."

"Han er en skurk, en lav sjæl, et menneske, som man kan bestikke, en slyngel, han har stjålet af statskassen! Han vil snart blive dømt!"

"Undskyld," sagde herren i zobelpelsen blegnende. "De kender ham vist slet ikke; han er Dem vist, så vidt jeg forstår, ganske ubekendt."

"Ja, personlig kender jeg ham ikke; men jeg kender ham af omtale, fra ham meget nærtstående personer."

"Hvorfra, min herre? Jeg er ganske forskrækket, De må ..."

"Sådan en dumrian! Sådan en skinsyg nar! Han kan ikke passe på sin kone! Han er en køn ægtemand, så kan De sige,

hvad De vil."

"De må undskylde, De tager fuldstændig fejl, unge mand ..."

"Tys!"

"Ja, tys."

De hørte igen en støj inde fra Bobynizyns lejlighed. Der blev åbnet en dør. Stemmerne kom nærmere.

"Å! Det er ikke hende, det er ikke hende. Jeg kender hendes stemme. Nu ved jeg besked, det er ikke hende!" sagde den ældre herre og blev bleg som et lig.

"Vær stille."

Den unge mand lænede sig op mod væggen.

"Jeg kan ikke gøre for det, men jeg er så glad over, at det ikke er hende."

"Nå, ja, men så kan De jo godt gå."

"Hvorfor vil De ikke gå med?"

"Hvad vedkommer det Dem?"

Entrédøren blev åbnet. Herren i zobelpelsen kunne ikke holde det ud længere, men styrtede over hals og hoved ned ad trappen. Der gik en herre og en dame forbi den unge mand. Hans hjerte stod næsten stille. Han hørte en ham bekendt damestemme og straks efter en noget hæs herrestemme, der var ham ganske ubekendt.

"Det gør ikke noget, jeg lader slæden køre hen foran døren," sagde den hæse stemme.

"Å! Det er mig lige meget. Gør som De vil."

"Slæden skal straks være her."

Damen blev alene tilbage.

"Glafira! Hvorledes holder du, hvad du lovede mig?" råbte den unge mand og greb hurtigt damens hånd.

"Hvad er det? Er det Dem, Tvorogov? Å Gud! Hvad er De her for?"

"Hvem har De været sammen med her?"

"Sammen med min mand. Skynd Dem at gå, skynd Dem endelig, han kommer snart inde fra Polovizyns. Gå nu endelig, for Guds skyld, hører De."

"Polovizyns er rejst for tre uger siden, jeg ved det hele."

"Å!" Damen skyndte sig videre ned ad trappen. Den unge mand indhentede hende.

"Hvem har fortalt Dem det?" spurgte damen.

"Deres mand, nådige frue, Ivan Andrejevitch. Han er her, der lige foran Dem. Deres mand."

Ivan Andrejevitch stod virkelig på trappen.

"Er det hende?" råbte herren i zobelpelsen.

"Å! Er det dig?" råbte Glafira Petrovna og styrtede med uskrømtet glæde hen til manden. "Å Gud! Hvad har jeg dog ikke gået igennem! Jeg besøgte Polovizyns. Og så kan du tænke dig ... Du ved jo nok, at de nu bor ved Ismailovsky-broen; jeg har fortalt dig det, kan du ikke huske det? Jeg tog en slæde derfra. Hestene blev sky og løb løbsk, slæden væltede, så jeg faldt ud af den, næppe hundrede meter herfra. Kusken blev arresteret, og jeg var ude af mig selv. Til al lykke havde hr. Tvorogov ..."

"Hvem?"

Hr. Tvorogov lignede meget mere en saltstøtte end en hr. Tvorogov.

"Hr. Tvorogov så mig og ville ledsage mig, men nu er du her jo også. Jeg takker Dem meget, hr. Tvorogov."

Damen gav den forskrækkede Tvorogov hånden, hun trykkede den ikke, hun næsten kneb ham i fingrene.

"Hr. Tvorogov kender os godt. På ballet hos Skarlupovs havde vi fornøjelsen at mødes, jeg tror nok, at jeg har fortalt dig det. Kan du ikke huske det, Koko?"

"Jo vel så, nu husker jeg det," begyndte ægtemanden, der blev kaldt for Koko. "Det glæder mig meget!"

Han trykkede hr. Tvorogovs hånd med megen varme.

"Hvem taler De nu med? Hvad skal det sige? Jeg venter her ..." lød en hæs stemme.

Foran dem dukkede en meget lang skikkelse op. Han satte sin lorgnet på og betragtede meget nøje herren i zobelpelsen.

"Hvad ser jeg, hr. Bobynizyn!" begyndte fruen at smiske. "Hvordan kommer De her? Hvilket mærkeligt træf! Tænk Dem, mine heste løb løbsk ... Det er sandt, det er min mand! Jean! Hr. Bobynizyn, som vi traf på ballet hos Karpovs."

"Det glæder mig meget, særdeles meget! Nu henter jeg en vogn, min kære."

"Ja, gør det, Jean, hent kun en vogn. Jeg er endnu ganske forskrækket, jeg ryster, jeg tror, jeg bliver syg. I aften på maskeraden," hviskede hun til Tvorogov. "Farvel, lev vel, hr. Bobynizyn! Vi mødes sikkert i morgen på ballet hos Karpovs ..."

"Nej, De må have mig undskyldt, jeg kommer ikke i morgen. Hvorledes blev det vel i morgen, når det gik således i aften."

Hr. Bobynizyn brummede noget mere i skægget, trampede med sine store støvler, steg op i slæden og kørte bort.

Vognen kørte for døren, damen tog plads. Ægtemanden blev stående; han så ud, som om det var ham umuligt at gøre en eneste bevægelse, han så tankeløst på den unge mand. Denne smilede på en temmelig fjollet måde.

"Jeg ved ikke ..."

"Jeg er meget fornøjet over at have gjort Deres bekendtskab," afbrød den unge mand og bøjede sig dybt, nysgerrig og noget ængstelig.

"Det glæder mig meget, været mig ..."

"Jeg tror, De har tabt en af Deres lædergalocher ..."

"Jeg? Ja, det har jeg jo. Jeg takker meget, fordi De gjorde mig opmærksom på det. Jeg vil herefter altid købe gummigalocher."

"I gummigalocher sveder fødderne meget," sagde den unge mand, øjensynlig meget interesseret.

"Jean, kommer du snart?"

"Ja, De har ret, fødderne sveder. Straks, ligestraks. Min kære, men vi er midt i en meget interessant samtale. Jo, De bemærkede meget rigtigt, at fødderne ... Ja, nu må De meget undskylde, jeg ..."

"Åh."

"Det har glædet mig meget, været mig en stor ..."

Herren i zobelpelsen tog plads i vognen. Vognen kørte bort; den unge mand blev stående på samme plads og fulgte den ganske forbavset med øjnene.

2

Den næste aften var der forestilling i den italienske opera. Ivan Andrejevitch kom farende ind på tilskuerpladsen som skudt ud af en kanon. Man havde aldrig tidligere lagt mærke til en sådan interesse og en sådan lidenskab for musik hos ham. Man vidste kun bestemt, at Ivan Andrejevitch elskede at tilbringe en times tid i den italienske opera for at sove; han havde oven i købet talt et par gange om, hvor behageligt det var. "Primadonnaen

miaver som en hvid kat," plejede han at sige til sine venner, "det luller én i søvn, som var det en vuggevise."

Men det er nu længe siden, at Ivan Andrejevitch plejede at tale således; det var i forrige sæson, nu derimod – sover Ivan Andrejevitch ikke en gang om natten. Han kom altså farende ind på den fuldt besatte tilskuerplads. Selv billetkontrolløren fo'r sammen og skelede mistroisk til herrens sidelomme i den sikre forventning at se skaftet af en dolk, som for alle tilfældes skyld blev holdt i beredskab.

Til forklaring må oplyses, at der på denne tid eksisterede to partier, og hvert parti holdt på deres primadonna. Begge partier elskede musikken så meget, at kontrollørerne til sidst blev angst for et alt for kraftigt udslag af deres kærlighed til alt smukt og ophøjet legemliggjort ved de to primadonnaer. Dette kom kontrolløren til at tænke på, da han nu så den gråhårede, gamle mand storme så ungdommeligt ind i salen; selv om han ganske vist ikke var meget gråhåret, så var han dog en mand på omtrent halvtreds år, med en tilbørlig måne; i det hele taget en herre af den meget solide slags, og kontrolløren kom uvilkårlig til at tænke på Polonius ord i *Hamlet*:

– – – Ja, ved Gud, vi gamle
har nok så fuldt den fejl at gå for vidt
i vore meninger, som unge folk
sædvanligt mangler sindigheden … … …

Og han skelede, som bemærket før, til mandens sidelomme i forventning om at se en dolk. Men der var intet andet end en portemonnæ.

Ivan Andrejevitch stormede ind på tilskuerpladsen og lod blikket glide i en fart henover alle logerne i første etage, og – å!

skræk! hans hjerte holdt op at slå: hun var her! Hun sad i en af logerne. General Polovitzyn var der også tilligemed sin hustru og svigerinde. Generalens adjudant var der også, en meget beleven ung mand; der var foruden dem en civil herre. Ivan Andrejevitch anvendte hele sin opmærksomhed og anstrengte sig af alle kræfter, men forgæves. Den civile herre skjulte sig hemmelighedsfuldt bag ved adjudanten og forblev ubemærket i mørket.

Hun var her, skønt hun havde sagt, at hun slet ikke ville gå herhen.

Netop denne dobbelthed, der viste sig i den sidste tid ved ethvert af Glafira Petrovnas skridt, virkede så tilintetgørende på Ivan Andrejevitch. Denne civile, unge mand gjorde ham til sidst fuldstændig fortvivlet. Han lod sig falde ganske sønderknust ned på sin plads. Dog, hvorfor egentlig fortvivle? Det var jo simpelthen et tilfælde …

Det er nødvendigt at gøre opmærksom på, at Ivan Andrejevitch havde fået plads lige ved parterret, og den interessante loge var lige over hovedet på ham, så at han til sin store ærgrelse absolut ikke kunne se noget af, hvad der foregik ovenover ham. Han var så rasende, at første akt sluttede, uden at han havde hørt en eneste smule af den. Man siger, at musikken virker så velgørende på os, fordi man kan få dens indvirkning afpasset efter enhver sindsstemning. Det menneske, der er glad, finder glæde i musikken. Den bedrøvede – sorg; i Ivan Andrejevitchs ører hylede den som en orkan. Hvad der bragte hans ærgrelse op på kogepunktet, var, at folk råbte og skreg rundt om ham så højt, at det var, som om hans hoved skulle sprænges. Endelig var første akt forbi. Men i samme

øjeblik, som tæppet faldt, hændte der vor helt noget, som ikke kan beskrives.

Det sker ofte, at der falder et teaterprogram ud over logekanten. Hvis stykket er kedeligt, og tilskuerne gaber af kedsomhed, så er det en hel adspredelse for dem. Med stor deltagelse følger de det meget lette papirs flugt fra logeranden, og det morer dem at se, hvorledes det fuldender rejsen i zigzag og ender nede i parkettet, hvor det sikkert lægger sig på hovedet af en eller anden tilskuer, der ikke er forberedt på det. Det er i virkeligheden meget morsomt at se, hvor forlegent dette hoved kan blive; thi forlegent bliver det ubetinget. Jeg er også altid meget bange for kikkerterne, som mange af damerne lægger fra sig på logeranden; det forekommer mig stadigvæk, som om de snart skulle falde ned på et hoved, der ikke var forberedt på det. Ivan Andrejevitch oplevede imidlertid noget, som han indtil nu ikke har oplevet. Ned på hans – som ovenfor bemærket temmelig skaldede – hoved faldt der – ingen teaterkikkert. Jeg må tilstå, at jeg næsten generer mig for at fortælle, hvad han fik ned i hovedet; for det er i virkeligheden noget flovt at fortælle, at der faldt en så uanstændig ting som for eksempel et parfumeret elskovsbrev ned på den skinsyge, ophidsede Ivan Andrejevitschs værdige og skaldede hoved. Den stakkels Ivan Andrejevitch, der slet ikke var forberedt på denne uventede og rædsomme hændelse, fo'r sammen, som om han havde fanget en mus eller et andet vildt dyr oppe på sit hoved.

For at billetten handlede om kærlighed, tvivlede han ikke på. Den var skrevet på parfumeret papir, netop således som elskovsbreve bliver beskrevet i romanerne, og var lagt sammen i et forræderisk lille format, så at den let kunne stikkes ned i en

damehandske. Den faldt øjensynligt ganske tilfældigt ned, rimeligvis idet den blev overrakt. Der blev for eksempel bedt om programmet, og samtidig blev det lille brev forsigtigt gemt i det; det var måske allerede kommet i hænderne på adressaten; da kommer måske adjudanten til i samme øjeblik ufrivilligt at støde til hånden, han gør mange undskyldninger for sin ubehændighed og brevet smuttede ud af den lille af bevægelse rystende hånd. Og den civile yngling, der allerede utålmodigt har rakt hånden ud, får nu i stedet for brevet kun programmet, som han ikke har brug for. Et ubehageligt, mærkeligt tilfælde! Det er meget rigtigt, men De må tilstå: det var endnu mere ubehageligt for Ivan Andrejevitch ... "Skæbnen!" hviskede han. Badet i en kold sved og krammende billetten sammen i hånden ... "Skæbnen!" "Den skyldige undgår ikke sin skæbne," tænkte han pludselig. "Nej, det passer ikke! Har jeg da nogen skyld i det? Men man siger jo ganske vist blandt andet: det går altid ud over den uskyldige." Tankerne kan nu også let løbe rundt i hovedet på en mand, når han bliver overrasket på den måde! Ivan Andrejevitch sad på sin plads forstenet, som man plejer at sige, og halvdød. Han var sikker på, at hændelsen var blevet bemærket rundt om ham, skønt der samtidig var en rædsom støj i salen, fordi en sangerinde blev kaldt frem. Han sad ganske forvirret, han blev ildrød, og han vovede ikke at se sig om, ligesom om der var tilstødt ham uventet et eller andet ubehageligt, en eller anden mislyd midt i det store, smukke selskab.

Endelig vovede han at se sig omkring.

"En dejlig stemme!" bemærkede han til en laps, der sad ved hans venstre side.

Denne laps befandt sig i henrykkelsens sidste stadium, han klappede i hænderne, men han havde egentlig sin styrke i fødderne. Han så flygtigt og adspredt på Ivan Andrejevitch, satte derpå hånden for munden som en råber for at gøre stemmen tydeligere og råbte derpå sangerindens navn så højt, han kunne. Ivan Andrejevitch, der endnu aldrig havde hørt et sådant vræl, blev overrasket.

"Han har intet mærket," tænkte han og vendte sig om. Den tykke herre, der sad bag ved ham, stod nu med ryggen mod ham og betragtede tilskuerne igennem kikkerten.

"Det er også godt!" sagde Ivan Andrejevitch til sig selv. Foran ham var der naturligvis ingen, der havde bemærket noget. Han så forlegent og håbende på samme held over mod sidelogen, som han sad i nærheden af. Da fik han en ubehagelig fornemmelse. I logen sad der en smuk dame; hun holdt et lommetørklæde for munden, kastede sig tilbage i stolen og lo som besat.

"Uh ha! Den dame, den dame!" hviskede Ivan Andrejevitch, rejste sig og gik ud. Jeg vil nu overlade det til læserne selv at kritisere; jeg beder læserne selv at sige deres mening om Ivan Andrejevitch. Havde han virkelig ret denne gang? Et stort teater har som bekendt fire etager. Hvorfor behøver man så ubetinget at forudsætte, at billetten netop er faldet ned fra en bestemt loge og ikke fra nogen af de andre, hvorfor ikke fra galleriet for eksempel, der er da også loger? Enhver lidenskab er imidlertid eksklusiv og skinsygen den mest eksklusive blandt alle verdens lidenskaber.

Ivan Andrejevitch fo'r ud i foyeren, åbnede brevet og læste:

"I dag, straks efter forestillingen. G-gade, på hjørnet af ***gade. Hjørnestedet, tredje sal til højre, forreste dør. Kom endelig! for Guds skyld."

Ivan Andrejevitch kendte ikke skriften, man det drejede sig uden tvivl om et stævnemøde.

"Overraske hende, gribe hende på fersk gerning og kvæle faren i dens vorden," var Ivan Andrejevitchs første tanke. Han tænkte straks på at overbevise hende med det samme: men hvorledes skulle han udføre det? Ivan Andrejevitch var nær styrtet op i første etage, men vendte fornuftigvis om igen.

Han vidste slet ikke, hvad han skulle gøre. For dog at gøre noget løb han over til den anden side og så igennem den åbentstående logedør over til den modsatte side. Tænkte han det ikke nok! I alle etager sad der i logerne lige over hans plads både unge damer og herrer. Billetten kunne være faldet ned fra hvilken etage, det skulle være; for Ivan Andrejevitch sporede forræderi i dem alle. Men det, han nu havde fået at se, gjorde ikke sagen bedre. Under hele anden akt løb han rundt i korridorerne, men kunne ikke finde nogen som helst beroligelse. Han ville også henvende sig ved kassen, i håb om, at han kunne få navnene på alle tilskuerne i den bestemte loge i alle etagerne at vide hos kassereren; men kassen var allerede lukket.

Endelig lød der en alt overdøvende råben og klappen. Forestillingen var forbi. Nu begyndte fremkaldelserne, og gennem al den råben og skrigen lød to stemmer tydeligt, det var de to partiers anføreres stemmer. Ivan Andrejevitch havde ikke tanke for det. Han havde nu lagt planen for sine videre

handlinger. Han tog overtøjet på og gik hen i G-gaden for der at komme bag på hende, overraske og overbevise hende og for overhovedet at optræde mere bestemt end dagen før.

Han fandt hurtigt huset og ville derpå gå ind ad porten, da der pludselig smuttede ligesom under armen på ham en skikkelse, der lignede en ung student i slængkappe, skyndte sig foran ham og gik op til tredje sal. Ivan Andrejevitch syntes, at det var lapsen fra teatret, skønt han den gang heller ikke havde set ansigtet på denne nar tydeligt. Hjertet stod næsten stille i ham. Den unge fyr var allerede to trapper højere oppe end han. Endelig hørte han, at en dør oppe på tredje sal blev lukket op, og det uden at der blev ringet på: den ankomne havde altså været ventet. Den unge mand smuttede ind i lejligheden. Ivan Andrejevitch nåede tredje sal, inden døren var blevet lukket. Han ville blive stående udenfor døren lidt for roligt at overlægge, hvad han videre skulle gøre, se at overvinde sin fejhed og derpå beslutte sig endeligt til et eller andet afgørende skridt. I dette øjeblik rullede imidlertid en vogn med megen støj op foran huset, porten blev slået op med et rabalder, og nu hørte man nogen gå op ad trapperne med tunge skridt og under stønnen og pusten.

Ivan Andrejevitch kunne ikke styre sig længere, han åbnede døren og gik ind i lejligheden med en bedragen ægtemands hele værdighed. En stuepige kom farende mod ham; men det var umuligt at standse Ivan Andrejevitch. Han fo'r ind i lejligheden som skudt ud af en kanon; han kom igennem to værelser, hvor der var mørkt, og opdagede derpå, at han var kommet ind i et soveværelse, hvor en ung, smuk dame, der rystede over hele kroppen, stirrede ganske forfærdet på ham, som om hun ikke

forstod det mindste af, hvad der foregik rundt om hende. I samme øjeblik hørte man tunge skridt i værelset ved siden af, og de kom lige henimod sovekammeret, det var sikkert de samme skridt, som han havde hørt på trappen.

"Å Gud! Der kommer min mand!?" råbte damen. Hun slog hænderne sammen og blev blegere end hendes hvide dragt.

Ivan Andrejevitch opdagede, at han var kommet ind et forkert sted, at han havde begået en tåbelig og barnagtig streg, at han ikke havde overvejet sine skridt tilstrækkeligt nøje, og at han åbenbart ikke havde fået tilstrækkelig skræk i livet ude på trappen. Det var der imidlertid ikke mere at gøre ved. Døren blev snart åbnet, og snart ville der komme en, efter de tunge skridt at dømme, svær mand ind.

Jeg ved ikke, hvad der gik af Ivan Andrejevitch i dette øjeblik. Jeg kan ikke forstå, hvad der kunne forhindre ham i at gå manden i møde og fortælle, at det var ved en fejltagelse, han var kommet derind, at han uden at vide det var optrådt på en sådan uanstændig måde, og derpå gøre ægtemanden en undskyldning og forsvinde, naturligvis ville hans retræte ikke være særlig ærefuld; men selv om den ikke ville være særlig værdig, så havde den dog i det mindste været anstændig og åbenlys. Ivan Andrejevitch gjorde intet af alt dette, han optrådte igen som en meget ungdommelig fyr, netop som om han troede at være en Don Juan!

Han skjulte sig først bagved sengeomhænget, og derpå sank han, da han følte sig ganske udmattet, om på gulvet og krøb nu, da han havde tabt al besindelse, ind under sengen. Skrækken havde større indflydelse på Ivan Andrejevitch end fornuften, og han, der selv var en bedraget ægtemand, eller i det mindste

antog at være det, vovede ikke at mødes med en anden ægtemand, måske var det, fordi han frygtede for at såre ham ved sin nærværelse. Det får nu være, hvad det være vil. Nok er det, han kom ind under sengen uden at have nogen anelse om, på hvad måde det skete. Men det mærkeligste ved det var, at damen ikke satte sig det mindste imod det. Hun begyndte slet ikke at skrige eller råbe om hjælp, da hun så, at en højst mærkelig herre af en sat alder søgte et tilflugtssted i hendes soveværelse. Hun var nu sikkert så forskrækket, at hun uden tvivl havde mistet mælet.

Ægtefællen trådte nu ind, stønnende og pustende, han hilste på sin kone i en brummende tone ligesom en rigtig gammel gnavpotte og lod sig så falde tungt ned i en lænestol, som om han havde haft noget tungt at bære op ad trappen. Han hostede nu hult og vedholdende. Ivan Andrejevitch, der var blevet forvandlet fra en rasende tiger til et lam, blev bange og rystede som en mus, katten er ved at slå kløerne i. Han vovede næppe at trække vejret, skønt han havde kunnet vide fra sig selv, at det ikke er alle bedragne ægtemænd, der bider. Det tænkte han imidlertid ikke på, enten det nu var af mangel på selverkendelse eller af andre grunde. Forsigtigt og ganske sagte følende sig for begyndte han at lægge sig til rette under sengen, så at han kunne ligge noget mere bekvemt. Han blev imidlertid i høj grad forbavset, da han med hånden kom til at røre ved en eller anden genstand, der nu begyndte at røre sig og greb om hans hånd. Der lå endnu et menneske foruden ham under sengen.

"Hvem er det?" hviskede Ivan Andrejevitch.

"Jeg har jo lige sagt Dem, hvem jeg er," hviskede den mærkværdige ubekendte. "Bliv De nu liggende ganske stille, når

De nu en gang er kommet i en sådan klemme."

"Men jeg må dog ..."

"Vær stille!"

Og det overflødige menneske, (for under en seng er det mere end nok med en person), trykkede Ivan Andrejevitchs fingre så hårdt, at denne var nær ved at skrige af smerte.

"Min herre ..."

"Hys!"

"Klem mig dog ikke så stærkt, eller jeg skriger."

"Vær så god, skrig De bare, hvis De har lyst."

Ivan Andrejevitch rødmede af ærgrelse. Den ubekendte var rå og hidsig. Det var måske et menneske, der mere end en gang var blevet forfulgt af skæbnen og havde været i en trykket stilling. Ivan Andrejevitch var imidlertid en begynder i disse sager og blev næsten kvalt på det snævre sted. Blodet steg ham til hovedet. Men der var nu ikke noget at gøre ved den ting, han måtte blive liggende på maven. Ivan Andrejevitch fandt sig i sin skæbne og blev ganske tavs.

"Min kære, jeg var," begyndte ægtemanden, "hos Paul Ivanovitch. Vi ville have spillet kort, men så ... hø – hø – hø!" (Han begyndte at hoste.) "Så ... hø! Å, den ryg ... hø! Den fordømte ryg! Hø – hø – hø!"

Og den gamle blev helt borte i sin hosten.

"Min ryg ..." udbrød han endelig med tårer i øjnene. "Min ryg begynder at gøre ondt ... Den forbandede gigt! Man kan hverken gå eller stå ... Å! Hø – hø – hø."

Og det så ud, som om det var beskåret den atter begyndende hoste at eksistere meget længere end den gamle, der var denne

hostes opholdssted. Den gamle brummede noget i pauserne ved sig selv; men det var ikke muligt at forstå et eneste ord.

"For Guds skyld, min herre, ryk Dem en smule," hviskede den ulyksalige Ivan Andrejevitch.

"Hvorhen? Her er jo ingen plads."

"Men De må dog selv indrømme, at jeg jo absolut ikke kan ... Det er første gang, jeg befinder mig i en sådan situation."

"Og jeg i et så ubehageligt naboskab."

"Jeg må dog bede Dem, unge mand ..."

"Stille!"

"Skal jeg være stille? De opfører Dem meget uhøfligt, min unge mand ... Hvis jeg ikke tager fejl, så er De endnu meget ung. Jeg er ældre end De."

"Vær stille."

"Min herre! De forglemmer Dem selv, De ved ikke, hvem De taler med."

"Jeg taler med en herre, der ligger under sengen ..."

"Det er et tilfælde, der har bragt mig ... en fejltagelse. Derimod er det, hvis jeg ikke tager fejl, uredelighed, der har bragt Dem herhen."

"Nej, der tager De netop fejl."

"Min herre, jeg er ældre end De, jeg siger Dem ..."

"Min herre! De erindrer måske ikke, at vi er i samme stilling. Å! må jeg bede Dem om at lade være med at tage mig i ansigtet!"

"Jeg kan jo ikke se! De må meget undskylde, men her er jo ingen plads."

"Ja, hvorfor er De også så tyk."

"Å Gud dog! Jeg har aldrig før været i en så elendig lav stilling."

"Ja, lavere kan man ikke godt ligge."

"Å, min herre! Jeg ved ikke, hvem De er, og jeg begriber ikke, hvorledes det er gået til; men jeg er kommet her ved en fejltagelse; jeg er ikke det, De tænker ..."

"Jeg ville slet ikke have tænkt noget om Dem, hvis De ikke havde stødt til mig. Men vær dog endelig rolig!"

"Hvis De ikke rykker til side, får jeg et slagtilfælde, og min død vil komme over Deres hoved. Jeg forsikrer Dem, jeg er en ærlig mand, jeg er familiefader. Jeg kan ikke blive her i denne stilling."

"De har jo selv bragt Dem i denne stilling. Nå, nu kan De flytte Dem. Nu har jeg givet Dem så megen plads, som De kan få."

"Ædle unge mand! Min kære herre! Jeg ser nu, at jeg har taget fejl af Dem," sagde Ivan Andrejevitch, henrykt af taknemmelighed over den opnåede plads, og strakte sine stive lemmer. "Jeg kan så godt forstå Deres trykkede stilling; men hvad skal man gøre? Jeg kan mærke, at De har dårlige tanker om mig. Tillader De, at jeg renser mig i Deres øjne, må jeg have lov til at fortælle Dem, hvem jeg er. Jeg er til skade for mig selv kommet herhen; jeg kan forsikre Dem, at jeg ikke er kommet her af de grunde, som De tror ... Jeg er rædsomt angst."

"Men ti dog endelig stille! Kan De da ikke forstå, at vi kommer fra dynen og i halmen, hvis man opdager os. Hys! Han taler."

"Min kære," klynkede han med sin ynkelige stemme, "min kære, hø – hø! Å! Hvilken elendighed! Fedosej Ivanovitch siger,

at jeg skulle prøve med tusindgyldente ... hører du?"

"Ja, min ven."

"Nå, han sagde altså: Prøv De en gang med tusindgyldente. Jeg, sagde så til ham, at jeg havde prøvet med igler. Så sagde han: Nej, Alexandr Demianovitch, tusindgyldente er meget bedre, siger jeg Dem ... Hø – hø – å! Å Gud, å Gud! Hø – hø! Tror du vel, at tusindgyldente er bedre? ... Hø – hø – hø. Å! Hø! Å ja, ja!"

"Jeg tror, at det ikke kan skade at prøve dette middel," svarede fruen.

"Det kan ikke skade, det kan ikke skade! De har tæring, sagde han. Hø – hø! Men jeg sagde, jeg har gigt og mavesvækkelse. Hø – hø. Så sagde han, måske også tæring. Hvad tror du? Hø – hø! Tror du også, min kære, at jeg har tæring?"

"Å Gud! Hvad er det dog, du siger?"

"Ja, tæring! Klæd dig kun af og gå i seng. Hø – hø! Jeg har snue i aften."

"Å! for Guds skyld!" udbrød Ivan Andrejevitch. "Flyt Dem en lille smule."

"Jeg undrer mig virkelig over, som De bærer Dem ad; er det Dem umuligt at ligge rolig?"

"De er rasende på mig, unge mand, De vil fornærme mig. Jeg ser det meget godt. De er vist denne dames elsker."

"Stille."

"Jeg vil ikke være stille. Jeg lader mig ikke kommandere. De er sikkert hendes elsker. Hvis man opdager os, så er jeg ganske uskyldig; jeg kender ikke noget til det hele."

"Hvis De ikke tier stille," sagde den unge mand tænderskærende, "så siger jeg, at De har lokket mig herhen. Jeg

siger så, at De er min onkel, og at De har sviret Deres formue op. Så vil man i hvert tilfælde ikke tro, at det er mig, der er denne dames elsker."

"Min herre! De har mig til bedste. De misbruger min tålmodighed."

"Hys! Vær stille, ellers skal jeg nok få Dem til at tie! De har været til ulykke for mig. Lad mig nu høre, af hvilken grund De er kommet her? Havde De ikke været her, så havde jeg kunnet blive liggende her ganske roligt til i morgen tidlig og så være gået min vej."

"Ja men, jeg kan ikke blive her til i morgen tidlig, jeg er en fornuftig mand, jeg har naturligvis også pligter ... Sig mig, tror De ... vil han blive her i nat?"

"Hvem?"

"Den gamle ..."

"Naturligvis. Alle ægtemænd er ikke som De. Der er mange af dem, der sover hjemme om natten."

"Min herre! hør nu," råbte Ivan Andrejevitch og blev som is af skræk. "Tro mig, når jeg siger, at jeg sover ellers altid hjemme om natten, og kun i nat, for første gang ... Å, min Gud! jeg ser, at De kender mig. Hvem er De, unge mand? Sig mig straks, hvem De er, jeg bønfalder Dem, af uegennyttigt venskab, hvem er De?"

"Hør nu! Jeg bruger magt ..."

"Ja. Men De må virkelig tillade mig, at jeg fortæller Dem ... at jeg fuldstændig udreder denne nederdrægtige sag for Dem ..."

"Jeg ønsker ingen redegørelse, jeg vil ikke have noget at vide. Nu skal De tie stille, ellers ..."

"Jeg kan dog ikke ..."

Nu påfulgte der en lille kamp under sengen, og Ivan Andrejevitch blev tavs.

"Min kære, det forekommer mig, som om jeg hørte katten snurre herinde."

"Hvad skulle det være for en kat? Hvad du dog kan finde på."

Fruen vidste sikkert ikke, hvad hun skulle tale med sin mand om. Hun var så forskrækket, at hun endnu ikke var kommet rigtigt til sig selv. Hun kom nu ved mandens spørgsmål til at ryste, men med en kraftanstrengelse tog hun sig sammen. "Hvilken kat?"

"Vores kat, min kære. Da jeg nu for nylig kom hjem, sad katten inde i kabinettet, og den snurrede så mærkeligt. Jeg sagde til den, hvad er der i vejen, Vasenjka? Men den blev ved at snurre på samme måde. Jeg tænkte da: Alle hellige! spår den mig min død?"

"Hvor du dog vrøvler i aften. Du skulle virkelig skamme dig."

"Så, så, det er jo ikke noget at blive vred for, min kone, jeg ser nu, at det ville være dig ubehageligt, hvis jeg døde. Det er jo også kun noget, jeg siger. Hør, nu skulle du hellere klæde dig af og gå i seng, jeg bliver så siddende her, indtil du er faldet i søvn."

"For Guds skyld! Hold nu op; efter alt det ..."

"Så, vær nu ikke vred, vær nu ikke vred! Hm, hør nu igen, det lød, som om det var mus."

"Så! Snart er det katten, og snart mus! Jeg ved virkelig ikke, hvad der er i vejen med dig i dag."

"Der er slet ikke noget i vejen, slet ikke. Hø – hø – hø – hø. Å Gud, å Gud. Hø – hø!"

"Kan De høre; De gør jo sådan en støj, at han har hørt det," hviskede den unge mand.

"Ja men, De skulle bare vide, hvad der nu er hændt mig. Jeg har fået næseblod."

"Lad De det bare bløde og vent roligt, til det er hørt op."

"Sæt Dem i min stilling, unge mand; jeg ved jo endnu ikke, hvem jeg her ligger ved siden af."

"Tror De, at det da blev lettere for Dem at ligge her? Jeg bryder mig ikke det mindste om at få Deres navn at vide. Nå, jo, for resten, hvad er Deres navn?"

"Hvorfor noget navn ... Jeg vil meget hellere forklare Dem, på hvilken besynderlig måde ..."

"Hys! ... nu taler han igen ..."

"Det er sikkert katten, min kære."

"Nej, vist ikke; du kan tro, det kommer af, at vattet i dine ører ikke sidder rigtigt fast, derved lyder det som en snurren."

"Nå ja, det er det måske. Ved du hvad, her i huset oven over os – hø – hø – hø! Her oppe ... hø – hø ..."

"Oven over!" hviskede den unge mand. "Så skulle pokker da stå i det! Jeg troede, at dette var tredje sal og øverste etage, er dette da kun anden sal?"

"Unge mand," hviskede Ivan Andrejevitch ganske ophidset, "hvad er det De siger? For Himlens skyld, hvorfor interesserer det Dem så meget? Jeg var også af den mening, at dette var tredje sal. For Guds skyld! sig mig, er der virkelig endnu en etage?"

"Der er nu alligevel noget, der rører sig," sagde den gamle, der nu endelig var blevet færdig med at hoste.

"Stille! Hørte De ham?" hviskede den unge mand og holdt fast på Ivan Andrejevitchs hænder. "Min herre! Jeg tror, De anvender vold over for mig. Giv slip, hører De!"

"Hys ..."

De stredes atter lidt, og så blev der stille igen.

"Jeg mødte jo før en smuk ..." begyndte oldingen.

"Hvad for en smuk ...?" afbrød hans kone ham.

"Ja, men jeg har dog ... har jeg ikke allerede fortalt dig, at jeg traf en smuk dame på trappen, eller har jeg måske ikke fortalt dig det? Det er jo skidt med min hukommelse. Ja, johannesurter ... Hø – hø!"

"Hvilket?"

"Jeg skulle drikke te af johannesurter, det skal hjælpe på det ... Hø – hø – hø. Så blev det bedre."

"Hvorfor afbrød hun ham da også," sagde den unge mand og skar tænder igen.

"Du sagde, at du havde mødt en smuk dame i aften?" spurgte fruen.

"Hvad behager!"

"Mødt en smuk dame!"

"Hvem har det?"

"Herre Gud dog! Du!"

"Jeg? Hvornår? Nå ja, nu husker jeg ..."

"Nå, endelig! Din idiot! Så videre!" hviskede den unge mand og skyndte i tankerne på den glemsomme gamle.

"Min herre! Jeg ryster af forfærdelse. Å Gud! hvad er det, jeg hører. Det er ligesom i går, nøjagtigt som i går."

"Hys!"

"Jo, jo! Nu husker jeg: Det var sådan en koket dame. Sådanne øjne hun havde … Hun havde en blå hat …"

"En blå hat! Tak skæbne!"

"Det er hende. Hun har netop en blå hat. Å Gud dog!" udbrød Ivan Andrejevitch.

"Hvem? Hvem mener De?" hviskede den unge mand og greb Ivan Andrejevitchs hånd.

"Hys," sagde nu Ivan Andrejevitch. "Han taler."

"Å Gud! Å Gud!"

"Å, hvad, hvor mange damer er der ikke, der har en blå hat …"

"Hvor hun så koket ud," fortsatte den gamle.

"Hun kom for at besøge bekendte. Å, hvor hun brugte øjnene. Og til disse bekendte kommer der andre bekendte …"

"Uh, hvor du er kedsommelig," afbrød fruen ham, "jeg kan ikke forstå, hvor sådanne sager kan interessere dig?"

"Så, tag den nu med ro! Bliv nu ikke vred!" svarede den gamle. "Jeg kan godt lade være at fortælle mere, hvis du helst vil være fri. Du er ikke rigtigt i humør i dag."

"Hvordan er De egentlig kommet herhen?" begyndte nu den unge mand.

"Nå ja, der kan De selv se! Nu begynder det at interessere Dem. Og før ville De ikke høre et eneste ord."

"Å, det kan for øvrigt være mig lige meget. Hvis De vil, så tal bare. Gid pokker stod i hele denne forbandede historie."

"Så, så, unge mand, nu må De ikke blive vred på mig, jeg vidste ikke rigtigt, hvad det var, jeg sagde. Jeg fik sagt det sådan; jeg ville ellers kun sige, at det sikkert ikke er uden grund, at De viser Dem deltagende overfor mig … Men hvem er De da?

Jeg ser, at jeg ikke kender Dem; men hvem er De da egentlig? Å Gud, dog! Jeg ved slet ikke, hvad jeg siger."

"Å, jeg beder Dem, genér Dem ikke," afbrød den unge mand ham, han var øjensynlig langt borte i tankerne.

"Nu vil jeg fortælle Dem alt. De troede måske, at jeg ikke ville sige noget, fordi jeg var vred på Dem, men nej, det er jeg ikke. Det giver jeg Dem min hånd på! Jeg er kun i dårligt humør, ellers er der ikke noget i vejen. Men sig De mig først, hvorledes De selv er kommet her? Af hvilken grund? Hvad mig angår, så er jeg ikke vred på Dem, ved Gud! jeg er ikke vred på Dem, der har De min hånd på det. Her er uheldigvis så støvet. Min hånd er en smule snavset, men hvad gør vel det, når bare hjertet er rent."

"Å, lad mig dog være i fred for Deres hånd! Man kan jo ikke vende sig om, og så kommer De med Deres hånd."

"Men, min herre! De behandler mig jo, som om jeg, med respekt at sige, var Deres skovisk," udbrød Ivan Andrejevitch i et anfald af den største fortvivlelse, med en stemme, hvori der lå en inderlig bøn. "Behandl mig dog høfligere, blot en smule høfligere, og jeg skal fortælle Dem det hele. Vi kan måske blive venner, jeg er straks parat til at indbyde Dem til at besøge mig. Men vi kan da ikke blive liggende på denne måde ved siden af hinanden, det må De dog indrømme. De tager sikkert fejl, min unge ven! De ved ikke noget om hele sagen."

"Hvornår mon han har mødt hende?" mumlede den unge mand ved sig selv, sikkert i høj grad ophidset. "Hun venter måske nu på mig ... Jeg må absolut se at slippe ud!"

"Hun? Hvem? Å Gud! Hvem taler De om, unge mand? De tror, at der oppe ... Å Gud! hvorfor bliver jeg dog sådan straffet?"

Ivan Andrejevitch forsøgte nu ude af sig selv af fortvivlelse at vende sig om på ryggen.

"Hvorfor er det Dem om at gøre at få at vide, hvem hun er? For pokker! Hvad der så end måtte ske, kryber jeg ud nu!"

"Ja men, min herre, hvad er det, De gør? Og jeg, hvad skal jeg så gøre?" hviskede Ivan Andrejevitch og greb i fortvivlelse sin nabo i frakkeskødet.

"Hvad kommer det mig ved? De kan jo blive her alene. Og hvis De ikke vil det, så siger jeg for min egen skyld, at De er min onkel, og at De har sviret Deres formue op og har lokket mig med herhen, så vil den gamle sikkert ikke tro, at det er mig, der er hans kones elsker."

"Unge mand, det er jo noget umuligt noget, De kommer med. Det er jo umuligt, hvis en onkel ... Der er ikke et menneske, der vil tro Dem. De får ikke et barn over to år til at tro Dem, " hviskede Ivan Andrejevitch fortvivlet.

"Nå ja, gør så ikke mere vrøvl, men bliv liggende ganske stille. For min skyld bliver De liggende her i nat, og i morgen tidlig kryber De ud igen. Der vil ingen mennesker lægge mærke til Dem; for når en person kryber frem, hvem vil så falde på at tro, at der måske er en til under sengen? Og det selv om der endnu var et helt dusin hernede. For resten må jeg tilstå, at De er alene lige så meget værd som et helt dusin. Nå, flyt Dem så lidt, nu kryber jeg ud."

"De fornærmer mig, unge mand ... Og hvad vil der ske, hvis jeg får et hosteanfald? Man må betænke alt!"

"Hys!"

"Hvad er det dog? Nu hørte jeg igen noget, der rørte sig," sagde den gamle, der sikkert havde været ved at falde i søvn.

"Hvor? Der oppe?"

"Hørte De det, unge mand, nu kryber jeg frem."

"Ja, det hører jeg!"

"Å Gud, da! Nu kryber jeg frem!"

"Og nu vil jeg ikke krybe frem. Det er mig fuldstændig ligegyldigt. Når det hele nu er ødelagt for mig. Så kan det være mig lige meget. Ved De, hvad jeg tror? Jeg tror, at De er en bedraget ægtemand, det er jeg sikker på …"

"Å Gud, hvad er nu det for en idé! … Hvor kommer De på den? Og hvorfor tror De netop, at jeg er en gift mand … når jeg slet ikke er gift."

"Ikke gift? Det kan enhver sige."

"Jeg er måske selv elskeren."

"Det var en nydelig elsker."

"Så, så, min herre! … Det bliver nødvendigt, at jeg fortæller Dem det hele. Tag dog hensyn til al min nød. Jeg er ikke det, som De tror; jeg er ikke gift. Jeg er løs og ledig ligesom De. Det drejer sig om en af mine venner, en ungdomsven … jeg er elskeren … Han sagde til mig: Jeg er et ulykkeligt menneske, jeg har fået mit kors at bære, jeg har mistanke til min kone! Hvorfor, sagde jeg til ham, mistænker du din kone? … De hører jo slet ikke efter. Hør dog efter, hør hvad jeg siger! Skinsyge er latterlig, sagde jeg, og den er en last. Nej, sagde han, jeg er et ulykkeligt menneske, jeg tror hende ikke. Du er min ven, sagde jeg, du er min barndomskammerat. Vi har nydt ungdommens glæder sammen og har deltaget sammen i nydelsernes hvirvlen. Ja, Gud ved, hvad jeg sagde … De ler stadig, min unge mand. De ender med at gøre mig forrykt."

"De er jo allerede forrykt."

"Så! Ja, jeg tænkte jo nok, at De ville sige det ... når jeg begyndte at tale om at blive forrykt. Ja, le De nu kun, unge mand. Også jeg har haft min blomstringstid, jeg har også forført unge koner. Å, jeg får et hjernetilfælde!"

"Hvad var nu det, min kære, det forekom mig, som om der blev nyst her i værelset?" sagde den gamle. "Var det dig, der nøs?"

"Gud hjælpe mig!" råbte konen.

"Hys!" lød det under sengen.

"Det må være ovenpå. Ellers ved jeg ikke ... Slår De da søm i deroppe?" udbrød fruen forfærdet; for støjen blev nu virkelig temmelig stærk.

"Ja, det er der oppe. Jeg har jo fortalt dig, at jeg før mødte en rigtig laps på trappen ... Hø – hø – hø. Sådan en rigtig laps med snoet overskæg ... Hø – hø – hø. Å Gud, den ryg, den ryg! ... Sådan en ung laps med snoet overskæg mødte jeg."

"Med et snoet overskæg! Å Gud, da! det har sikkert været Dem," hviskede Ivan Andrejevitch.

"Herre Gud! hvor De dog er et løjerligt menneske. Husker De da ikke på, at jeg ligger her ved siden af Dem! Hvorledes kan han så have mødt mig? Lad nu være at rage mig i ansigtet!"

"Å Gud, jeg tror, jeg besvimer."

Nu hørte man virkelig en støj ovenover.

"Hvad kan der være på færde?" hviskede den unge mand.

"Min herre! Jeg er ganske forfærdet, helt ude af mig selv! De må hjælpe mig."

"Hys!"

"Vil du nu bare høre, min kære. Det er dog et værre spektakel, de folk gør. Og oven i købet lige over dit soveværelse. Skal jeg gå

derop og klage?"

"Å hvad! Det var også en idé."

"Nå, ja, ja, så lader jeg være. Men hvad er der i vejen, du er så kort for hovedet ..."

"Å, Gud dog! Du må hellere gå i seng."

"Lisa! Du elsker mig ikke mere!"

"Jo, vel elsker jeg dig! Men i Himlens navn, jeg er så træt."

"Nå, ja, så skal jeg gå."

"Å, nej, nej, du må ikke gå," råbte damen, "skønt du må alligevel hellere gå."

"Men hvad er der dog i vejen med dig, det kunne jeg nok lide at få at vide? Først vil du have, at jeg skal gå, og så må jeg ikke gå. Hø – hø! Nu går jeg alligevel til sengs ... Hø – hø! Panafidins børn ... Hø! Jeg så en dukke fra Nürnberg hos børnene. Hø – hø – hø!"

"Nå, kommer du nu med dukker."

"Hø – hø! En meget fin dukke!"

"Han er ved at gå," sagde den unge mand. "Han går nu. Og så går vi straks. Hører De? Nu kan De glæde Dem!"

"Å, Gud give det."

"Lad nu dette her være en advarsel for Dem ..."

"Unge mand! Hvad skal jeg med en advarsel? Jeg forstår Dem nok. Men De er endnu alt for ung til at tale til mig om advarsel."

"Men jeg gør det nu alligevel, forstår De mig?"

"Så! Nu skal jeg nyse!"

"Stille! De kan lige prøve at gøre det."

"Ja, men hvad skal jeg da gøre? Her er jo sådan lugt af mus, at jeg ikke kan lade være. Vil De tage mig mit lommetørklæde i

min lomme; jeg kan jo ikke røre mig … Å, Gud dog, hvorfor skal jeg dog straffes sådan?"

"Der har De Deres lommetørklæde! Hvorfor De bliver straffet, skal jeg straks sige Dem. De er skinsyg. Her kommer De stormende ind i en fremmed lejlighed, som om De ikke var rigtig klog, laver optøjer …"

"Min unge mand! Jeg har ikke lavet optøjer."

"Stille!"

"De har ingen ret til, så ung De er, at holde moralpræken for mig. Jeg er mere moralsk end De."

"Stille!"

"Å, Herre Gud!"

"De laver optøjer; De forskrækker en ung dame, en ængstelig dame, så at hun ikke ved, hvor hun tør være, og måske bliver syg af det! De foruroliger en gammel, værdig herre, der er plaget af gigt og derfor trænger til ro, og alt dette gør De, hvorfor? Fordi De har bildt Dem selv en eller anden tåbelighed ind og render rundt som et galt menneske. Forstår De nu, kan De nu rigtig begribe, at De befinder Dem her i en rædsom situation? Forstår De det?"

"Ja tak, min herre. Jeg forstår det meget godt, men De har ikke spor af ret …"

"Vær stille! Her er ikke tale om nogen ret. Kan De da ikke forstå, at det hele kan ende meget sørgeligt? Kan De ikke indse, at den gamle mand, der elsker sin kone, kan blive vanvittig, hvis han får Dem at se komme krybende frem fra sengen? Skønt De er ikke skabt til at fremkalde en tragedie. Når De kommer krybende frem, så tror jeg, at enhver, der ser Dem, vil få

latterkrampe. Jeg vil gerne se Dem ved højlys dag, De ser sikkert meget komisk ud."

"Og De da? De er i dette tilfælde lige så komisk. Jeg ville også gerne se Dem."

"Nej, Dem, netop Dem."

"Deres ansigt har sikkert præg af usædelighed, unge mand."

"Å! Tal De blot ikke om usædelighed! Og hvor ved De noget om, hvorfor jeg er her? Jeg er kommet her ved en fejltagelse, jeg tog fejl af etagerne. Og Gud skal vide, hvorfor jeg blev lukket ind her. Hun har sikkert ventet en eller anden, naturligvis ikke Dem. Jeg skjulte mig under sengen, da jeg hørte Deres skridt og så, hvor damen blev bange. Desuden var det endnu mørkt her den gang. Men hvorfor retfærdiggør jeg mig i grunden for Dem? De, min herre, er en latterlig, gammel, skinsyg mand. Hvorfor kryber jeg for resten ikke frem? De tror måske, at jeg er bange? Nej, min herre, jeg havde gjort det for længe siden, det er kun af medlidenhed med Dem, at jeg er blevet liggende. For hvorledes slap De vel fra det hele uden mig? De ville jo stå overfor de fremmede mennesker ligesom en klods, og De fik sikkert ikke sagt et muk ..."

"Så, hvorfor som en klods? Hvorfor netop som en sådan ting? Som om De ikke havde kunnet sammenligne mig med andet, unge mand? Og hvorfor kunne jeg ikke sige et muk? Jeg skulle nok få sagt noget."

"Så for pokker, nu gør hunden."

"Hys! Ja, det er rigtig nok. Det er, fordi De bliver ved at sludre. Kan De nu se, nu har De vækket hunden. Der har vi skandalen."

Den lille hund, der tilhørte husets frue, var virkelig blevet vækket, den havde hele tiden sovet i sin kurv i det ene hjørne af værelset; den opdagede nu de fremmede mennesker og fo'r gøende ind under sengen.

"Å Gud! Den dumme hund," hviskede Ivan Andrejevitch, "den vil forråde os. Den bevirker, at vi bliver opdaget. Det er Himlens straf."

"Nå ja, for Dem, der er så fej, kan det jo være galt nok."

"Ami, Ami, kom herhen!" råbte damen, "kom nu."

Hunden lystrede ikke og fo'r lige løs på Ivan Andrejevitch.

"Men, min kære, hvorfor bliver Ami ved at gø under sengen?" spurgte den gamle. "Der er sikkert mus, eller måske det er katten. Så! Hørte du det nu ikke? Den nøs, nu nyser den igen. Det er sikkert katten, der har snue."

"Lig nu roligt," hviskede den unge mand, "rør Dem ikke. Måske går hunden sin vej igen."

"Hvad er nu det, min herre? Giv slip, hvorfor holder De mine hænder?"

"Hys! Stille!"

"De må virkelig undskylde mig, min unge mand, men den er ved at bide mig i næsen. De vil da ikke have, at jeg skal miste min næse?"

De stredes nu lidt, og endelig lykkedes det Ivan Andrejevitch at få hænderne fri. Hunden blev ved at gø rasende. Men pludselig hørte den op at gø og begyndte at pibe.

"Å! Ami! Ami!" skreg konen.

"Umenneske, hvad er det, De gør?" hviskede den unge mand. "De styrter os begge i fordærvelse. Hvorfor tog De fat på hunden? Hvad, jeg tror, De er ved at myrde den? Dræb den dog

endelig ikke. Lad den gå. Uhyre! De kender ikke en dames hjerte. Hun vil forråde os begge til manden, hvis De dræber hendes hund."

Ivan Andrejevitch hørte imidlertid ikke mere efter. Det var lykkedes ham at fange hunden, og vanvittig af angst for at blive bidt dræbte han den ved at klemme den på struben. Hunden rallede nogle gange og var derpå død.

"Nu er vi leveret," hviskede den unge mand.

"Ami, lille Ami!" skreg damen. "Å, Gud, hvad gør de dog ved Ami. Ami! Lille Ami, kom herhen! Å, de uhyrer! De barbarer! Å! Jeg får ondt."

"Hvad er det? Hvad er her på færde?" råbte den gamle mand og sprang op fra lænestolen. "Hvad er der i vejen, min kære? Ami, kom her! Ami! Ami!" skreg han og knipsede med fingrene for at lokke Ami frem fra sengen. "Lille Ami, kom nu her. Det er da umuligt, at katten kan kradse den ihjel. Katten skal have prygl, min kære. Den slubbert har heller ikke fået prygl en hel måned. Ja, hvad mener du? Jeg vil tale med Praskovia Sacherjevna om det i morgen. Men, du gode Gud, min bedste, hvad er der dog i vejen? Du er jo ganske bleg. Å! Hjælp! Hjælp!"

Han begyndte nu at løbe rundt i værelset.

"Å, de mordere! De uhyrer!" skreg damen og sank om på sofaen.

"Hvem? Hvem er det? Hvad er det, du siger?" skreg den gamle.

"Der er fremmede folk der under sengen. Å, min Gud! Ami! Min lille Ami, hvad har de dog gjort med dig?"

"Å, du Himlens Gud! Hvad er det for folk? Ami! Nej! Hjælp, hjælp. Hvem er det, hvem er det?" råbte den gamle, tog et lys,

bukkede sig ned og så ind under sengen. "Hvem er det? Hjælp, kom til hjælp!"

Ivan Andrejevitch lå halvt død ved siden af den døde Ami. Den unge mand vogtede derimod nøje på den gamle mands bevægelser. Pludselig gik denne om til den anden side ved væggen og bukkede sig. I samme øjeblik smuttede den unge mand ud fra sengen for at komme bort, mens ægtemanden endnu var optaget af at søge efter sine gæster omme på den anden side af ægtesengen.

"Min Gud!" hviskede fruen, mens hun nøje betragtede den unge mand. "Hvem er De? Jeg troede ..."

"Ham, umennesket, der dræbte Ami, ligger endnu under sengen," hviskede han.

"Å!" Fruen udstødte et højt skrig.

Den unge mand var imidlertid allerede ude af værelset.

"Ah ha! Der ligger nogen derinde. Her fik jeg fat i en støvle!" råbte manden og greb Ivan Andrejevitch om det ene ben.

"Morder! Morder!" skreg damen. "Ami, Ami!"

"Vil De straks komme ud, vil De skynde Dem," skreg den gamle og stampede i gulvet, "kommer De snart; hvem er De? ... Svar dog, hvem er De? Det var da et besynderligt menneske!"

"Det er en tyv og røver!"

"For Guds skyld! Å! For Guds skyld!" råbte Ivan Andrejevitch, idet han krøb frem. "Å jeg beder Dem så bønligt, Deres Højvelbårenhed, De må endelig ikke kalde på Deres tjenestefolk. Det er aldeles ikke nødvendigt. De vil da vel ikke gøre mig ulykkelig. Jeg er jo ingen ...! Det var kun en fejltagelse, Deres Højvelbårenhed ... Nu skal jeg straks forklare Dem det hele, Deres Højvelbårenhed," fortsatte Ivan Andrejevitch, idet

han både græd og hulkede. "Det er alt sammen en kvindes skyld, det vil sige, det er ikke min kone, men en andens kone ... Jeg er ikke gift, jeg er ... Det er min ven, der er det, min skolekammerat ..."

"Hvad er det for en skolekammerat!" skreg den gamle mand og stampede i gulvet. "De er en tyveknægt, De er kommet for at bestjæle mig ... En skolekammerat! Latterligt."

"Nej, Deres Højvelbårenhed, jeg er virkelig ingen tyv. Jeg har en skolekammerat ... jeg har kun taget fejl og er kommet ind gennem en forkert dør."

"Ja tak, min herre, jeg ved meget godt, hvilken vej De er kommet!"

"Deres Højvelbårenhed! Jeg er ikke sådan en fyr. De tager fejl. Jeg mener, Deres Højvelbårenhed befinder Dem i en stor vildfarelse. Se på mig, betragt mig nøje og De vil på grund af mit udseende erkende, at jeg ikke kan være en tyv. Deres Højvelbårenhed! Deres Nåde?" skreg Ivan Andrejevitch, idet han foldede hænderne og henvendte sig til den unge dame. "De, min nådige frue, vil forstå mig ... Jeg har dræbt Deres lille Ami. Men jeg er ikke den skyldige ... ved Gud, jeg er uskyldig ... Det er den dame, jeg nævnte før, der har hele skylden. Jeg er et ulykkeligt menneske, som nu alle ulykker vælter ind over, og jeg må tømme lidelsernes bæger til bunden."

"Ja, De må undskylde mig, hvad tror De, jeg bryder mig om, hvilket bæger De tømmer, De har måske allerede tømt for mange, når man nøje betragter Dem ... Men hvorfor er De da kommet herop, min herre?" skreg den gamle, rystende over hele kroppen af ophidselse, men var dog ved nøjere at betragte Ivan Andrejevitch kommet til den overbevisning, at det ikke kunne

være nogen tyv. "Hører De ikke, jeg spørger Dem, hvorfor De er kommet herind? De ... som røver ..."

"Jeg er virkelig ingen røver, Deres Højvelbårenhed. Jeg er kun kommet ind ad en forkert dør. Det er sandt, jeg er ingen røver. Det er min skinsyge, der er skyld i det hele. Jeg vil fortælle Dem alt, Deres Højvelbårenhed, jeg vil fortælle Dem alt ganske åbenhjertigt, som om De var min fader; De er desuden i en sådan alder, at jeg *kan* betragte Dem som min fader."

"Så! Hvad er nu det, De der siger om alder?"

"Deres Nåde! Jeg har måske såret Dem? En så ung frue ... Og så Deres alder ... Det er fornøjeligt at se, ja, det er virkelig meget fornøjeligt at se et så lykkeligt ægteskab ... I en så blomstrende alder ... Men nu må De endelig ikke råbe om hjælp. For Guds skyld, De kalder da ikke ... Tjenerne vil kun le ... Jeg kender ... Det vil sige, jeg mener ikke, at jeg har særligt bekendtskab med lakajer ... Jeg holder selv lakajer, Deres Højvelbårenhed; og de ler altid, når ... De æsler ... Deres Højhed ... Hvis jeg ikke tager fejl, så taler jeg vist med fyrst ..."

"Nej, min herre, jeg er ikke fyrste ... Må jeg bede Dem om ikke at smigre mig ved at kalde mig for fyrste. Sig mig hellere, hvorledes De er kommet her? Nå?"

"Deres Højhed, undskyld, Deres Højvelbårenhed. De må tilgive mig, at jeg troede, at De var fyrste. Jeg har forset mig, jeg har taget fejl, som det nu viser sig. De ligner nemlig meget fyrst Karatkauchov, som jeg har haft den ære at gøre bekendtskab med hos en af mine venner, hr. Pusyrev ... Der kan De se, jeg er også kendt med fyrster, jeg har truffet en fyrste hos en af mine venner. De kan derfor ikke anse mig for den, som De tror. Jeg er ingen tyv. Deres Højvelbårenhed, De kalder så ikke Deres

tjenere til hjælp; og for øvrigt, hvis De også kaldte på hjælp, hvad ville De få ud af det?"

"Hvorledes er De da kommet her?" råbte damen. "Og hvem er De da egentlig?"

"Ja, lad os nu vide, hvem De er," råbte ægtemanden, "og jeg har hele tiden tænkt, min kære, at det var vor kat, der sad og nøs under sengen. Og så er det ... Hvem er De? Så tal da!"

Den gamle begyndte nu igen at stampe i gulvet.

"Jeg kan ikke få lejlighed til at tale, Deres Højvelbårenhed. Jeg venter, til De er færdig. Jeg nyder Deres skarpsindige og vittige bemærkninger. Hvad mig angår, så er det en latterlig historie, Deres Højvelbårenhed. Nu skal jeg fortælle Dem det hele. Det hele vil gå i orden ganske af sig selv; det vil sige, jeg siger nu igen: De må ikke kalde. De må endelig være ædelmodig over for mig. Så gør det ikke noget, at jeg har ligget lidt under sengen. Jeg har ikke mistet min værdighed af den grund. Det er en overordentlig latterlig historie," fortsatte Ivan Andrejevitch og vendte sig med en bønfaldende mine om mod den unge frue. "Særlig De, Deres Nåde, vil le ad den. De ser her for Dem, ganske som på teatret, en skinsyg ægtemand. De kan se, jeg nedværdiger mig, jeg nedværdiger mig selv ganske frivilligt. Det er rigtigt nok, at jeg har dræbt den lille Ami, men ... Å Gud, jeg ved slet ikke, hvad det er, jeg står her og siger."

"Så fortæl os da på hvilken måde, De er kommet herind?"

"Beskyttet af nattens mørke, Deres Højvelbårenhed, skjult af mørket ... Tilgiv mig. De må undskylde mig, Deres Højvelbårenhed. Jeg beder Dem ydmygt om forladelse. Jeg er kun en bedraget ægtemand, andet ikke. De må dog endelig ikke tro, Deres Højvelbårenhed, at jeg er en elsker. Jeg er alt andet

end en elsker, Deres nådige frue er en meget dydig dame, om det må være mig tilladt at udtrykke mig således. Fruen er fuldstændig ren og uskyldig."

"Hvad er det, De nu siger. Hvor tør De vove?" skreg den gamle og stampede rasende i gulvet. "Er De blevet gal? Hvor tør De egentlig vove at tale sådan om min hustru?"

"Å, den skurk, denne morder, som har dræbt min lille Ami!" skreg fruen op og svømmede i tårer. "Og så vover han at blive ved med at tale."

"Deres Nåde, Deres Højvelbårenhed! Jeg har forsnakket mig igen," råbte Ivan Andrejevitch, der blev helt bleg af angst, "det var kun en fejltagelse af mig, der er ikke noget, der ligger mig mere fjernt end at ville fornærme Dem. Husk på, at jeg er ude af mig selv ... Husk dog på, at jeg er helt ude af mig selv. Jeg sværger Dem ved min ære, at jeg ikke vidste, hvad jeg sagde. Jeg ville så gerne række Dem hånden, men jeg tør ikke ... Jeg var ikke alene, jeg er onklen ... Det vil sige, jeg vil sige, at man ikke må tro, at jeg er elskeren ... Å Gud, dog, hvad er det nu jeg siger ... Føler De ikke medlidenhed med mig, Deres Nåde?" sagde Ivan Andrejevitch til fruen. "De er en kvinde, De forstår, hvad kærlighed er, at det er en fin og sart følelse ... Hvad er det nu jeg siger? Nu står jeg igen og vrøvler. Det vil sige, jeg vil sige, at jeg er gammel, det vil sige, jeg er i en sat alder, men dog ingen olding, det er jo umuligt, at jeg kan være Deres elsker; for en elsker ... så, nu fortaler jeg mig igen; men De må da nok, Deres Højvelbårenhed, have opdaget, at jeg er en dannet mand ... Å, hvor det glæder mig, at jeg har opnået at få Dem til at le, Deres Nåde. Det fornøjer mig meget."

"Hvad er det dog for et fjollet menneske!" udbrød fruen og vred sig af latter.

"Ja, helt fjollet og meget snavset," svarede ægtemanden glad, da hans kone nu lo. "Det er sikkert umuligt, min kære, at han kan være en tyv. Men for pokker, hvorledes er han da kommet her?"

"Det er i virkeligheden meget mærkeligt. Meget mærkeligt, Deres Højvelbårenhed, det er ligesom i en roman! Ikke? Midt om natten, i hovedstaden, en mandsperson under sengen. Latterligt og meget mærkeligt. Men det gør alt sammen ikke noget, har slet ikke noget at betyde, Deres Højvelbårenhed. Nu skal jeg forklare Dem hele sagen ... Og Dem, min nådige frue, vil jeg forære en ny hund, en bologneser, en vidunderlig bologneser. En med meget langt hår og små, korte ben; den kan næppe gå to skridt, uden at den bliver hængende i sin egen pels og falder omkuld. Og den spiser ikke meget andet end sukker. Jeg skal nok bringe Dem den, Deres Nåde, det skal være ganske bestemt."

"Ha – ha – ha – ha – ha!" Fruen vred sig af latter på sofaen. "Å Gud, jeg får et tilfælde. Han er alt for latterlig."

"Ja! Ha – ha – ha! Hø – hø – hø! Så latterlig og snavset, hø – hø – hø!"

"Deres Højvelbårenhed, nu føler jeg mig fuldkommen lykkelig. Jeg ville så gerne have givet Dem hånden, Deres Højvelbårenhed, men jeg har ikke vovet det; nu tror jeg, at jeg har taget fejl, men jeg har fået øjnene op. Jeg er overtydet om, at min kone er ren og uskyldig. Jeg har uden spor af grund været skinsyg."

"Hans kone, hans kone!" skreg fruen og lo, så hun græd ved det.

"Han er gift! Det er da umuligt? Det havde jeg aldrig tænkt mig!" sagde den gamle.

"Deres Nåde, min kone og ene og alene min kone er skyld i det hele, det vil sige, det er mig, der er den skyldige. Jeg mistænkte hende for ... jeg var vis på, at hun havde et stævnemøde her oppe i huset; jeg havde fået fat i et brev, men tog fejl af etagerne og måtte derfor krybe under sengen."

"Ha – ha – ha – ha!"

"Ha – ha – hø – hø – ha – ha!"

"Ha – ha – ha!" Ivan Andrejevitch begyndte til sidst også at le med. "Hvor jeg er lykkelig nu. Og er det ikke rørende at se, hvor alle er enige og glade. Min kone er ganske sikkert helt uskyldig. Det er jeg sikker på. Det tror De også, Deres Højvelbårenhed? "

"Ha – ha – ha! Hø – hø! Ved du, hvem hun er?" spurgte den gamle, da han endelig var blevet færdig med at le.

"Hvem? Ha – ha – ha! Nej, hvem er hun?"

"Det er den smukke dame, der altid bruger øjnene så stærkt, når man møder hende, du ved, hende med lapsen. Det er sikkert hende. Jeg vil vædde på, at det er hans kone."

"Nej, Deres Højvelbårenhed, jeg er sikker på, at det ikke er hende; jeg er fuldt og fast overbevist om det."

"Ja men, du gode Gud, De spilder jo tiden," udbrød fruen og holdt op med at le. "Skynd Dem, gå, løb op ovenpå. Måske træffer De hende endnu ..."

"Ja, Deres Nåde, jeg vil også skynde mig ... Men jeg vil ikke træffe hende, Deres Nåde; hun er ikke deroppe, det er jeg sikker på. Hun er hjemme. Det er kun mig, der ... Jeg er skinsyg, ellers

er der ikke ... Hvad tror De, Deres Højvelbårenhed, tror De, at jeg kan træffe hende deroppe?"

"Ha – ha – ha!"

"Ha – ha! Hø – hø!"

"Så, skynd Dem derop! Og når De kommer igen, må De endelig komme herind og fortælle os om det!" sagde den unge frue. "Skønt, nej, De må hellere komme i morgen, og så skal De tage Deres frue med, jeg vil meget gerne lære hende at kende."

"Farvel, Deres Nåde, lev vel. Jeg skal nok tage hende med. Det har været mig en stor fornøjelse. Jeg er meget glad og tilfreds over, at sagen mod al forventning er endt godt."

"Og bologneseren! Den må De ikke glemme. Husk, det er hovedsagen, at De bringer mig bologneseren."

"Vær ganske rolig, Deres Højvelbårenhed, jeg skal nok tage den med," svarede Ivan Andrejevitch og kom tilbage, han havde allerede taget afsked og var gået ud af værelset. "Det skal være ganske bestemt. Det er sådan en nydelig bologneser! Ligesom om den var lavet af sukker! Og når den går, får den nødvendigvis benene indviklet i den lange pels og falder om. Ja, det er sandt! Jeg har ofte sagt til min kone: Hvorledes kan det egentlig være, min kære, at den stadig falder? Det er fordi, den er så lille, har hun svaret mig. Ja, den er, som om den er lavet af sukker. God nat, Deres Højvelbårenhed. Det har glædet mig meget, særdeles meget."

Ivan Andrejevitch hilste og gik.

"Å, De, hør en gang, min herre! Kom tilbage," råbte den gamle efter Ivan Andrejevitch.

Ivan Andrejevitch kom tilbage for anden gang.

"Jeg kan ikke finde min kat. De traf den vel ikke, da De lå under sengen?"

"Nej, jeg har ikke set den, Deres Højvelbårenhed, det ville for øvrigt glæde mig at gøre dens bekendtskab. Det ville være mig en særdeles ære ..."

"Den har snue for tiden, den nyser hele tiden og bliver ved at nyse. Man bliver vist nødt til at prygle den."

"Ja vel, Deres Højvelbårenhed, det er rimeligt. Husdyr trænger til lidt tugtelse en gang imellem."

"Hvorledes mener De?"

"Jeg siger: en lille tugtelse, Deres Højvelbårenhed, er nødvendig nu og da, hvis man vil have husdyrene til at lystre."

"Å, nå ja. Det mener jeg også."

Da Ivan Andrejevitch kom ned på gaden, stod han ganske stille i lang tid, som om han ventede på, at han skulle blive ramt af et slagtilfælde. Han tog hatten af, tørrede den kolde sved af panden, lukkede øjnene, tænkte lidt over situationen og gik derpå hjem.

Han blev i høj grad forundret, da han fik at vide, at Glafira Sefrovna var kommet hjem fra teatret for længe siden, at hun havde fået en stærk tandpine, så at lægen måtte hentes, han havde beordret, at hun skulle have igler på, og nu lå hun til sengs og ventede på, at Ivan Andrejevitch skulle komme hjem.

Ivan Andrejevitch tog sig først til hovedet, derpå vaskede han sig, lod sig omhyggeligt børste af og besluttede sig så endelig til at gå ind til sin kone.

"Hvorledes tilbringer du dog din tid? Hvordan er det dog, du ser ud? Man kan blive ængstelig ved at se på dig. Hvor har du egentlig opholdt dig? Din kone ligger og er ved at dø, og du er

ikke til at finde nogen steder i hele byen. Hvor har du dog været? Har du måske atter forfulgt mig, har du igen villet overraske mig ved et stævnemøde, som jeg skulle have med Gud ved hvem? Skammer du dig ikke, hvad er du dog for et mandfolk. Der vil snart blive peget fingre ad dig."

"Min kære!" svarede Ivan Andrejevitch.

Han blev imidlertid så forlegen, at det blev nødvendigt for ham at stikke hånden i lommen for at tage sit lommetørklæde; han stoppede op med at tale, for han manglede både ord, tanker og navnlig mod ...

Men hvor stor var ikke hans forbavselse, hans forskrækkelse og overraskelse, da han sammen med lommetørklædet trækker den lille Ami op af lommen.

Ivan Andrejevitch havde fuldstændig glemt, at han i sin fortvivlelse, da han blev tvunget til at krybe frem fra sengen, i et anfald af vanvittig angst havde gemt Ami i lommen i det stille håb, at han på den måde kunne skaffe *corpus delicti* af vejen og derved undgå den fortjente straf.

"Men hvad i alverden er dog det?" råbte hans kone, "en død hund! Å Gud! Hvorfra? Hvad har du gjort? Hvor har du været? Men så tal dog, sig det straks! Hvor har du været?"

"Min kære!" svarede Ivan Andrejevitch, der i dette øjeblik var gået fuldstændig fra sans og samling, "min kære!"

Her vil vi imidlertid forlade vor helt til en anden gang; for nu begyndte der et helt andet og nyt eventyr for ham. En anden gang om disse ulykker og skæbnesvangre tildragelser, mine kære læsere. Men De vil vel nok selv indrømme, at skinsyge er en utilgivelig lidenskab, ja, mere endnu, en last!

Julefrost

Børn er et underligt folkefærd; de foresvæver mig i syner og i drømme.

Jeg er forfatter, og jeg tror nok, at jeg har fundet på denne historie. Jeg skriver "tror", skønt jeg ved, at jeg har fundet på den, men alligevel kan jeg ikke lade være med at tro, at den har fundet sted en juleaften i en eller anden stor by et år med en forfærdelig frost.

Det syntes mig, at jeg ser en lille dreng, ganske lille, kun seks år gammel eller muligt endnu yngre. Den lille dreng vågnede om morgenen i en kold og fugtig kælder. Han havde en gammel overfrakke på og frøs. Ud af hans mund kom hans åndedræt frem som en tynd, bleghvid damp, og siddende i hjørnet af kælderen på en dragkiste pustede han med vilje sin varme ånde ud og morede sig over at se den skyde frem. Kun havde han stor lyst til at få noget at spise. Flere gange var han allerede gået hen til løjbænken, hvorpå en tynd madras og med en bylt i stedet for pude under hovedet, hans syge moder lå. Hvordan gik det til, at hun lå der? Formodentlig var hun med sin lille dreng kommet rejsende fra en fremmed by og på vejen blevet syg. Værtinden, som lejede rummene i kælderen ud, havde politiet for et par dage siden hentet. De logerende var gået hver til sin side; det var lige før jul, og den eneste tilbageblevne af kælderens mandlige beboere, en skræddersvend, havde ligget døddrukken de sidste fireogtyve timer uden at have kunnet vente, til festen kom, før han begyndte sit fylderi. I det modsatte hjørne stønnede og klagede sig en gammel, gigtsvag kone, som tidligere havde passet børn i fornemme familier og nu i

fattigdom og dybeste ensomhed var i færd med at dø. Hun både gav sig og hostede og knurrede alt imellem ad den lille dreng, så han omsider var blevet bange for at komme i nærheden af krogen, hvor hun sad. Noget at drikke fandt han til sidst, men et stykke brød var intetsteds at opdrive, og mere end en halv snes gange havde han listet sig hen til løjbænken for at vække sin moder.

Han begyndte at blive bange dernede i mørket; aftenen var kommet, men ingen tændte lys. Ved at føle sig for, kom han til at lægge hånden på ansigtet af sin moder og forundrede sig over, at hun slet ikke rørte sig, men var blevet lige så kold som væggen ved siden af. "Her er rigtignok meget koldt," tænkte han og blev et øjeblik stående, idet han uden selv at vide af det lod sin hånd blive liggende på skulderen af den døde. Derefter åndede han på sine fingre for at varme dem op, og efter til sidst at have fundet sin hue ved at rage frem og tilbage hen over hylden, gik han, forsigtigt famlende sig frem, op ad trappen og ud af kælderen. Han ville være gået længe før, om han ikke havde været bange for den store hund, som hele dagen havde stået og tudet lige ovenover oppe i gården. Men nu var hunden der ikke mere, og han løb rask det lille stykke hen til porten og slap ud på gaden.

Gode Gud, hvilken umådelig by! Aldrig i sit liv havde han set mage. Der, hvor han var fra, kunne man ikke se så meget som en hånd for sig om natten; der var kun én lygte i hele gaden. I de lave træhuse bliver skodderne straks sat for vinduerne, når mørket falder på. Udenfor på gaden møder man ikke en sjæl; alle mennesker lukker sig inde; kun hundene gør og tuder hele natten igennem. Men så var der til gengæld varmt, og han fik

hver dag noget at spise. O, hvor det ville gøre godt at få noget at spise igen! Og sådan en larm, her er, og tummel; lys alle vegne, mennesker, heste, slæder og vogne; og så fryser det; det er klingrende frost! Ud i den kolde luft vælter sveddampen op fra ryggen af de jagede heste og strømmer frem af deres varme, prustende muler. Gennem den løse sne klinger hesteskoene imod stenbroen; alle folk puffer til hinanden, og Vorherre ved, at det ville gøre godt at få noget at spise igen, blot et lille stykke. Og med et begyndte det at svide endnu meget værre i fingerspidserne.

En af ordenens håndhævere gik forbi; han vendte sig om for ikke at bemærke drengen.

Der kommer igen en gade; o, hvor den er bred! Hvis man vil løbe tværs over den, bliver man straks kørt over. Alle, der er ude på gaden, skynder sig afsted, smutter forbi hinanden, kører og råber højt. Og alle de lys rundt omkring, den mængde lys! Men hvad er det? Det er en stor rude. Øverst oppe kan man skimte toppen af et træ, der når op til loftet; det er et juletræ, der er mange lys på det og blomster af guldpapir; man kan også høre musikken ud gennem vinduet. Drengen står og ser på det og forundrer sig og kommer til at le ved det, skønt fødderne er nær ved at fryse af ham, og fingrene er blevet ganske røde; han kan ikke rigtig bøje dem mere. Med et kom han helt til at tænke på, hvor ondt hans finger gjorde: så gav han sig til at græde og trippede videre så stærkt han kunne. Der så han igen en stor rude med mange gasblus og inden for ruden et værelse med et bord, på hvilket der lå kager, store og små, røde og gule. Bag ved bordet sad fire pyntede damer og gav hver af dem, der kom ind, en pakke med kage. Døren ud til gaden lukkede sig op og i,

og folk fra gaden blev ved at løbe ind og ud. Drengen listede sig hen til døren, skubbede den op og kom også ind, men straks begyndte alle damerne at råbe ad ham, at han skulle gå sin vej igen. En af dem kom forresten hen, stak ham en kopek i hånden og lukkede selv døren op ud til gaden. Han blev meget bange, og i det samme trillede kopeken fra ham, og klingrede ned over trinnene af stentrappen; han kunne ikke bøje sine valne fingre nok til at holde fast på den. Han løb og løb endnu hurtigere, hvorhen, vidste han ikke selv. Han var lige ved at give sig til at græde igen, men turde ikke og løb kun videre og pustede på sine fingre. Det blev ham tungt om hjertet, fordi han på en gang følte sig få ensom og forladt. Men lige med et faldt hans øje atter på noget. Hvad er dog det igen? Der står en hel mængde mennesker og ser ind ad et vindue, og inde bag glasruden sidder tre dukker med krøllet hår og i fine røde og grønne dragter – ganske som om de var levende! Den største af dem sidder ned og spiller på en stor violin, de to andre står op og spiller på små violiner og nikker med hovedet i takt og bevæger læberne, ligesom om de talte, men man kan ikke høre gennem glasset, hvad de siger. Først troede drengen, at det var rigtige mennesker, men da det gik op for ham, at det var dukker, kom han til at le højt. Aldrig før havde han set sådanne dukker eller troet, at de kunne være til. Han havde lyst nok til at græde, men le måtte han alligevel; de dukker var alt for morsomme. Men i det samme mærkede han, at der var en, som bagfra tog ham i frakkekraven. En stor, slem fyr, som også stod der, et slag på den ene side af hovedet, så huen fløj af, og tillige spændte han ben for ham. Barnet trillede omkuld midt i klyngen; folk rundt om råbte ad ham; angst og helt fortumlet sprang han op og løb,

løb i flyvende fart blot for at slippe bort, ligegyldigt hvorhen, og smuttede gennem en mørk port ind i en fremmed gård. Der gemte han sig bag ved en brændestabel. – "Her er der ingen, der finder mig, her er alt for mørkt." –

Han krøb sammen og satte sig ned, men kunne i begyndelsen ikke få vejret igen af bare skræk. Da med et, lige med et, blev det rigtig godt for ham. Hænder og fødder holdt op at gøre ondt, og han fik det så varmt, som om han sad ved siden af en ovn. Kun for et øjeblik gik der ham en let kuldegysning gennem kroppen; han havde været lige ved at falde i søvn. – "Her er ganske stille; det måtte være dejligt at læne hovedet ind til brændestablen og sove. Jeg vil blive siddende her lidt og så igen gå hen og se på dukkerne," tænkte drengen og lo, idet han kom til at huske på dem. "Ganske som om de var levende!" Da syntes han pludselig, at han lige over hovedet på sig hørte sin moder synge.

"Moder, jeg sover!" sagde drengen. "O, hvor her er godt at sove!"

"Kom, min dreng, og lad os hellere gå til juletræ hos mig," hviskede en stille stemme tæt ved.

Han troede først, at det var hans moder, men det var alligevel ikke hende. Hvem der kaldte på ham, kunne drengen ikke se, men der var en, som i mørket bøjede sig ned over ham, lagde armen ind om hans liv og rakte ham sin hånd – og så med et! O hvilken mængde lys, hvilket umådeligt juletræ! Kan det også være et træ? Der er ingen top at øjne på det. Det skinner og funkler, så man ikke straks kan finde sig til rette med det; kager syntes der også at være mange flere af end de, han havde set på bordet indenfor i det store vindue, og rundt om bevæger sig en

mængde dukker, både røde og hvide, grønne og blå; de flyver efter ham og rundt om ham – ganske, som om de var levende!

Drengen lo højt af glæde over det, og alle dukkerne rundt omkring lo med og kyssede ham oven i købet. Det havde de andre, der sad bag ved ruden og spillede violin, ikke tænkt på at gøre. Derfor syntes drengen også, at de nye var meget bedre end dem, han først havde set, og det sagde han straks til den, der bar ham på armen.

"Ja, det har du ret i, min egen ven, men nu skal vi kalde på din moder." –

I det samme hørte han atter sin moders stemme synge. "Moder, her er jeg!" råbte han, og de fløj videre, stadig hurtigere og højere op gennem det store juletræ, og alle dukkerne lo, så det klang, og fløj også med – ganske, som om de var levende! –

"Men hvem er I drenge, hvem er I piger?" spurgte han leende.

"Dette er Jesus' juletræ," svarede de. "Jesus har altid et juletræ på denne dag, til de børn, der ikke selv har ét ..." Og da så han, at alle disse små piger og drenge var børn som han selv; nogle var frosset ihjel i de kurve, hvori de var blevet efterladt på rige St. Petersborg-borgeres dørtrin; andre var sat i pleje hos fattige finske koner og var blevet kvalt, nogle var døde af sult ved deres moders bryst i en hungersnød, og atter andre var døde af den dårlige luft i en tredje klasses jernbanevogn – men her var de nu alle sammen, som engle til jul, og Han stod i deres midte og udstrakte sine hænder mod dem og velsignede dem og deres syndefulde mødre ... og mødrene til alle disse børn stod ved siden af og græd; hver af dem kendte sin dreng eller pige, og børnene fløj op til dem og kyssede deres tårer bort med deres

små hænder og bød dem standse deres gråd, for de var så lykkelige.

Men dybt dernede, inde i gården i den store kolde stad fandt portneren næste morgen liget af et barn, der, hvidt af rim på den ene side, sad sammenkrøbet og stivfrossen bag brændestablen. De fandt også hans moder … hun var død før ham. De to mødtes for Vorherre i Himlen.

Bonden Mareï – en skitse

Der dukker et billede fra min barndomstid op for min erindring. Det er august måned ude på landet i min fødeegn, en klar dag med solskin, lidt kølig kun, og det blæser. Sommeren går til ende; snart skal jeg tage ind til Moskva igen, for hele den lange vinter at sidde stille og lære lektier; det er tungt at rejse hjemme fra. Jeg går rundt om gården hen bag ladelængen, lader mig rutsje ned ad skrænten og klatrer op igen på den anden side af hulvejen ind i *vedkasten*; således plejede vi at kalde et stykke krat, som fra den modsatte kant af kløften strakte sig lige op til skoven. Længere og længere baner jeg mig vej frem gennem buskene. Lidt derfra, i et halvt hundrede skridts afstand uden for på brakmarken, går en bonde og pløjer. Han pløjer op ad bakke; det er et langsommeligt arbejde; hesten har ondt ved at trække; fra tid til anden kan jeg høre, hvorledes han råber til den: "Nå da, nå!" – Jeg kender godt alle bønderne på ejendommen; jeg ved blot ikke, hvem af dem det er, som går og pløjer der ude, og det er mig også ganske det samme. Jeg er i færd med at brække en hasselkæp af til at piske frøer med; hasselkæppe har det fortrin, at de svipper udmærket, men en birkevånd er alligevel sejere i længden. Jeg er også optaget af insekterne i skoven, især af billerne; dem samler jeg på; nogle af dem er meget strålende og glimrer, så det er en lyst. Ligeledes synes jeg godt om de små, rappe rødgule firben med sorte pletter på ryggen, men snogene er jeg helst fri for at se på alt for nært hold; for resten er snogene meget sjældnere end de rødgule firben. Hvide svampe og andre paddehatte vokser der ikke mange af i vedkasten; for at finde dem, må man gå ind i

den rigtige skov, og jeg er netop på vej der hen. Intet i verden har været mig så kært som skoven med dens svampe og vilde bær, med dens biller og spyfluer, småfugle og pindsvin og med den mig så fortrolige duft af fugtige, smuldrende blade. Selv nu, medens jeg sidder og skriver dette, forekommer det mig, at jeg sporer en klam, kølig luftning fra birkeskoven ved mit barndomshjem. Sådanne indtryk varer ved for hele livet.

Pludselig, midt i den dybe stilhed overalt, hørte jeg tydeligt og næsten lige ind i ørene på mig råbet: "Der løber en ulv!" – Jeg udstødte et hvin; tabende besindelsen af forfærdelse og skrigende af fuld hals løb jeg uvilkårligt, så hurtigt mine ben kunne bære mig, ud på brakmarken og lige ind på bonden, der gik og pløjede.

Bonden var en af vore egne livegne, Mareï. Jeg ved ikke engang rigtigt, om der eksisterer et sådant navn, men alle folk på gården kaldte ham Mareï. Det var en bonde på hen ved halvtredsindstyve år, bredskuldret, høj af vækst og med talrige stænk af gråt i sit lange, kraftige skæg. Jeg kendte ham nok, men indtil den tid havde jeg næppe talt synderligt med ham. Han holdt straks hoppen an, da han hørte mig skrige, og da jeg – styrtende af sted i fuld fart – greb fat med den ene hånd i ærmet på ham og med den anden hånd om ploven, gik det op for ham, at jeg måtte være blevet meget bange for noget.

"Der løber en ulv!" råbte jeg, så godt jeg kunne, og snappede efter vejret.

Han vendte hovedet og så sig hurtigt om.

"Hvor løber den?"

"Der var én, – å, der var én, der råbte til mig: der løber en ulv!" stønnede jeg aldeles forpustet.

"Ih, sikke noget snak, vist ikke nej, det har du selv drømt," brummede han for at berolige mig. "Hvor skulle en ulv turde løbe her på marken?"

Men jeg rystede over hele kroppen og greb endnu stærkere fat i kanten af hans røde sirtsesskjorte. Formodentlig har jeg været meget bleg. Han bøjede sig ned og så mig ind i ansigtet. Det var tydeligt, at han begyndte at blive urolig for min skyld.

"Det siger jeg dig, at der ingen ulv er," forsikrede han igen og rystede på hovedet. "Det skal du ikke mere bryde dig om! Herre Gud! Sikken en lille forskrækket én!"

Og med ét gav han sig til at klappe mig på kinden.

"Tænk du nu ikke mere på det, lille *bàrin*. Kristus være med dig! Slå kors for dig." Men jeg kunne ikke korse mig; jeg var helt fortumlet, og mundvigene på mig fortrak sig af angst. Dette sidste gjorde, som det syntes, stærkt indtryk på ham. Langsomt rakte han en af sine tykke fingre med en sort negl og snavset af jord frem imod mig og rørte forsigtigt ved mine dirrende læber.

"Nå, nå; nej, lad være med det!" sagde han og smilede godlidende med et bredt smil, der udtrykte noget, som lignede moderlig ømhed. "Herre, du kære Gud og Skaber, hvad er dog det for noget, hvad er dog det?"

Jeg begreb da til sidst, at der ingen fare var på færde, at råbet: Der løber en ulv! kun havde lydt for min egen fantasi. Ordene klang for resten så tydeligt, at der for mig ingen tvivl kunne være om, at de var blevet udtalt. Men den slags råb, og det ikke alene om ulve, havde jeg i min barndom hørt hverken en gang eller to, men tit og mange gange; og det vidste jeg selv.

"Så tror jeg, at jeg går hjem!" sagde jeg og så frygtsomt og spørgende på bonden.

"Ja, gå du, min gut, gå du kun! Jeg bliver stående her og passer på. Kommer der en ulv, skal du bare se, hvor jeg skal hente den!" føjede han til med det samme smil af moderlig ømhed. "Vorherres øjne være over dig; løb nu rask!" Og han slog kors for mig og korsede sig selv. Så satte jeg kursen hjemefter, hele tiden for resten seende mig tilbage næsten ved hvert tiende skridt. Al den tid, jeg gik, blev Mareï stående stille bag ved sin plov og passede på, nikkende til mig hver gang jeg vendte mig om. Jeg tilstår, at jeg skammede mig en lille smule over at have været så forskrækket; alligevel var jeg endnu ikke helt fri for at være bange for ulven; det varede ved, indtil jeg kom op over skråningen på den anden side af kløften og nærmede mig til hegnet omkring køkkenhaven. Dér fortog angsten sig fuldstændigt; på en gang sprang mig i møde med halen lige op i vejret den store gårdhund Volchok. I følgeskab med Volchok blev jeg tapperheden selv og vendte mig nu for sidste gang om imod Mareï. Trækkene i hans ansigt kunne jeg ikke længere skelne, men jeg forstod, at han smilede og nikkede til mig endnu. Jeg viftede med hånden ad ham; han gjorde tegn til mig igen og satte så straks sin plov i gang.

"Nå da, nå, vil du trække!" lød atter på afstand hans tilråb der ude, og den gamle hoppe stemmede sig forover med kroppen og trak videre.

Alt dette kom jeg med ét til at tænke på igen; jeg ved ikke selv hvorfor, men nu mindes jeg tydeligt alle de mindste enkeltheder.

Da jeg kom hjem fra Mareï, talte jeg ikke til nogen om mit eventyr. Ja, og når det kommer til stykket, hvad var det så for et eventyr? Mareï selv glemte jeg meget hurtigt. Når jeg senere en

sjælden gang mødte ham, talte jeg ikke med ham, hverken om ulven eller om noget som helst andet. Men nu, efter mange, mange års forløb, kom jeg pludseligt til at mindes vort møde og mindes det klart i hvert lille træk. Så må det altså have præget sig i min sjæl, for uafhængigt af mig selv en gang at komme frem, når jeg trængte til gode tanker. Jeg glæder mig over at mindes på ny dette lyse, moderligt milde smil hos en fattig, livegen mand, hans korstegn, hans bevægelse med hovedet og tonefaldet i hans stemme: "Herre Gud, sikken en lille forskrækket én!" – og især denne tykke finger, som var sort af jord og som rakte sig langsomt og forsigtigt frem og berørte mine dirrende læber! Det forstår sig selv: enhver ville have taget sig af et barn, der var blevet forskrækket, men i Mareïs måde at tale til mig på lå der noget særegent og ganske ualmindeligt. Om jeg havde været hans egen søn, kunne han ikke have set på mig med et mere inderligt og af uskrømtet kærlighed strålende blik. Og hvad skulle bevæge ham til det? Han var vor livegne, og jeg var sønnen af hans herre; han vidste meget godt, at ingen ville få at vide, at han havde været venlig mod mig, og at ingen ville gøre ham noget godt i den anledning. Måske lå det i hans natur at holde af børn. Det er det sandsynligste. Vi var ganske alene ude på den frie mark, og ingen uden måske Vorherre der oppe havde lejlighed til at se, hvilken stærk og et menneske værdig medfølelse, og hvilken skær og fin, næsten kvindelig ømhed der kunne være nedlagt i et hjerte på en grov og uvidende, livegen russisk bonde, der på den tid aldrig drømte om, at frihedens dag en gang skulle oprinde for ham.

En hundredårig

"I morges var jeg senere på færde end sædvanlig," meddelte en dame mig forleden dag. "Klokken var næsten tolv, da jeg gik hjemmefra, og jeg havde en del kommissioner og indkøb, som absolut skulle besørges, og som jeg alt for længe havde opsat. I Nikolajgaden skulle jeg to steder ind, det ene ikke langt fra det andet. Det første var et mæglerkontor. Der så jeg en gammel, gammel kone, helt krumbøjet og med en stok i hånden; hun gjorde straks indtryk på mig af at være noget af det ældste, jeg nogensinde havde set, men i mit hastværk tænkte jeg ikke på nærmere at bestemme hendes alder. Den gamle stolprede hen til porten og satte sig ned på gårdskarlens plads ved indkørslen. Alt dette bemærkede jeg forresten kun ganske i forbigående.

Ti minutter efter kom jeg ud fra kontoret. Et par huse derfra bor en skomager, hos hvem jeg allerede i begyndelsen af forrige uge havde bestilt et par snørestøvler til min lille Sonja; dem ville gå ind at hente på vejen, og som jeg lukker døren op, ser jeg igen den samme gamle kone sidde på bænken ved porten af det hus, hvor jeg nu skulle ind. Hun så på mig, jeg så på hende og smilede til hende og gik ind for at hente støvlerne. Inden jeg fik dem og kom ud igen, gik der en tre-fire minutter; jeg spadserede videre ned i retning af Nevskij Prospekt, og hvad ser jeg: der sidder min gamle kone ved porten til et tredje hus, kun ikke på en bænk – der syntes ikke at være en bænk ved den port – men på en afvisersten. Uvilkårligt blev jeg stående stille foran hende. "Hvor kan det være, at hun sætter sig ned ved hvert andet hus, hun går forbi?" tænkte jeg.

"Er du træt, lille mor?" spurgte jeg.

"Ja, jeg er såmænd, min pige, træt er jeg nok, men i dag skinner solen. Så sagde jeg til mig selv: I dag kan du gerne gå hen til sønnedatteren og spise til middag."

"Ja så, bedstemoder, du skal ud og spise til middag?"

"Ja, såmænd skal jeg så, lille pige, såmænd skal jeg så."

"Men på den måde kommer du da aldrig derhen."

"Jo, måske kommer jeg der dog; jeg går først et stykke, så sætter jeg mig ned og hviler mig, så går jeg igen et lille stykke."

Jeg betragtede hende nærmere, og min nysgerrighed tog til. Det var en lille, gammel kone, meget renlig og net påklædt, formodentlig tilhørende den lavere håndværkerstand. Hendes ansigt var bleggult og rynket, ikke andet end skind og ben, en fuldstændig mumie, og skæret af middagssolen faldt ud over hende og lyste på hende.

"Du har vist oplevet en del i din tid, bedstemoder, du er vist ikke så ung endda," sagde jeg i en venlig tone til hende. "Hvor gammel er du?"

"Hundrede og fire år, lille pige, hundrede og fire år, og slet ikke mere." Den sidste bemærkning var en behagelig spøg. "Men hvor skal du hen?"

Og hun så på mig og lo, øjensynlig tilfreds over at have fået én at tale med.

"Nu skal jeg snart hjem, bedstemoder," sagde jeg og lo med. "Jeg har været inde i en butik og købe støvler til min lille datter." Jeg viste hende pakken.

"Ih, kan der også være et par støvler i den? Herregud, hvor hun må være lille, den sølle pusling. Har du kanske flere børn endnu, lille frue?"

Så lo hun igen og så på mig. Øjnene var matte, næsten brustne; og alligevel tindrede der et sted inde i dem en enkelt lille varm stråle solskin.

"Bedstemoder, du må ikke blive vred over det, men vil du ikke have en femkopek? Du kan købe dig et stykke hvedebrød for den til din kaffe."

"Hvorfor dog det, hvorfor dog det, lille pige? Lige meget, for resten, giv mig blot din femkopek, og tak skal du have."

"Nå farvel, bedstemoder! Se at komme vel derhen, hvor du skal."

"Jeg skal nok komme derhen, lille frue, jeg skal nok komme derhen, såmænd skal jeg det. Men gå du nu hjem, lille pige, gå hjem til din datterdatter," vedblev den gamle, der var løbet sur i det hele og havde glemt, at jeg var en gift kone, der dog alligevel endnu ikke godt kunne have børnebørn. For resten var det fra hendes synspunkt meget rimeligt at antage, at der ikke kunne eksistere andre børn i verden end børnebørn og børnebørnsbørn. Så gik jeg, men vendte mig endnu en gang efter hende og så, at hun havde rejst sig op og prikkende med stokken mellem brostenene langsomt bevægede sig videre. Måske sætter hun sig endnu en halv snes gange ned undervejs, inden hun når sit bestemmelsessted. Og Vorherre må vide, hvad det er for folk, hun skal 'spise til middag' hos, den stakkels gamle kone."

Ud på eftermiddagen hørte jeg denne fortælling – nej, fortælling kan den egentlig ikke kaldes; det er kun et flygtigt indtryk ved mødet med en hundredårig – og glemte den straks igen. Først sent om natten, idet jeg lagde en avis fra mig, jeg

havde læst i, kom jeg pludselig atter i tanker om den gamle kone, og, uvist hvorfor, fremstillede sig i samme øjeblik for mig hele den følgende scene om, hvorledes hun endelig nåede hen til de slægtninge, hvor hun skulle spise til middag. Det blev til et andet, måske ret troværdigt og sandt lille billede.

Hendes sønnedatter – måske sønnesønsdatter, for det kan hun vel næppe mere holde rede i – og dennes mand hører formentlig til håndværkerstanden, har sagtens en flok børn, og bor i kælderetagen, hvor de måske holder en slags barberstue, en frisørsalon for fattigfolk. Selv er de også fattige, men lever dog nogenlunde ordentligt og holder sammen på stumperne. Klokken var omtrent to, da den gamle nåede derhen. Ikke just, at de ventede hende til middag, men hun blev alligevel gæstfrit modtaget, endog til en vis grad hjerteligt.

"Nej se, der har vi Marja Maximovna! Kom ind, oldemoder, vær så god at komme nærmere."

Den gamle går gennem barberstuen ind i familiens lille lejlighed ved siden af. Butiksklokken over indgangsdøren vedbliver endnu længe at klingre med sin skarpe, spinkle lyd. Sønnekonens husbond kan være en mand på en femogtredive år, sat af væsen, om også hans håndværk almindeligvis er noget letsindigt. Det følger af sig selv, at frakken, han har på, er fedtet i ærmegabene af pomade og ligesom overpudret med melstøv oppe langs halslinningen; anderledes er det vanskeligt at forestille sig en barber. Tre små børn, en dreng og to piger, styrter i fuld fart oldemoderen i møde. Meget gamle mennesker kommer i reglen udmærket ud af det med børn og volder disse stor fornøjelse ved deres selskab; i åndelig henseende ligner begge parter hinanden, stundom endog til det ligefrem

påfaldende. Oldemoderen sætter sig ned ved siden af værten i huset, halvt som gæst, halvt som i forretningssager. Foruden hende og familien selv befinder sig inde i værelset endnu en bekendt, en ældre mand henimod de halvtreds, og en søstersøn af værten, en syttenårig knøs, der går i bogtrykkerlære. Den gamle sætter sig ned, puster lidt og stirrer på manden, der sidder overfor hende.

"Å, hvor jeg er træt! – Hvem er det derhenne?"

"Hvem det er?" svarer han, som spørgsmålet er rettet til, og ler. "Vil De ikke længere kendes ved mig, Marja Maximovna? Det er ikke mere end tre år siden, at De lovede at danse en hopsa med mig på stylter; men nu lader det til, at De med ét er blevet fornem."

"Å ja, jeg kender dig nok, din spilopmager, jeg kender dig godt. Jeg kan bare ikke huske, hvad du hedder, men ellers ved jeg godt, hvad du er for et menneske. Å, ja, ja, jeg er alligevel træt i dag, det er jeg nok."

"Marja Maximovna," begynder den fornøjelige gæst igen. "Vil De måske ikke være så elskværdig at betro mig, hvor meget De er vokset, siden vi sidst sås?"

"Nå, nå, broder Lystig," ler den gamle og truer ad ham, men lader for resten til at være ganske fornøjet over bemærkningen.

"Marja Maximovna! Jeg er Deres oprigtige ven og tilbeder!"

"Ih, er du det! Gudskelov da, og tak skal du have. Nå, lille moder," fortsætter hun, idet hun henvender sig til værtinden, "jeg ser, at du har fået frakken i stand til Seréga."

Seréga, værtens søstersøn, en stor tyk dreng, smiler over hele ansigtet og rykker nærmere. Han har i dag fået en ny grå overfrakke og kan ikke tage den på uden hjertebanken. Denne

hjertebanken taber sig først noget om en uges tid; for øjeblikket er han stærkt optaget af sin personlighed, kigger uafladeligt ned over ærmerne og folderne i den nye dragt, ser sig i spejlet og føler agtelse for sig selv.

"Kom helt her hen, og vend dig om," siger barberkonen til ham. "Se engang, Marja Maximovna, hvor den sidder på ham. Stoffet alene koster seks rubler. Men så er det også solidt, der er noget at slide på. Vend dig om igen, så bedstemoder kan se foeret, du har i frakken! Men pengene går rigtignok med, når man vil have noget, der skal holde ud til sådan en opløben dreng. Det bliver også hvert år dyrere og dyrere."

"Ja, det har du ret i, lillemor, det bliver så dyrt, at der snart ikke er til at leve her i verden. Du skulle hellere ikke tale om det, for det gør mig rigtig ondt at tænke på det," siger den gamle stødvis og kortåndet, uden endnu at kunne komme til vejret.

"Nej, det er aldrig værd at tale om det," bemærker manden i huset, "lad os hellere få noget at spise. Hvad er der i vejen med dig i dag, Marja Maximovna? Du er så træt, at du er helt forpustet."

"Ja, lidt træt er jeg jo nok, min sønnike; Gud skal vide, at jeg er træt, men i dag var det godt vejr og solen skinnede. Så tænkte jeg, at det var bedst at løbe et lille øjeblik ind til jer; man bliver også ked af altid at ligge til sengs. – Å, hvor det er hårdt at trække vejret. – Der mødte jeg på vejen en lille ung dame, som var ude for at købe støvler til sine børn. 'Hvad er du så træt af, bedstemoder?' sagde hun. 'Der har du en femkopek.' Så gav hun mig en femkopek, og jeg tog den og puttede den i min lomme."

"Nå ja, det er jo godt nok alt sammen, men sørg nu først og fremmest for at komme lidt til ro, bedstemoder. Det er slemt,

som du taber vejret i dag," sagde manden, på én gang venlig og bekymret.

Alle så på den gamle; hun var pludselig blevet meget bleg og hendes læber næsten hvide. Hendes øjne vandrede kredsen rundt fra den ene til den anden, men med et underligt mat blik, der ikke rigtigt syntes at skelne noget.

"Så tænkte jeg ... den femkopek ... kunne jeg give børnene ..." Hun holdt inde og snappede et par gange efter vejret. Alle blev ganske stille. Der gik nogle sekunder.

"Hvordan har du det så nu, bedstemoder?" spurgte værten og bøjede sig ned over hende.

Men bedstemoderen svarede ikke. Atter blev der stille og atter gik der nogle sekunder. Ansigtet på den gamle var ligesom sunket ind og blevet ubevægeligt; øjnene stirrede stift lige frem for sig ud i værelset.

"Send bud efter en præst!" sagde gæsten bagved halvhøjt og hurtigt.

"Bare det ikke er for sent," mumlede manden og lagde øret ind til hendes mund.

"Bedstemoder, å bedstemoder!" gav barberkonen sig med ét til at råbe forskrækket, idet hun aldeles tabte fatningen. "Bedstemoder!" Men bedstemoderen rører sig ikke. Hendes hoved hælder lidt over til den ene side; i den højre hånd, som hviler på bordet, holder hun en femkopek; den venstre er blevet liggende på skulderen af hendes ældste sønnedattersøn, Mischa, en seksårig dreng, der stiv som en støtte står og stirrer med store forbavsede øjne på den pludselig så tavse bedstemoder.

"Hun er gået bort," siger værten langsomt, idet han tager hovedet til sig og korser sig, måske med mere indvortes andagt, end den temmelig hurtige håndbevægelse synes at udtrykke.

"Herregud! Ser man det! Er hun virkelig gået bort, den gamle!" udbryder, ikke uden sindsbevægelse, den tykke, godlidende gæst, som står længst bagved i rækken. Han er rørt; tildragelsen har gjort indtryk på ham.

"O, du gode Gud, hvad skal vi nu gribe til, hvad skal vi ulykkelige mennesker gøre med hende? Skal vi sende bud til fattighuset?" tager den forstyrrede og grædefærdige barberkone på veje.

"Nej, så min salighed om vi skal!" svarer manden fyndigt. "Er hun måske ikke din kødelige bedstemoder? Så kan vi vel også begrave hende som andre kristne mennesker. Men melde det på politistationen må vi naturligvis."

"Hundrede og fire år! Det kan man kalde en lang levetid," bemærker gæsten og ryster på hovedet. Rørelsen tager magten over ham. Han er blevet ganske rød i hovedet.

"Ja, i den sidste tid begyndte hun jo nok at gå i barndom; men det var ikke mere, end hvad man kunne vente," siger værten med salvelse, idet han leder efter sin hue og trækker kavajen på.

"Når man så tænker på, at hun for et par minutter siden talte og lo og var godt fornøjet! Det er verdens gang. Det kan snart være forbi med et menneske."

"Går vi så, Peter Stepanovitch?" afbryder barberen sin gæst, og de følges sammen ud. Om nogen egentlig sorg over den afdøde kan der ikke være tale. Værtinden sender bud til nabokonerne om en håndsrækning, og de lader ikke vente på sig, men kommer løbende i samme øjeblik, som de hører, hvad

der er sket; man skulle næsten tro, til trods for deres højrøstede deltagelsesytringer, at nyheden voldte dem fornøjelse. Først og fremmest får de naturligvis samovaren bragt i kog. Børnene kryber sammen henne i en krog af stuen og stirrer på afstand på den døde oldemoder. Mischa glemmer aldrig, så længe han lever, hvorledes den gamle kone sov hen med den ene hånd liggende på skulderen af ham. Men når han til sidst selv dør, vil ingen mere mindes, at der engang eksisterede en gammel, gammel stakkel, som havde levet på jorden i hundrede og fire år, uvist på hvad måde og til hvilket formål. Og hvorfor skulle også nogen mindes hende? Det er ganske ligegyldigt. Således går tusinder og atter tusinder af mennesker bort; ubekendte lever de og ubekendte forlader de livet. Kun over selve slutningsøjeblikket af en sådan hundredårig, ubemærket tilværelse hviler en stille, højtidsfuld glans, der stemmer festligt og virker forsonende. Gud velsigne alle gode folk, som folk er flest, og være med dem i livet og i døden!

Om "Værtinden og andre fortællinger"

Forfatter: Fjodor Dostojevskij (1821 – 1881).

Originaltitler og førsteudgaver:

Værtinden: *Хозяйка,* i bladet *Отечественные записки* (~ Fædrelandske Annaler) oktober – december 1847. Her efter føljeton i dagbladet *Demokraten,* Aarhus 26. juli – 2. september 1887. Oversat af Jonas Munk.

Juletræ og: bryllup *Ёлка и свадьба,* i bladet *Отечественные записки* (~ Fædrelandske Annaler) september 1848. Her efter føljeton i dagbladet *Demokraten,* Aarhus 26. juli – 2. september 1887. Oversat af Jonas Munk

Lyse nætter: *Белые ночи,* i bladet *Отечественные записки* (~ Fædrelandske Annaler) december 1848. Her efter føljeton i dagbladet *Demokraten,* Aarhus 26. juli – 2. september 1887. Oversat af Jonas Munk.

Den ærlige tyv: *Честный вор, ,* i bladet *Отечественные записки* (~ Fædrelandske Annaler) marts 1848. Her efter føljeton i dagbladet *Demokraten,* Aarhus 26. juli – 2. september 1887.Oversat af Jonas Munk

Den fremmede dame og manden under sengen: *Чужая жена и муж под кроватью,* oprindelig udgivet som to separate fortællinger i bladet *Отечественные записки* (~ Fædrelandske Annaler) i hhv. januar og december 1848, i 1860 samlede Dostojevskij dem til én. Dansk udgave fra A/S Laurits Eibyes Forlag, København 1911. Oversætteren er ikke kendt.

Julefrost: *Мальчик у Христа на ёлке*, i *Дневник писателя* (~ En forfatters dagbog) 30. december 1875. Her efter *En Julebog*, Schubothes Forlag, København 1884. Oversat af Thor Lange.

Bonden Mareï: *Мужик Марей*, i *Дневник писателя* (~ En forfatters dagbog) 29. februar 1876. Her efter *Ude & Hjemme* 7. årg. Oversat af Thor Lange

En hundredårig: *Столетняя*, i *Дневник писателя* (~ En forfatters dagbog) 9. marts 1876. Her efter *Dagbladet* (København) 11. januar 1885. Oversat af Thor Lange.

Oversættere:

Jonas Munk (pseud. for *Rasmus Pedersen* f. ca. 1857 – 1889).

Thor Næve **Lange** (1851 – 1915).

Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Ivan Nikolajevitj Kramskoj (1837 – 1887): *Portræt af Sophia Ivanovna Kramskoj, kunstnerens datter* (1882).

ISBN 978-87-7628-080-2
1. ebogsudgave.

www.ebib1800.dk

